

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Συνεχιζόμενη
Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**Ελκυστικότητα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης &
Κατάρτισης: Η περίπτωση των ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ στο Νομό
Κοζάνης.**

Αθανασιάδης Κ. Αναστάσιος

**Επιβλέπων Καθηγητής
Ζαρίφης Γεώργιος**

Ιούνιος 2018

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Συνεχιζόμενη

Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**Ελκυστικότητα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης &
Κατάρτισης: Η περίπτωση των ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ στο Νομό
Κοζάνης.**

Αθανασιάδης Κ. Αναστάσιος

**Επιβλέπων Καθηγητής
Ζαρίφης Γεώργιος**

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
Στη Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση.
από τη Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών
του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ιούνιος 2018

Περίληψη

Το βασικό όραμα για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και την Κατάρτιση (ΕΕΚ) απαιτεί μέχρι το 2020 ευρωπαϊκά συστήματα ΕΕΚ που θα είναι περισσότερο «ελκυστικά, χωρίς αποκλεισμούς, χρήσιμα, προσιτά, προσαρμοσμένα στη σταδιοδρομία, ευέλικτα και καινοτόμα». Το όραμα αυτό σε συνδυασμό με το γεγονός πως η Ευρώπη ανακάμπτει από μια σοβαρή χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία μετέβαλε το εργασιακό περιβάλλον δημιουργώντας νέες συνθήκες και νέες θέσεις εργασίας, που απαιτούν από τους εργαζόμενους διαφορετικά προσόντα, οδηγεί στην διαπίστωση του κομβικού ρόλου που καλείται να παίξει η επαγγελματική εκπαίδευση. Η τελευταία πρέπει να σχεδιαστεί έτσι, ώστε να καταστεί ελκυστική επιλογή, μέσω της οποίας οι νέοι θα βρίσκουν σαφείς επιλογές που θα τους δίνουν τη δυνατότητα να ανταποκριθούν στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της οικονομίας της γνώσης. Η ελκυστικότητα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης διερευνήθηκε μέσω των απόψεων των μαθητών, των αποφοίτων αλλά και των εκπαιδευτικών των επαγγελματικών σχολών του ΟΑΕΔ που λειτουργούν στο Νομό Κοζάνης. Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 164 άτομα. Σκοπός της έρευνας είναι η μέτρηση του βαθμού αποδοχής των πολιτικών που προτάσσουν τα ευρωπαϊκά κείμενα για την βελτίωση της ελκυστικότητας την επαγγελματικής εκπαίδευσης. Εξαρτημένη μεταβλητή αποτέλεσε η «ελκυστικότητα» της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης που παρέχεται μέσω των ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ και ανεξάρτητες μεταβλητές οι 8 επιμέρους διαστάσεις στις οποίες εστιάζουν οι ευρωπαϊκές στρατηγικές για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της ΕΕΚ. Οι 8 διαστάσεις επεξηγούνται από επιμέρους πολιτικές οι οποίες συνθέτουν συγκεκριμένες δράσεις για την ενίσχυση της ελκυστικότητας της ΕΕΚ. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτουν τόσο συγκλίσεις όσο και αποκλίσεις μεταξύ των τριών ομάδων συμμετεχόντων. Από τις πολιτικές για την ενίσχυση της ελκυστικότητας των ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ στις πρώτες τρεις θέσεις κατατάχθηκαν αυτές που συνδέονται με το Εκπαιδευτικό Προσωπικό (Μ.Ο.:4,789), τις Υποδομές Εκπαίδευσης (Μ.Ο.:4,688) και την παροχή Συμβουλευτικής Υποστήριξης προς τους μαθητές (Μ.Ο.:4,297). Τέλος, προέκυψε η ύπαρξη στατιστικά σημαντικής ανομοιογένειας μεταξύ των απόψεων των εκπαιδευτικών και των μαθητών-αποφοίτων στις έξι από τις οκτώ διαστάσεις της ελκυστικότητας των επαγγελματικών σχολών του ΟΑΕΔ.

Λέξεις Κλειδιά: ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ, Ελκυστικότητα, Επαγγελματική Εκπαίδευση.

Summary

The main vision for vocational education and training (VET) requires up to 2020 European VET systems which will be more attractive, inclusive, useful, affordable, career customized, flexible and innovative. This vision, coupled with the fact that Europe is recovering from a severe financial crisis, which changed the working environment by creating new conditions and new jobs, which require employees with new qualifications lead VET to play a crucial role. Moreover VET must be designed as to be an attractive educational path, through which young people will find clear choices that will enable them to respond to changing conditions in the knowledge economy.

Attractiveness of vocational education was examined through the views of students, graduates and teachers of the OAED's vocational schools operating in the Prefecture of Kozani. The survey was attended by a total of 164 individuals. The purpose of the survey is to measure the degree of acceptance of policies that uphold the European texts to improve the attractiveness of the vocational education. The dependent variable was the "attractiveness" of vocational education provided through vocational schools of OEAD and independent variables are the eight individual dimensions on which focuses the European strategies for improving the attractiveness of VET. These dimensions are explained by individual policies which comprise concrete actions for enhancing the attractiveness of VET. The results include both convergences and divergences between the views of three groups of participants. Policies that enhance the attractiveness of vocational schools of OAED are connected with the Educational staff (Average: 4,789), Education infrastructure (Average: 4,688) and providing advisory support to students (Average: 4,297). Finally, we found that there is a statistically significant heterogeneity between the views of teachers and students-graduates in six of the eight dimensions of attractiveness of vocational schools of the OAED.

Keywords: EPAS OAED, Attractiveness, Vocational Education.

Ευχαριστίες

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή είναι το αποκορύφωμα μιας τριετούς πορείας στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Το θέμα της εργασίας αναδείχθηκε μέσα από τον γόνιμο διάλογο που αναπτύχθηκε μεταξύ εμού και του υπευθύνου εκπαιδευτικού της θεματικής ενότητας ΣΔΜ 512 με θέμα τη Θεωρητική Θεμελίωση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να ευχαριστήσω τόσο την κα Γραβάνη Μαρία για τις πολύ σημαντικές υποδείξεις της κατά την έναρξη των μεταπτυχιακών μου σπουδών στο ΑΠΚΥ όσο και τον κο Μαρκάτζη Ηλία με τον οποίο είχα την τιμή να συζητήσω αρχικά το θέμα της παρούσας διατριβής. Η σημαντικότερη ωστόσο συμβολή στην εκπόνηση της εργασίας προήλθε από τον επόπτη της μεταπτυχιακής μου διατριβής, κο Ζαρίφη Γεώργιο, τον οποίο θα ήθελα να ευχαριστήσω για την υποστήριξή του σε όλα τα στάδια υλοποίησης της παρούσας διατριβής και ειδικότερα για τις συμβουλές και τις καίριες παρατηρήσεις που έκανε με σκοπό την ολοκλήρωση της συγγραφής της παρούσας εργασίας.

Τέλος, εάν έπρεπε να αφιερώσω την εργασία αυτή σε κάποιον θα ήταν σίγουρα ο οκτάχρονος γιός μου, ο οποίος μου πρόσφερε απλόχερα το χρόνο που χρειάστηκα για να εκπονήσω την εργασία και που σε αντίθετη περίπτωση θα περνούσα μαζί του.

Το ακούω και το ξεχνώ. Το βλέπω και το θυμάμαι. Το κάνω και το καταλαβαίνω.

Κομφούκιος, Κινέζος φιλόσοφος

Πίνακας περιεχομένων

Κεφάλαιο 1	1
Εισαγωγή	1
1.1. Η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στην Ελλάδα.....	1
1.2. Η τυπική δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση	6
1.2.1. Επαγγελματικό Λύκειο	7
1.2.2. Επαγγελματικές Σχολές ΟΑΕΔ	8
1.2.3. Επαγγελματικές Σχολές Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων	11
1.3. Αριθμός και Προφίλ Μαθητών της Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης. 11	
1.4. Το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Συνεργασίας στον Τομέα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης	15
1.5. Τα οφέλη της ΕΕΚ προς την Κοινωνία, την Οικονομία και τα Άτομα.....	20
Κεφάλαιο 2	24
Ελκυστικότητα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης	24
2.1. Ενωσιολογικός προσδιορισμός Ελκυστικότητας της ΕΕΚ	24
2.2. Παράγοντες που καθιστούν την ΕΕΚ ελκυστική.....	27
2.2.1. Προοπτικές που παρέχει η ΕΕΚ για τη συνέχιση των αποφοίτων της στις επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες.....	27
2.2.2. Απόκτηση βασικών ικανοτήτων οι οποίες θα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του προγράμματος σπουδών.....	29
2.2.3. Εξασφάλισή των αποφοίτων με δεξιότητες οι οποίες θα τους καταστήσουν ικανούς, ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των σύγχρονων θέσεων εργασίας. 31	
2.2.4. Παροχή των κατάλληλων υποδομών και εξοπλισμού από τους παρόχους της ΕΕΚ. 32	
2.2.5. Αποτελεσματική προώθηση της μάθησης σε χώρους εργασίας με τις κατάλληλες υποδομές.....	34
2.2.6. Ολοκληρωμένη παρακολούθηση των αποφοίτων της ΕΕΚ στην αγορά εργασίας και στη συνεχή υποστήριξή τους στα πλαίσια της συνεχιζόμενης ΕΕΚ. ...	35
2.2.7. Βελτίωση των ικανοτήτων ολόκληρου του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται στις δομές της ΕΕΚ.....	36
2.2.8. Εντατικοποίηση και συστηματοποίηση της ενημέρωσης του ευρύτερου κοινού αλλά και των δυνητικά ωφελούμενων για το χώρο της ΕΕΚ.....	38
2.3. Σύγχρονες Ερευνητικές Προσεγγίσεις για την Ελκυστικότητα της ΕΕΚ.	42
Κεφάλαιο 3	48
Εμπειρική Έρευνα	48
3. Εισαγωγή.....	48

3.1.	Μεθοδολογία	50
3.1.1.	Συμμετέχοντες	53
3.1.2.	Εργαλείο Συλλογής Δεδομένων	55
3.1.3.	Αξιοπιστία	56
3.1.4.	Εγκυρότητα	58
3.1.5.	Δεοντολογικές Εκτιμήσεις	58
3.2.	Ερευνητική Διαδικασία	59
	Κεφάλαιο 4	61
	Αποτελέσματα.....	61
4.	Συμμετέχοντες	61
4.1.	Ενεργοί Μαθητές ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ Ν. Κοζάνης.....	61
4.2.	Απόφοιτοι Σχολών ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ Ν. Κοζάνης	68
4.3.	Εκπαιδευτικοί Σχολών ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ Ν. Κοζάνης.....	75
4.4.	Έλεγχος Ομοιογένειας μεταξύ των απόψεων των Εκπαιδευτικών - Μαθητών - Αποφοίτων.	82
	Κεφάλαιο 5	86
	Συμπεράσματα.....	86
5.	Σχολιασμός Ερευνητικών Ερωτημάτων	86
5.1.	1 ^ο Ερευνητικό Ερώτημα	86
5.2.	2 ^ο Ερευνητικό Ερώτημα	87
5.3.	3 ^ο Ερευνητικό Ερώτημα	89
5.4.	4 ^ο Ερευνητικό Ερώτημα	90
5.5.	5 ^ο Ερευνητικό Ερώτημα	91
5.6.	6 ^ο Ερευνητικό Ερώτημα	93
5.7.	7 ^ο Ερευνητικό Ερώτημα	94
5.8.	8 ^ο Ερευνητικό Ερώτημα	95
5.9.	9 ^ο Ερευνητικό Ερώτημα	97
	Κεφάλαιο 6	102
	Επίλογος.....	102
	Παράρτημα	104
	Ερωματολόγιο Έρευνας	104
	Βιβλιογραφία.....	109

Πίνακες

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ. ΠΗΓΗ: WWW.OAED.GR.....	10
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.ΕΠΑΣ Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ ΦΟΙΤΗΣΗΣ.	11
ΠΙΝΑΚΑΣ 3. ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΑΠΟΦΟΙΤΗΣΑΝΤΕΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΕΠΑΛ,ΕΠΑΣ. ΠΗΓΗ:ΕΛΣΤΑΤ,2016, ΣΕΛ.6 HTTP://WWW.STATISTICS.GR/EL/STATISTICS/-/PUBLICATION/SED27/2014.....	12
ΠΙΝΑΚΑΣ 4. ΚΥΡΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΕΚ.....	17
ΠΙΝΑΚΑΣ 5. ΔΟΜΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΜΑΘΗΤΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΟΥΣ ΑΝΑ ΣΧΟΛΕΙΟ.	53
ΠΙΝΑΚΑΣ 6.ΔΟΜΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΟΥΣ ΑΝΑ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΠΟΦΟΙΤΗΣΗΣ.....	53
ΠΙΝΑΚΑΣ 7. ΔΟΜΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗΣ ΤΟΥΣ ΣΧΕΣΗΣ ΜΕ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ.	54
ΠΙΝΑΚΑΣ 8.ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΠΗΓΗ: HTTP://WWW.NSS.GOV.AU/NSS/HOME.NSF/PAGES/SAMPLE+SIZE+CALCULATOR	54
ΠΙΝΑΚΑΣ 9. ΜΕΓΕΘΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΑΝΑ ΦΥΛΟ Η ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΣΧΕΣΗ	55
ΠΙΝΑΚΑΣ 10.ΜΕΓΕΘΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟ	55
ΠΙΝΑΚΑΣ 11.: ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑΣ CRONBACH Α	57
ΠΙΝΑΚΑΣ 12.: ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ PEARSON ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΙΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ	57
ΠΙΝΑΚΑΣ 13.ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	60
ΠΙΝΑΚΑΣ 14. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΟΜΑΔΑΣ ΣΤΟΧΟΥ: ΜΑΘΗΤΕΣ	62
ΠΙΝΑΚΑΣ 15. ΜΕΣΕΣ ΤΙΜΕΣ ΚΑΙ ΤΥΠΙΚΕΣ ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ ΑΠΟΨΕΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ Ν. ΚΟΖΑΝΗΣ.....	67
ΠΙΝΑΚΑΣ 16. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΟΜΑΔΑΣ ΣΤΟΧΟΥ: ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ.....	68
ΠΙΝΑΚΑΣ 17. ΜΕΣΕΣ ΤΙΜΕΣ ΚΑΙ ΤΥΠΙΚΕΣ ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ ΑΠΟΨΕΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΤΩΝ ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ Ν. ΚΟΖΑΝΗΣ.....	74
ΠΙΝΑΚΑΣ 18. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΟΜΑΔΑΣ ΣΤΟΧΟΥ: ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ.....	75
ΠΙΝΑΚΑΣ 19. ΜΕΣΕΣ ΤΙΜΕΣ ΚΑΙ ΤΥΠΙΚΕΣ ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ ΑΠΟΨΕΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ Ν. ΚΟΖΑΝΗΣ.....	81
ΠΙΝΑΚΑΣ 20. ΈΛΕΓΧΟΣ ΚΑΝΟΝΙΚΟΤΗΤΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.	82
ΠΙΝΑΚΑΣ 21. ΔΙΑΣΤΑΣΗ Δ2,ΕΛΕΓΧΟΣ ΟΜΟΓΕΝΕΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΟΜΑΔΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ.....	83
ΠΙΝΑΚΑΣ 22. ΔΙΑΣΤΑΣΗ Δ3,ΕΛΕΓΧΟΣ ΟΜΟΓΕΝΕΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΟΜΑΔΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ.....	84
ΠΙΝΑΚΑΣ 23. ΔΙΑΣΤΑΣΗ Δ4,ΕΛΕΓΧΟΣ ΟΜΟΓΕΝΕΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΟΜΑΔΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ.....	84
ΠΙΝΑΚΑΣ 24. ΔΙΑΣΤΑΣΗ Δ5,ΕΛΕΓΧΟΣ ΟΜΟΓΕΝΕΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΟΜΑΔΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ.....	84
ΠΙΝΑΚΑΣ 25.. ΔΙΑΣΤΑΣΗ Δ8,ΕΛΕΓΧΟΣ ΟΜΟΓΕΝΕΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΟΜΑΔΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ.....	85
ΠΙΝΑΚΑΣ 26.ΔΙΑΣΤΑΣΗ Μ7,ΕΛΕΓΧΟΣ ΟΜΟΓΕΝΕΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΟΜΑΔΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ.	85
ΠΙΝΑΚΑΣ 27. ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΔΙΑΣΤΑΣΕΩΝ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ	99

Σχήματα

ΣΧΗΜΑ 1. ΔΟΜΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	2
ΣΧΗΜΑ 2. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΕΕΚ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ 2017.....	3
ΣΧΗΜΑ 3. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ (ΠΗΓΗ: CEDEFOP, 2014Δ, ΣΕΛ.3)	6
ΣΧΗΜΑ 4. ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ, 2016, ΣΕΛ. 2 HTTP://WWW.STATISTICS.GR/EL/STATISTICS/-/PUBLICATION/SED27/2014	12
ΣΧΗΜΑ 5. ΦΥΛΟ ΜΑΘΗΤΩΝ ΠΟΥ ΦΟΙΤΟΥΣΑΝ ΣΤΑ ΕΠΑΛ ΤΟ 2014-15, ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ. ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ, 2016.	13
ΣΧΗΜΑ 6. ΦΥΛΟ ΜΑΘΗΤΩΝ ΠΟΥ ΦΟΙΤΟΥΣΑΝ ΤΙΣ ΕΠΑΣ ΤΟ 2014-15 ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ. ΠΗΓΗ: ΟΑΕΔ, 2016 ...	14
ΣΧΗΜΑ 7. ΑΞΟΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΕΚ.....	18
ΣΧΗΜΑ 8 ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΤΗΣ ΕΕΚ, ΠΗΓΗ: CEDEFOP, 2011Δ, ΣΕΛ. 1	21
ΣΧΗΜΑ 9. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΕΚ. ΠΗΓΗ WATTERS(2009), ΣΣ. 2	25
ΣΧΗΜΑ 10: ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΟΥ ΘΡΟΟΥΝ ΤΗΝ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΕΚ.	40
ΣΧΗΜΑ 11 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΟΥ ΕΠΙΔΡΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΕΚ.	41
ΣΧΗΜΑ 12. ΕΕΚ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ. ΠΗΓΗ: EDUCATION AND SOCIAL CHANGE: CONNECTING LOCAL AND GLOBAL PERSPECTIVES, (ELLIOTT, FOURALI & ISSLER 2010, ΣΕΛ. 215)	43
ΣΧΗΜΑ 13: ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ (ΟΠΩΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΘΗΚΑΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΕ).....	52
ΣΧΗΜΑ 14. ΒΑΣΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ & ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ.	88
ΣΧΗΜΑ 15. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ.....	90
ΣΧΗΜΑ 16. ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.	91
ΣΧΗΜΑ 17. ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ ΚΑΙ ΣΥΝΕΧΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ - ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ.....	94
ΣΧΗΜΑ 18. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ.....	96
ΣΧΗΜΑ 19. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ 8 ΔΙΑΣΤΑΣΕΩΝ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ.....	98

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

1.1. Η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στην Ελλάδα

Στο χρονικό διάστημα από το 2009 μέχρι και σήμερα, η Ελλάδα βρίσκεται στο έλεος μιας οικονομικής κρίσης η οποία έχει δοκιμάσει τις αντοχές όλων των μεταβλητών του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Οι δείκτες της ανεργίας παρουσίασαν κατακόρυφη αύξηση αγγίζοντας το εξωπραγματικό ποσοστό του 27,5% το 2013, υποχωρώντας σήμερα (β' εξάμηνο του 2017) στο 20,8% ([ΕΛΣΤΑΤ,2017](#)), ενώ την ίδια περίοδο σχεδόν τέσσερεις στους 10 νέους, ηλικίας έως 25 ετών ήταν άνεργος. Στο διάστημα αυτό έγινε σαφές πως οι πολιτικές για την εκπαίδευση και την κατάρτιση και ιδιαίτερα για την επαγγελματική εκπαίδευση, μπορούν να διαδραματίσουν πολύ σημαντικό ρόλο καθώς προσφέρουν περισσότερες επιλογές στα άτομα ώστε να αυξήσουν τις πιθανότητες ένταξης στην αγορά εργασίας αλλά και στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων στις οποίες θα ενταχθούν ([Cedefop,2015α](#)). Με τη ψήφιση του νόμου 4186/2013 (ΦΕΚ 193/Α/17-9-2013), με θέμα την αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, η Δευτεροβάθμια Επαγγελματική Εκπαίδευση τυγχάνει ιδιαίτερης προσοχής, ενώ παράλληλα με το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ) και της Μαθητείας επιδιώκεται, μέσω μιας ολιστικής προσέγγισης, η βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητάς της. Το Cedefop προέβη σε έρευνα για τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύεται η ΕΕΚ μεταξύ των χωρών της ΕΕ, καταλήγοντας σε τέσσερεις ερμηνευτικούς άξονες [Cedefop\(2017β\)](#). Η ΕΕΚ στις χώρες μέλη της ΕΕ, γίνεται αντιληπτή ως:

- Μαθητεία μέσω του δυικού συστήματος μάθησης (Δανία, Γερμανία, Αυστρία)
- Αρχική επαγγελματική εκπαίδευση (Βουλγαρία, Ισπανία, Μάλτα, Ρουμανία)
- Συνεχιζόμενη κατάρτιση (Ιρλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο-Αγγλία, Κύπρος)

- Τμήμα της δια βίου μάθησης (Γαλλία, Φινλανδία, Ελλάδα).

Στην Ελλάδα η ΕΕΚ προσεγγίζεται ως μέρος της δια βίου μάθησης και υποστηρίζεται θεσμικά με το νόμο 3879/2010 (ΦΕΚ /Α 163/21-9-2010) ο οποίος αφορά στην αναδιάρθρωση της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης στη χώρα.

Τα υποσυστήματα της ΕΕΚ σήμερα στην Ελλάδα είναι τα εξής [N.4186/2013](#) (ΦΕΚ 193/Α/17-9-2013) και [N.4386/2016](#) (ΦΕΚ/ Α /83/ 11-05-2016):

Σχήμα 1. Δομές Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στην Ελλάδα.

α) Αρχική Επαγγελματική Εκπαίδευση, εντός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος στα ΕΠΑΛ,

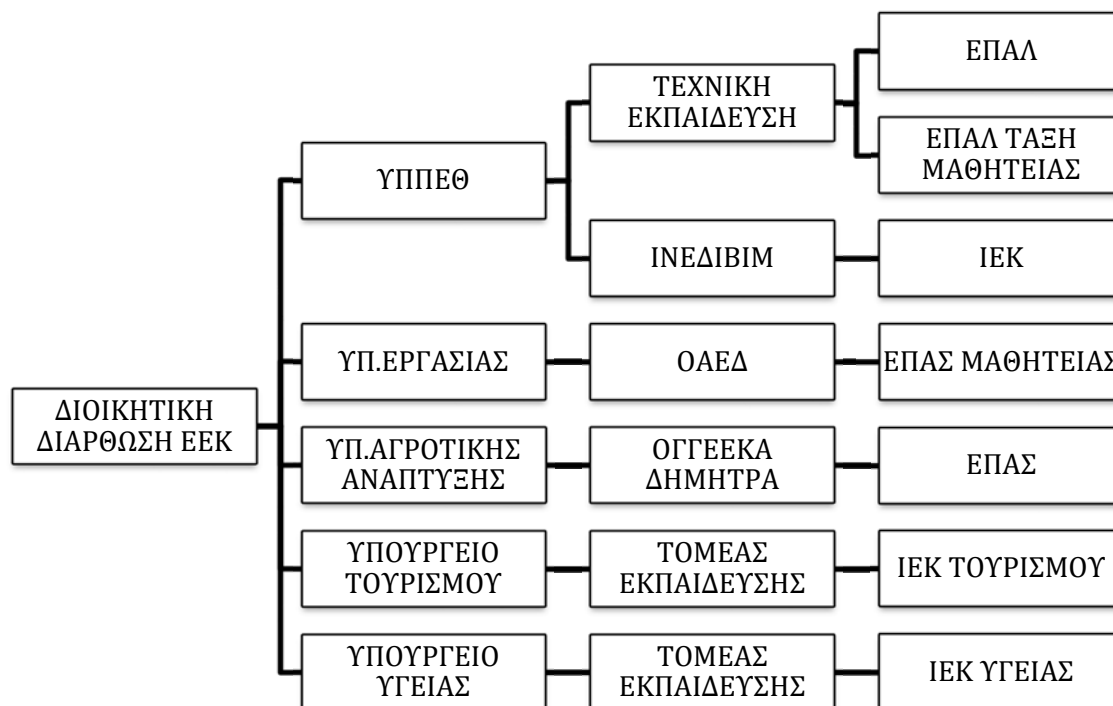
β) Αρχική επαγγελματική κατάρτιση στα ΙΕΚ,

γ) Αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στις επαγγελματικές σχολές μαθητείας (ΕΠΑΣ) του Ο.Α.Ε.Δ. και άλλων Υπουργείων και

δ) Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση, που παρέχεται από τα Κέντρα Διά Βίου Μάθησης (Κ.Δ.Β.Μ.) επιπέδου 1 ή 2.

Η ιεραρχική δομή του συστήματος της ΕΕΚ αποτυπώνεται στο σχήμα 2, όπου παρατηρείται πως εκτός από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων την ευθύνη λειτουργίας επαγγελματικών σχολών έχουν και άλλα υπουργεία όπως το Υπουργείο

Εργασίας και το Αγροτικής Ανάπτυξης. Παράλληλα στην μεταδευτεροβάθμια επαγγελματική κατάρτιση διοικητικό ρόλο ασκούν και τα Υπουργεία Τουρισμού και Υγείας για τα Ινστιτούτα που λειτουργούν στις τουριστικές σχολές και στα νοσοκομεία σε διάφορες περιοχές της χώρας.

Σχήμα 2. Διοικητική Διάρθρωση ΕΕΚ στην Ελλάδα το 2017

Η δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση στη Ελλάδα αποτελεί επιλογή για τους μαθητές που έχουν ολοκληρώσει τον πρώτο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Γυμνάσιο). Κατά συνέπεια όσοι μαθητές δεν επιθυμούν να συνεχίσουν στο γενικό δεύτερο κύκλο σπουδών, μπορούν να ακολουθήσουν τις ακόλουθες εκπαιδευτικές οδούς:

1. Τριετής φοίτηση στα Επαγγελματικά Λύκεια(ΕΠΑΛ) και απόκτηση απολυτήριου τίτλου που αντιστοιχεί στο επίπεδο 4 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων(ΕΠΠ). Οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να αναζητούν θέσεις εργασίας ή να προχωρήσουν στη μεταδευτεροβάθμια ¹επαγγελματική κατάρτιση.
2. Τετραετής φοίτηση στα ΕΠΑΛ (το τέταρτο έτος λειτουργεί προαιρετικά ως τάξη μαθητείας) και απόκτηση μετά από εξετάσεις πιστοποίησης μέσω του Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού

¹ Κύριος φορέας παροχής Μετα-δευτεροβάθμιας μη Ανώτατης Εκπαίδευσης αποτελούν τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), τα οποία λειτουργούν στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης και μπορούν να οδηγήσουν στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο. Η απόφοιτοι της μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δεν έχουν πρόσβαση στη Τριτοβάθμια εκπαίδευση σε αντίθεση με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες.

(ΕΟΠΠΕΠ), πτυχίου μεταδευτεροβάθμιας επαγγελματικής κατάρτισης που αντιστοιχεί στο επίπεδο 5 του ΕΠΠ. Στην συνέχεια δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές είτε να ενταχθούν άμεσα στην αγορά εργασίας, είτε μέσω εξετάσεων γενικών ή ειδικών να συνεχίζουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (ισχύει και για την 1^η περίπτωση).

3. Τριετής φοίτηση σε σχολές επαγγελματικής κατάρτισης (ΣΕΚ), όπου οι μαθητές μετά την ολοκλήρωση διετούς θεωρητικής κατάρτισης, εισάγονται στο έτος μαθητείας, υλοποιώντας πρακτική άσκηση στο γνωστικό τους πεδίο. Η φοίτηση στις ΣΕΚ οδηγεί σε πτυχίο επαγγελματικής ειδικότητας επιπέδου 3 κατά το ΕΠΠ. Η μοναδική επιλογή των αποφοίτων των ΣΕΚ αφορά στη συνέχιση των σπουδών τους στο μεταδευτεροβάθμιο επίπεδο
4. Διετής φοίτηση στις Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ) του ΟΑΕΔ. Οι μαθητές που έχουν ολοκληρώσει το 1 έτος τους γενικού(ΓΕΛ) ή επαγγελματικού λυκείου (ΕΠΑΛ) δύναται να εγγραφούν στις ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ, οι οποίες προσφέρουν επαγγελματικά προγράμματα σπουδών με την εφαρμογή του δυικού συστήματος μάθησης (θεωρητική κατάρτιση και μαθητεία παράλληλα). Οι ΕΠΑΣ οδηγούν σε πτυχίο επαγγελματικής εκπαίδευσης επιπέδου 4 κατά το ΕΠΠ. Οι απόφοιτοι μπορούν να συνεχίσουν στο μεταδευτεροβάθμιο επίπεδο σπουδών όπου τους δίνεται η δυνατότητα εγγραφής στο 2 έτος σπουδών της ειδικότητάς τους.

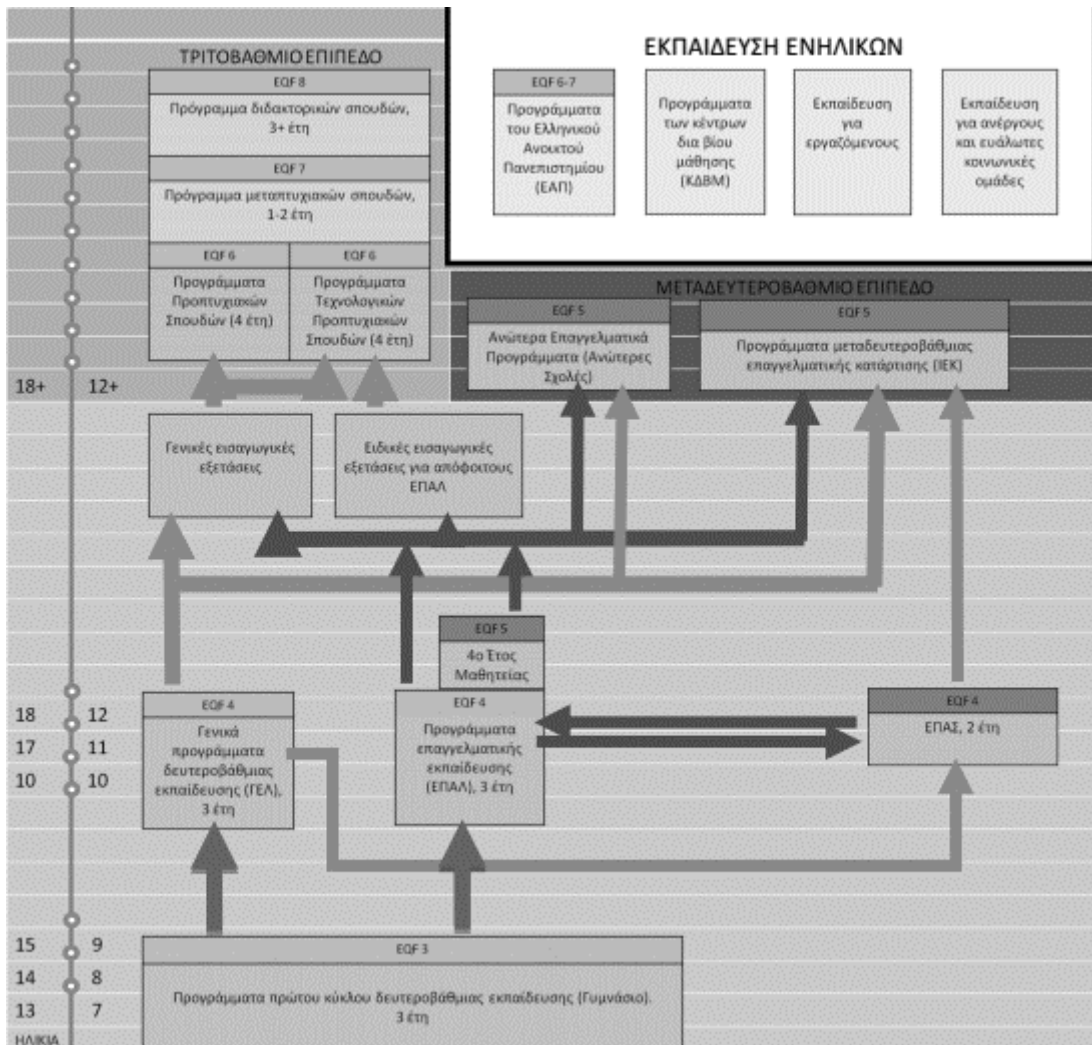
Αντίστοιχα η μεταδευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση εμπεριέχει επιλογές όπως:

5. Διετής φοίτηση στα ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης (ΙΕΚ) τα οποία μετά από επιτυχία σε εξετάσεις πιστοποίησης οδηγούν σε δίπλωμα επαγγελματικής ειδικότητας επιπέδου 5 κατά το ΕΠΠ. Τα ΙΕΚ ανήκουν στην μεταδευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση και κατά συνέπεια πρόσβαση σε αυτά έχουν μόνο οι απόφοιτοι των ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ ή ΕΠΑΣ. Οι καταρτιζόμενοι υποχρεούνται σε εξάμηνη πρακτική άσκηση προκειμένου να αποκτήσουν το δίπλωμα της ειδικότητάς τους.
6. Φοίτηση σε Ανώτερες Σχολές οι οποίες προσφέρουν επαγγελματικά προγράμματα σε τομείς όπως ο Τουρισμός, η Ναυτιλία, οι Τέχνες, οι Στρατιωτικές σπουδές, ο Πρωτογενής Τομέας κ.α. και οδηγούν σε πτυχίο ανώτερης σχολής επιπέδου 5, βάση ΕΠΠ. Η πρόσβαση σε ορισμένες από αυτές είναι εφικτή μετά την αποφοίτηση στα ΓΕΛ, ΕΠΑΛ κατόπιν εξετάσεων. Παράλληλα, στις βαθμίδες τυπικής επαγγελματικής εκπαίδευσης υπάρχει πρόβλεψη για ειδικές κατηγορίες φοιτούντων (ΑΜΕΑ, απεξαρτημένα άτομα ή άτομα σε απεξάρτηση), ενώ στην μη τυπική εκπαίδευση (ΙΕΚ)

υπάρχει πρόβλεψη για συγκεκριμένες κατηγορίες ΑΜΕΑ, όπως τα Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ) και τα ΙΕΚ Ειδικής Αγωγής.

Στην εκπαίδευση ενηλίκων (μη τυπική εκπαίδευση), τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης αφορούν κυρίως σε:

7. Πολίτες ανεξαρτήτως ηλικίας και κατά περίπτωση εκπαιδευτικού επιπέδου, έχουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν σε εκπαιδευτικές δράσεις Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης της μη τυπικής εκπαίδευσης, που παρέχονται από τα Κέντρα Διά Βίου Μάθησης (Κ.Δ.Β.Μ.) επιπέδου 1 ή 2, με στόχο να εκσυγχρονίσουν ή και να αναβαθμίσουν γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες, οι οποίες αποκτήθηκαν από τα συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης ή από επαγγελματική εμπειρία με στόχο την ένταξη ή επανένταξη στην αγορά εργασίας, τη διασφάλιση της εργασίας και την επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη (Ν 3879/2010). Οι καταρτιζόμενοι των Κ.Δ.Β.Μ. που ολοκληρώνουν την κατάρτισή τους δεν εντάσσονται στην κατάταξη του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων (EQF), όπως εξειδικεύεται σε εθνικό επίπεδο.

Σχήμα 3. Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα (Πηγή: Cedefop, 2014δ, σελ.3)

1.2. Η τυπική δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση

Η δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση αποβλέπει στο συνδυασμό της γενικής παιδείας [N.1566/1985](#) (ΦΕΚ 167/Α/30-9-1985) με την τεχνική επαγγελματική γνώση, με ειδικότερο σκοπό:

- ☞ την ανάπτυξη των ικανοτήτων, της πρωτοβουλίας, της δημιουργικότητας και της κριτικής σκέψης των μαθητών,
- ☞ τη μετάδοση των απαιτούμενων τεχνικών και επαγγελματικών γνώσεων και την ανάπτυξη των συναφών δεξιοτήτων τους,
- ☞ την παροχή στους μαθητές των απαραίτητων γνώσεων και εφοδίων για τη συνέχιση των σπουδών τους στην επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα.

Στην τυπική δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση όπως αναφέρθηκε παραπάνω ανήκουν τα ΕΠΑΛ αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων αλλά και οι ΕΠΑΣ αρμοδιότητας άλλων Υπουργείων, όπως του Υπουργείου Εργασίας και Αγροτικής Ανάπτυξης.

1.2.1. Επαγγελματικό Λύκειο

Το νέο ΕΠΑΛ (Ν.4186/13) παρέχει 6 διαφορετικές ομάδες προσανατολισμού, οι οποίες στη Β και Γ τάξη οδηγούν σε 44 διαφορετικές επαγγελματικές ειδικότητες. Το ωρολόγιο πρόγραμμα σπουδών κατά το Α΄ έτος εστιάζει σε μαθήματα γενικής παιδείας σε ποσοστό 63% ενώ το υπόλοιπο 27% αντιστοιχεί σε μαθήματα ειδικότητας. Τα ποσοστά αντιστρέφονται κατά τη Β και Γ τάξη όπου η έμφαση δίνεται στα μαθήματα ειδικότητας (66%) έναντι αυτών της γενικής παιδείας (24%). Στους αποφοίτους του δευτεροβάθμιου κύκλου σπουδών χορηγείται απολυτήριο επαγγελματικού λυκείου (ισότιμο με το απολυτήριο γενικού λυκείου) και πτυχίο ειδικότητας επιπέδου EQF4 μετά από ενδοσχολικές εξετάσεις από το ΕΠΑΛ. Οι έξι ομάδες προσανατολισμού είναι ([ΥΠΕΠΘ,2015](#)):

- 1) Ομάδα Προσανατολισμού Τεχνολογικών Εφαρμογών
- 2) Ομάδα Προσανατολισμού Διοίκησης και Οικονομίας
- 3) Ομάδα Προσανατολισμού Γεωπονίας, Τεχνολογίας Τροφίμων και Διατροφής
- 4) Ομάδα Προσανατολισμού Ναυτιλιακών Επαγγελμάτων
- 5) Ομάδα Προσανατολισμού Υγείας - Πρόνοιας και Αισθητικής – Κομμωτικής
- 6) Ομάδα Προσανατολισμού Εφαρμοσμένων Τεχνών και Καλλιτεχνικών Εφαρμογών.

Επιπλέον, στους αποφοίτους δίνεται η δυνατότητα εγγραφής σε ένα επιπλέον έτος μαθητείας και εφόσον παρακολουθήσουν προπαρασκευαστικό πρόγραμμα πιστοποίησης, συνολικής διάρκειας εβδομήντα (70) ωρών για την αρτιότερη προετοιμασία τους, μπορούν να συμμετάσχουν στις διαδικασίες πιστοποίησης προσόντων του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π., για την απόκτηση πτυχίου ειδικότητας επιπέδου Ε.Π.Π.5. Η τάξη μαθητείας, αξιοποιεί την εμπειρία από το σύστημα μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ. και το προσαρμόζει στις ιδιαίτερες σημερινές συνθήκες οι οποίες χαρακτηρίζονται από την ευρύτερη υλοποίηση της μαθητείας αλλά και τις ιδιαιτερότητες και απαιτήσεις των ΕΠΑΛ.

Οι απόφοιτοι του δευτεροβάθμιου κύκλου σπουδών ΕΠΑΛ, όλων των τύπων, έχουν δικαίωμα συμμετοχής σε ειδικές πανελλαδικές εξετάσεις για εισαγωγή σε σχολές των Α.Τ.Ε.Ι., σε αντίστοιχες ή συναφείς ειδικότητες του πτυχίου τους και σε ειδικό ποσοστό θέσεων, που ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων. Οι υποψήφιοι εξετάζονται σε τέσσερα μαθήματα της Γ' τάξης ΕΠΑ.Λ (δύο μαθήματα γενικής παιδείας και δύο μαθήματα ειδικότητας). Τέλος, οι απόφοιτοι του δευτεροβάθμιου κύκλου σπουδών, έχουν δικαίωμα συμμετοχής σε πανελλαδικές εξετάσεις για εισαγωγή στα Πανεπιστήμια και στα Α.Τ.Ε.Ι., με τους ίδιους όρους

1.2.2. Επαγγελματικές Σχολές ΟΑΕΔ

Το δυϊκό σύστημα μαθητείας εισήχθη το 1952 από το Υπουργείο Εργασίας και πέρασε το 1954 στην αρμοδιότητα του νεοσύστατου «Οργανισμού Απασχολήσεως και Ασφαλίσεως Ανεργίας» (ΟΑΑΑ), προδρόμου του ΟΑΕΔ που ιδρύθηκε το 1969 ως καθολικός του διάδοχος. Δημιουργήθηκαν οι Σχολές Μαθητείας για νέους ηλικίας 14 έως 20 ετών με απολυτήριο της Β' τάξης γυμνασίου τουλάχιστον, που παρείχαν δίπλωμα τεχνίτη ισότιμο των κατώτερων τεχνικών σχολών. Μετά την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1976, που επέβαλε την εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση και θεσμοθέτησε τα τεχνικά-επαγγελματικά λύκεια, οι Σχολές Μαθητείας του ΟΑΕΔ έγιναν τριετούς φοίτησης για αποφοίτους τριτάξιου ή τρίτης τάξης εξατάξιου γυμνασίου (1977) και κατόπιν ισότιμες με τις Τεχνικές Επαγγελματικές Σχολές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (1983, 1985). Έκτοτε στον ΟΑΕΔ λειτουργούν 51 Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ) Μαθητείας Ν.[1346/83](#) (ΦΕΚ 46/Α/14-4-1983). Είναι ο μόνος δημόσιος φορέας που εφαρμόζει και εφαρμόζει το σύστημα της Μαθητείας στη χώρα μας. Μαθητεία είναι το σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης που συνδυάζει τη θεωρητική εκπαίδευση και εργαστηριακή κατάρτιση στην τάξη με την πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Αρχικά τα αναλυτικά προγράμματα περιλάμβαναν και γενικά μαθήματα, πλην των τεχνολογικών και εργαστηριακών, παράλληλα με πρακτική άσκηση στην επιχείρηση. Το 1998 οι Σχολές Μαθητείας μετατράπηκαν σε ΤΕΕ Μαθητείας Α' Κύκλου, ενώ το 2000 τους δόθηκε η δυνατότητα, με νόμο, ίδρυσης και λειτουργίας τμημάτων Β' Κύκλου ΤΕΕ. Ως αποτέλεσμα, για πρώτη φορά στην ιστορία τους, οι Σχολές Μαθητείας χορηγούσαν μαζί με πτυχίο ειδικότητας και τίτλους ισότιμους με το δεύτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας τυπικής εκπαίδευσης. Με το νόμο [3475/2006](#) (ΦΕΚ 146/Α/13-7-2006), μετατρέπονται τα ΤΕΕ Μαθητείας σε Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ)

διετούς φοίτησης για νέους 16-23 ετών, αποφοίτους τουλάχιστον της Α΄ Λυκείου. Οι μαθητές των ΕΠΑΣ το πρώι πραγματοποιούν την πρακτική τους άσκηση σε επιχειρήσεις ενώ το απόγευμα παρακολουθούν θεωρητικά και εργαστηριακά μαθήματα στις ίδιες ειδικότητες ([ΟΑΕΔ,δ.α.](#)). Οι μαθητές που φοιτούν στις Σχολές του ΟΑΕΔ αποκτούν επαγγελματική εμπειρία σε πραγματικές συνθήκες εργασίας ασκούμενοι σε επιχειρήσεις όλων των κλάδων της εθνικής οικονομίας. Οι βασικές ειδικότητες που παρέχονται στις ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ ακολουθούν κατά προσέγγιση τις έξι ομάδες προσανατολισμού των ΕΠΑΛ, ωστόσο προσφέρονται μαθήματα και σε πιο εξειδικευμένα τεχνικά επαγγέλματα. Στον πίνακα 1 συγκεντρώνονται οι δημοφιλέστερες ειδικότητες που παρέχονται στη συγκεκριμένη δομή εκπαίδευσης.

Βασικές Ειδικότητες ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ	
1) Τεχνιτών Αμαξωμάτων	2) Επεξεργασίας Γούνας
3) Φιλοτεχνικών Επιχειρήσεων – Αρχιτεκτονικής Τοπίου	4) Τεχνιτών Ναυπηγικής Βιομηχανίας
5) Τεχνιτών Εργαλειομηχανών	6) Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων
7) Καλλιτεχνικής Επεξεργασίας Μαρμάρου	8) Τεχνιτών Ψυκτικών Εγκαταστάσεων & Κλιματισμού
9) Τεχνιτών Θερμικών & Υδραυλικών Εγκαταστάσεων	10) Τεχνιτών Υποστήριξης Συστημάτων Υπολογιστών
11) Κεραμικής Αγγειοπλαστικής	12) Τεχνιτών Ηλεκτρολογικών Εργασιών
13) Τεχνιτών Μεταλλικών Κατασκευών	14) Κτιριακών Έργων
15) Μαρμαροτεχνίας	16) Τεχνιτών Ηλεκτρολογικών Συστημάτων Αυτοκινήτου
17) Τεχνιτών Μηχανών & Συστημάτων Αυτοκινήτου	18) Βοηθών Φαρμακείου
19) Τεχνιτών Ηλεκτρονικών Συσκευών,	20) Ωρολογοποιίας
21) Εγκαταστάσεων & Υπολογιστικών Μονάδων	22) Βοηθών Γενικής Βρεφονηπιοκομίας
23) Σχεδιαστών Τεχνικών Έργων – Χρήσης Η/Υ	24) Αισθητικής Τέχνης
25) Αργυροχρυσοχοΐας	26) Βοηθών Γενικής Νοσηλείας ΕΠΑΣ Μαθητείας Ο.Α.Ε.Δ.
27) Γραφικών Τεχνών – Εκτυπώσεων	28) Κομμωτικής Τέχνης
29) Ξυλουργών – Επιπλοποιών	30) Τεχνιτών Αερίων Καυσίμων (φυσικού αερίου)

31) Γραφικών Τεχνών – Ηλεκτρονικής Σχεδίασης Εντύπου	32) Αρτοποιίας – Ζαχαροπλαστικής
33) Συντήρησης Έργων Τέχνης – Αποκατάστασης	34) Υπαλλήλων Οικονομικών Καθηκόντων
35) Υπαλλήλων Διοικητικών Καθηκόντων	36) Μαγειρικής Τέχνης

Πίνακας 1. Σύνολο Ειδικοτήτων που προσφέρονται στις ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ. Πηγή: www.oaed.gr

Το σύστημα «on the job-training» (εκπαίδευση κατά την εργασία), που εφαρμόζει ο ΟΑΕΔ έχει αποδειχθεί αποτελεσματικό στην πράξη καθώς οι μαθητές σε σημαντικό ποσοστό μετά το τέλος των σπουδών τους συνεχίζουν να απασχολούνται στις θέσεις πρακτικής άσκησης. Οι μαθητές αμείβονται κατά την πρακτική τους άσκηση με μισθό που αντιστοιχεί στο 75% του κατώτατου ημερομισθίου που ορίζει η Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (ΕΓΣΣΕ) και για τα τέσσερα εξάμηνα πρακτικής άσκησης, ήτοι 17,12€ την ημέρα. Η πρακτική άσκηση των μαθητών επιδοτείται με 11€ για κάθε ημέρα πρακτικής άσκησης. Τα χρήματα καταβάλλονται απευθείας στους μαθητές. Το έργο της «Πρακτικής Άσκησης των Μαθητών των ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ» συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και έχει ενταχθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του ΕΣΠΑ. Οι απόφοιτοι των ΕΠΑΣ αποκτούν πτυχίο επαγγελματικής εκπαίδευσης επιπέδου ΕΠΠ4. Τέλος, οι σχολές του ΟΑΕΔ με το Ν.4386/2013 έχουν λάβει πενταετής παράταση λειτουργίας μέχρι το εκπαιδευτικό έτος 2020-21, όπου προβλέπεται η υλοποίηση συνολικής αξιολόγησης όλων των δομών της ΕΕΚ.

Θα πρέπει να αναφερθεί πως υπό την επίβλεψη του ΟΑΕΔ λειτουργούν παράλληλα 29 Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) μεταλυκειακού επιπέδου και 30 Γραφεία Διασύνδεσης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ΓΔΕΕ) με την αγορά εργασίας. Σύμφωνα με το Ν. 4186/2013 το σχολικό έτος 2014-15 ξεκίνησε η λειτουργία ισάριθμων ΣΕΚ ΟΑΕΔ (Σχολών Επαγγελματικής Κατάρτισης), τα οποία ωστόσο σήμερα έπαψαν την λειτουργία τους. Τέλος, τον Ιανουάριο του 2014, ιδρύθηκαν και λειτουργούν στον Ο.Α.Ε.Δ. Πειραματικές Σχολές Επαγγελματικής Κατάρτισης (Π.Σ.Ε.Κ.), τριετούς φοίτησης, στις υπάρχουσες υποδομές των ΕΠΑΣ Καλαμακίου και Ηρακλείου Κρήτης στον τομέα του τουρισμού.

1.2.3. Επαγγελματικές Σχολές Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων

Στη διοικητική εποπτεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, υπόκεινται έξι επαγγελματικές σχολές οι οποίες παρέχουν προγράμματα εκπαίδευσης που αφορούν τον πρωτογενή τομέα παραγωγής (πίνακας 2). Η φοίτηση είναι διετής ενώ παρέχεται δωρεάν σίτιση και στέγαση στους μαθητές. Η φοίτηση στις ΕΠΑ.Σ. Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α «ΔΗΜΗΤΡΑ», οδηγούν σε πτυχίο επιπέδου ΕΠΠ 3, το οποίο επιτρέπει στους αποφοίτους, να λάβουν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος και να εγγράφονται στη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση (ΙΕΚ). Οι ακόλουθες ΕΠΑΣ σταματούν τη λειτουργία τους το εκπαιδευτικό έτος 2020-21.

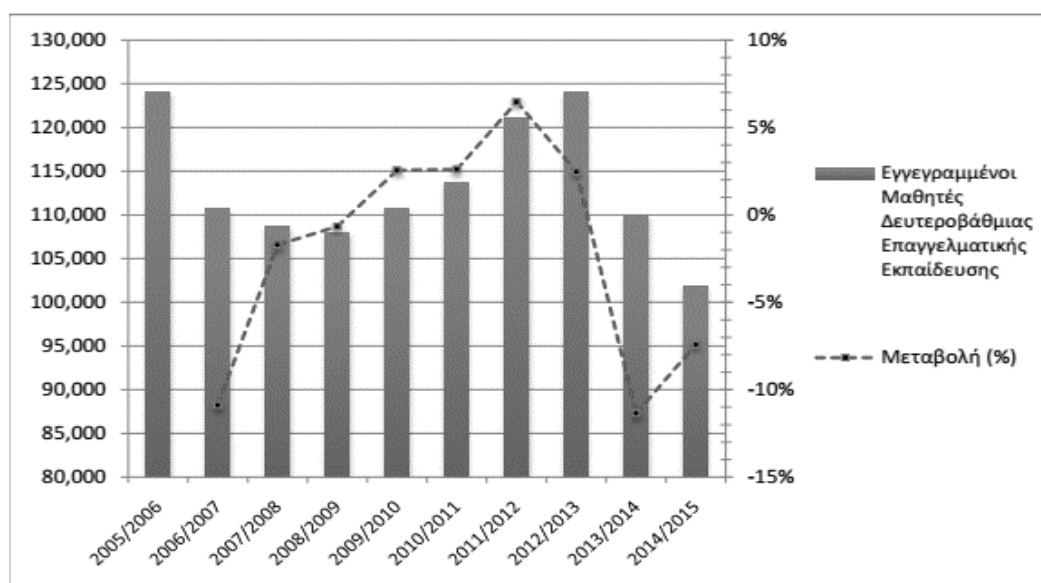
	ΕΠΑ.Σ.	Ειδικότητες
1.	ΑΒΕΡΩΦΕΙΟΣ ΕΠΑ.Σ. ΛΑΡΙΣΑΣ	1. Αγροτικών Μηχανημάτων 2. Ζωοτεχνίας
2.	ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΗ ΕΠΑ.Σ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	Γαλακτοκομίας - Τυροκομίας
3.	ΕΠΑ.Σ. ΚΡΗΤΗΣ	Θερμοκηπιακών Κατασκευών και Καλλιεργειών
4.	ΕΠΑ.Σ. ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ	Τεχνιτών Ξυλογλυπτικής-Διακοσμητικής Επίπλου
5.	ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΠΑ.Σ. ΝΕΜΕΑΣ	Αμπελουργίας - Οινολογίας
6.	ΕΠΑ.Σ. ΣΥΓΓΡΟΥ	Φυτοτεχνικών Επιχειρήσεων - Αρχιτεκτονικής Τοπίου

Πίνακας 2.ΕΠΑΣ Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α ΔΗΜΗΤΡΑ και ειδικότητες φοίτησης.

1.3. Αριθμός και Προφίλ Μαθητών της Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

Η συμμετοχή των νέων στις δομές επαγγελματικής εκπαίδευσης στη Ελλάδα, εμφανίζεται μειούμενη τα τελευταία χρόνια. Ειδικότερα μεταξύ των ετών 2013-2015 παρατηρείται μείωση στον αριθμό των μαθητών που φοιτούν συνολικά στη δευτεροβάθμια Επαγγελματική εκπαίδευση της τάξης του 4,5% ([ΕΛΣΤΑΤ,2016](#)).Εάν όμως αναλογιστούμε πως έως το 2020 το 60% των θέσεων εργασίας στη χώρα μας θα απαιτούν προσόντα μεσαίου επιπέδου που αποκτώνται κατά βάση μέσα από την επαγγελματική εκπαίδευση ([Cedefop,2014β](#)) αντιλαμβανόμαστε πως θα πρέπει να δοθεί

ιδιαίτερη μέριμνα στην προώθηση των συγκεκριμένων δομών μάθησης ώστε να αυξηθούν οι εγγραφές σε αυτές.

Σχήμα 4. Εξέλιξη στο σχολικό Πληθυσμό της Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης

Πηγη:ΕΛΣΤΑΤ,2016,σελ.2 <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SED27/2014>

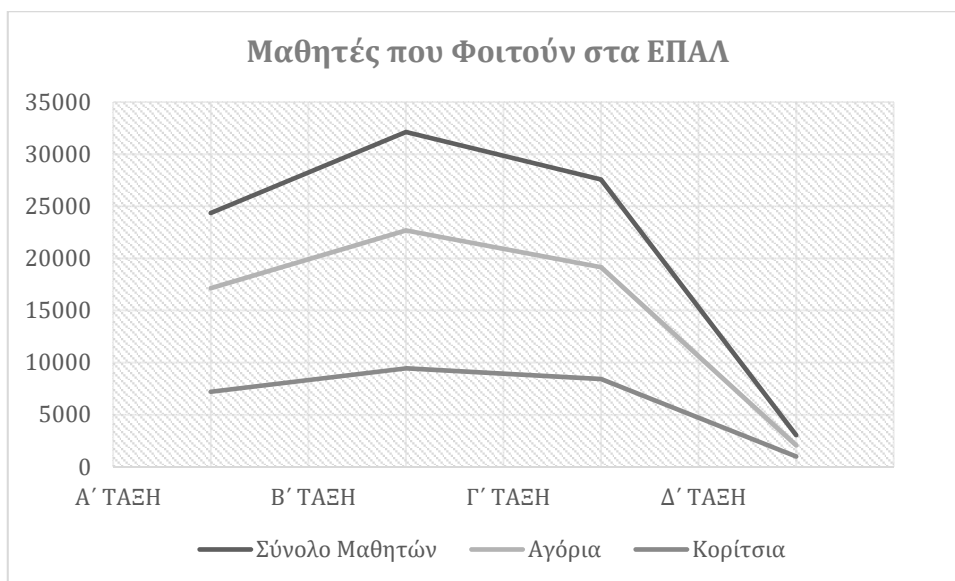
Σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας για το 2014/15 ο αριθμός των αποφοίτων μαθητών στα ΕΠΑΛ του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, ανέρχονταν σε 25.289 άτομα ενώ οι εγγραφέντες την προηγούμενη εκπαιδευτική περίοδο 2013/14 σε 94.855. Ομοίως στις ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ τα αντίστοιχα στοιχεία ανέρχονται σε 11660 εγγραφέντες και 5049 αποφοιτήσαντες. Δεδομένου πως τα ΕΠΑΛ είναι τριετούς φοίτησης ενώ οι ΕΠΑΣ διετούς, γίνεται επομένως αντιληπτό πως το φαινόμενο της πρόωρης εγκατάλειψης στις παραπάνω δομές παρουσιάζει υψηλή ένταση.

Κατά Είδος Σχολικής Μονάδας				
Σχολικές Μονάδες	Σύνολο εγγεγραμμένων		Σύνολο αποφοιτησάντων	
	2013/14	2014/15	2013/14	2014/15
ΕΠΑ.Λ και ΕΠΑ.Σ Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων	94.855	88.595	32.385	25.289
ΕΠΑ.Σ Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης	11.660	10.654	4.564	5.049
ΕΠΑ.Σ Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	295	320	122	151
ΕΠΑ.Σ Υπουργείου Τουρισμού	995	469	485	468
ΕΠΑ.Σ Υπουργείου Υγείας	2.112	998	928	946
Σχολές Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ)		725		
ΣΥΝΟΛΟ	109.917	101.761	38.484	31.903

Πίνακας 3. Εγγεγραμμένοι Αποφοιτήσαντες Μαθητές ΕΠΑΛ,ΕΠΑΣ. Πηγη:ΕΛΣΤΑΤ,2016, σελ.6

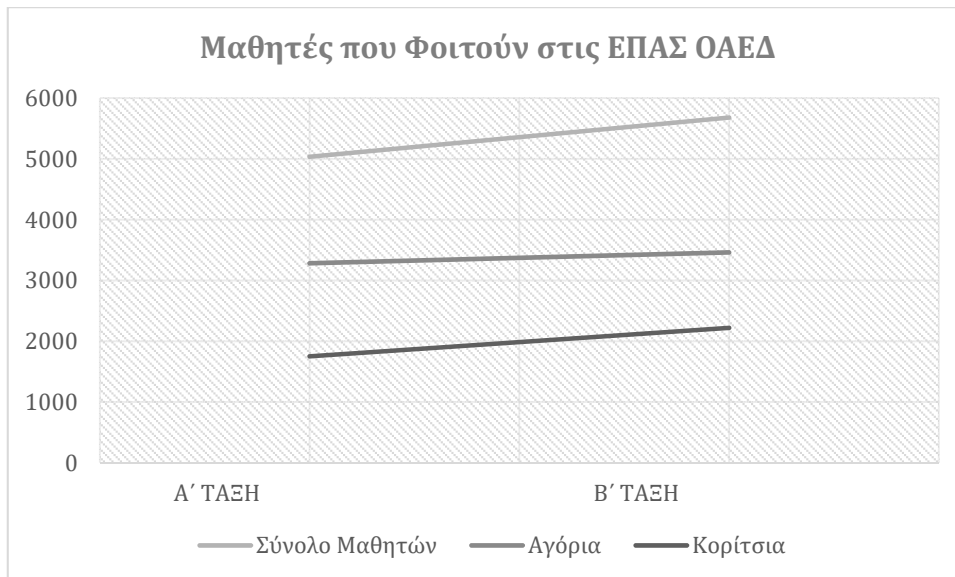
<http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SED27/2014>

Με βάση το προφίλ των μαθητών που φοιτούν στην επαγγελματική εκπαίδευση, εμφανίζεται να την επιλέγουν περισσότερο αγόρια σε ποσοστό 62% έναντι 38% των κοριτσιών. Ειδικότερα στα ΕΠΑΛ την εκπαιδευτική περίοδο 2014-15 σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ φοιτούσαν περισσότερο αγόρια μαθητές και στις τέσσερις τάξεις του σχολείου. Από το σχήμα διαφαίνεται πως η διαρροή των μαθητών που παρατηρείται μεταξύ της β΄ τάξης αφορά κυρίως τα αγόρια μαθητές.

Σχήμα 5. Φύλο Μαθητών που φοιτούσαν στα ΕΠΑΛ το 2014-15, επεξεργασία συγγραφέας.
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ,2016.

Αντίστοιχα και τις ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ επιλέγουν περισσότερο αγόρια μαθητές ενώ ο συνολικός αριθμός των φοιτούντων μαθητών και στις δυο τάξεις ανέρχεται περίπου στις 11.000 άτομα.

Σχήμα 6. Φύλο μαθητών που φοιτούσαν τις ΕΠΑΣ το 2014-15 επεξεργασία συγγραφέας. Πηγή: ΟΑΕΔ,2016

Ειδικότερα, από στοιχεία που συλλέχθηκαν μέσω μιας πιλοτικής έρευνας στο Νομό Φλώρινας το 2014 ([Αθανασιαδης,2014](#)), επιβεβαιώνεται η επιλογή της δομής από τους άνδρες μαθητές σε ποσοστό 54% έναντι 46% των γυναικών. Οι περισσότεροι μαθητές είναι απόφοιτοι της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης(81%), ενώ υπήρξαν και μαθητές οι οποίοι παρόλο που ήταν απόφοιτοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης επέλεξαν την δομή για την απόκτηση γνώσεων σε μια τεχνική ειδικότητα (9,56%). Οι σπουδαστές στην ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ του Νομού Φλώρινας προέρχονται από οικογένειες όπου το μορφωτικό επίπεδο των γονέων είναι κυρίως υποχρεωτικής (35,3%) και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (43,2%). Παράλληλα οι περισσότεροι από αυτούς είναι δημόσιοι υπάλληλοι (26,6%), ελεύθεροι επαγγελματίες (24,5%) αλλά και άνεργοι (13,7%). Τέλος, μία στις δύο οικογένειες έχει μηνιαίο εισόδημα έως 800€, ενώ αθροιστικά το 80% δεν ξεπερνά τα 1500€.

Επιπλέον από έρευνα που διεξήχθη το 2015 από την [EEO Group \(2015\)](#) για λογαριασμό του ΟΑΕΔ, οι μισοί απόφοιτοι (47%) των σχολών μαθητείας του ΟΑΕΔ των ετών (2011 – 2014), εργάζονται, ενώ το 50% αυτών βρήκαν εργασία σε διάστημα μικρότερο των έξι μηνών. Αναφορικά με την ηλικία φοίτησης, οι μαθητές των Σχολών γράφονται σε αυτές μετά τα 18 έτη (68% των αποφοίτων), αφού πρώτα ολοκληρώσουν σπουδές σε άλλο εκπαιδευτικό σύστημα. Στο πεδίο της πρακτικής άσκησης, οι περισσότεροι (80%) τοποθετήθηκαν σε θέσεις πρακτικής άσκησης κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους, ενώ

το 88% αυτών απασχολήθηκαν σε συναφές με την ειδικότητά τους αντικείμενο. Οι θέσεις πρακτικής άσκησης ήταν τόσο στο δημόσιο (53%) όσο και στον ιδιωτικό (47%) τομέα. Μετά το πέρας της πρακτικής το 47% των μαθητών εργάζονται. Από τους εργαζόμενους αποφοίτους οι οποίοι είχαν τοποθετηθεί σε θέσεις πρακτικής άσκησης κατά τη φοίτησή τους το μεγαλύτερο μέρος (89,7%) δεν παρέμεινε στην επιχείρηση πρακτικής άσκησης με το πέρας των σπουδών τους. Το 50% των εργαζόμενων αποφοίτων, βρήκε εργασία σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα (έως 6 μήνες) από την ολοκλήρωση της φοίτησής του στις σχολές Μαθητείας. Το 38,4% των αποφοίτων δηλώνουν ότι το τυπικό και ουσιαστικό προσόν που έλαβαν στις Σχολές Μαθητείας του ΟΑΕΔ τους βοήθησε κατά τη διαδικασία εύρεσης εργασίας. Ένα μικρό ποσοστό (15,7%) δήλωσε πως βοηθήθηκε και από τη Σχολή Μαθητείας (ΕΠΑ.Σ) στην εύρεση της τρέχουσας θέσης εργασίας του. Παράλληλα το 39% των αποφοίτων απασχολούνται στην ειδικότητά στην οποία εκπαιδεύτηκαν. Περίπου το 70% εξ αυτών απασχολείται στην ειδικότητα άνω του ενός έτους. Οι απόφοιτοι που απασχολούνται μεν αλλά όχι στην ειδικότητα τους, ανέφεραν ως αίτιο: Την οικονομική κρίση, την έλλειψη άδειας ασκήσεως επαγγέλματος ή κάποιο επιπλέον προσόν το οποίο δεν παρέχεται από τις Σχολές Μαθητείας. Τέλος, ένας στους πέντε εργαζόμενους στην ειδικότητα είναι αυτοαπασχολούμενος (16,4%), ενώ οι υπόλοιποι τέσσερις στους πέντε εργάζονται με εξηρημένη σχέση εργασίας (83,6%).

1.4. Το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Συνεργασίας στον Τομέα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

Οι συνθήκες στις οποίες καλείται να ανταποκριθεί ένα σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης έχουν σαφώς διαφοροποιηθεί από το παρελθόν. Η παγκοσμιοποίηση, οι τεχνολογικές εξελίξεις, οι μεταβολές του περιβάλλοντος, οι δημογραφικές μεταβολές και ό,τι αυτές συνεπάγονται και κυρίως η οικονομική κρίση, είναι στοιχεία που συνθέτουν ένα νέο πλαίσιο τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό αναδεικνύεται ο ιδιαίτερα σημαντικός αναπαραγωγικός ρόλος των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ([IME ΓΣΕΒΒΕ,2014](#)) κυρίως όσον αφορά στην ανάπτυξη και αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων. Κατά συνέπεια η αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης συνιστά μια από τις βασικές πολιτικές

προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Από την κοινή δήλωση των Ευρωπαίων υπουργών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που συνήλθαν στην Κοπεγχάγη το Νοέμβριο του 2002, σχετικά με την ενισχυμένη ευρωπαϊκή συνεργασία για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, μέχρι σήμερα, έχουν επιτευχθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο σημαντικά βήματα αναφορικά με την προώθηση της ΕΕΚ. Έκτοτε η συνεργασία αυτή συνεχίζεται εντεινόμενη αποσκοπώντας στη βελτίωση των επιδόσεων, της ποιότητας και της ελκυστικότητας της ΕΕΚ. Οι τρέχουσες πολιτικές της ΕΕ για την εκπαίδευση και την κατάρτιση συνοψίζονται στη στρατηγική «Εκπαίδευση και Κατάρτιση» (ΕΚ 2020) και η οποία συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» που αφορούν την εκπαίδευση ([Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016α](#)).

Ανακοινωθέν του Μάαστριχτ (2004)	Ανακοινωθέν του Ελσίνκι (2006)	Ανακοινωθέν του Μπορντό (2008)	Ανακοινωθέν της Μπριζ (2010)	Τα συμπεράσματα της Ρίγας (2015)
<ul style="list-style-type: none"> Αύξηση της δημόσιας και/ή ιδιωτικής επένδυσης στην ΕΕΚ Ανάπτυξη των συστημάτων ΕΕΚ, προκειμένου να ανταποκρίνονται στις ανάγκες ατόμων που βρίσκονται σε κοινωνικά μειονεκτική θέση, καθώς και σε αντίστοιχες ομάδες 	<ul style="list-style-type: none"> Πρόοδο των κοινών ευρωπαϊκών πλαισίων και εργαλείων για την ΕΕΚ 	<ul style="list-style-type: none"> Υλοποίηση των εργαλείων και των συστημάτων ΕΕΚ για την προώθηση της συνεργασίας σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο 	<p>Τα Ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης πρέπει, μεταξύ άλλων:</p> <ul style="list-style-type: none"> Να διαθέτουν ευελιξία και υψηλή ποιότητα 	<ul style="list-style-type: none"> Προώθηση της μάθησης στον χώρο εργασίας σε όλες τις μορφές της Περαιτέρω ανάπτυξη των μηχανισμών διασφάλισης της ποιότητας στο πλαίσιο της ΕΕΚ, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή διασφάλιση ποιότητας σε συστάσεις της ΕΕΚ
<ul style="list-style-type: none"> Ανάπτυξη πρόσφορων μαθησιακών περιβαλλόντων τόσο στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων όσο και στον χώρο εργασίας 	<ul style="list-style-type: none"> Ψήφιση του Europass, ενιαίου πλαισίου για τη διαφάνεια των επαγγελματικών προσόντων και ικανοτήτων 	<ul style="list-style-type: none"> Δημιουργία καλύτερης σύνδεσης μεταξύ της ΕΕΚ και της αγοράς εργασίας 	<ul style="list-style-type: none"> Να ενδυναμώνουν τα πρόσωπα ώστε να προσαρμόζονται και να διαχειρίζονται τις αλλαγές, δίνοντάς τους την ευκαιρία να αποκτούν βασικές ικανότητες 	<ul style="list-style-type: none"> Περαιτέρω ενίσχυση των βασικών δεξιοτήτων στο πλαίσιο των προγραμμάτων σπουδών της ΕΕΚ και παροχή πιο αποτελεσματικών ευκαιριών για την απόκτηση ή την ανάπτυξη αυτών των δεξιοτήτων μέσα από την αρχική ΕΕΚ και τη συνεχή ΕΕΚ

<ul style="list-style-type: none"> • Προώθηση της συνεχούς ανάπτυξης των ικανοτήτων των διδασκόντων και των εκπαιδευτών στο πλαίσιο της ΕΕΚ. 	<ul style="list-style-type: none"> • Διεξαγωγή εργασιών σχετικά με το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων, το ευρωπαϊκό σύστημα πιστωτικών μονάδων για την ΕΕΚ και το ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας στην ΕΕΚ. 	<ul style="list-style-type: none"> • Παγίωση των διαδικασιών της ευρωπαϊκής συνεργασίας. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να διευκολύνουν και να ενθαρρύνουν τη διακρατική κινητικότητα εκπαιδευομένων και εκπαιδευτικών 	<ul style="list-style-type: none"> • Πρόβλεψη συστηματικών προσεγγίσεων και ευκαιριών για την αρχική και συνεχή επαγγελματική εξέλιξη των καθηγητών, εκπαιδευτών και καθηγητών της ΕΕΚ τόσο σε σχολικά περιβάλλοντα αλλά και σε χώρους εργασίας.
---	--	---	--	---

Πίνακας 4. Κύρια πορίσματα Ευρωπαϊκών Αποφάσεων για την ΕΕΚ.

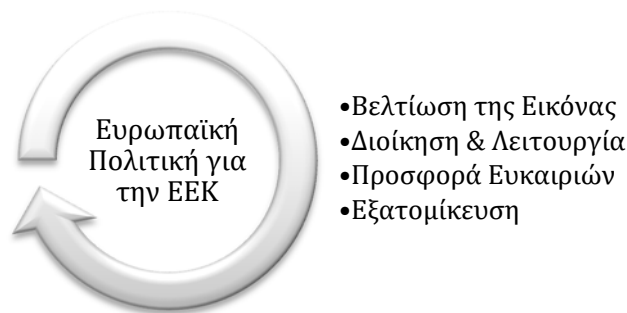
Από τον πίνακα 4 γίνεται αντιληπτό πως ο πολιτικός λόγος στην Ευρώπη για την ΕΕΚ, μετατοπίστηκε από τη δημιουργία ενός σταθερού και συμπαγούς υπόβαθρου παροχής προγραμμάτων ΕΕΚ στην διασφάλιση της ποιότητας των προγραμμάτων εκπαίδευσης και στη διασύνδεσή τους με την αγορά εργασίας. Επίσης εξαιτίας της ανάγκης για ποιοτική ΕΕΚ, το ενδιαφέρον στράφηκε πλέον και στην επαγγελματική εξέλιξη και ανάπτυξη του εκπαιδευτικού προσωπικού των δομών της.

Σήμερα, το συνολικό όραμα για την ΕΕΚ απαιτεί μέχρι το 2020 ευρωπαϊκά συστήματα ΕΕΚ που θα είναι περισσότερο «ελκυστικά, χωρίς αποκλεισμούς, χρήσιμα, προσιτά, προσαρμοσμένα στη σταδιοδρομία, ευέλικτα και καινοτόμα» ([ΥΠΕΠΘ,2016,σελ.30](#)). Με βάση το εν λόγω όραμα, στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την αναβάθμιση της ΕΕΚ και της μαθητείας καθορίζονται οι ακόλουθοι 11 μακροπρόθεσμοι στρατηγικοί στόχοι ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της ΕΕΚ για την περίοδο 2011-2020:

1. Να καταστεί η Αρχική ΕΕΚ ελκυστική επιλογή μάθησης
2. Ενίσχυση της αριστείας, της ποιότητας και της καταλληλότητας τόσο της Αρχικής ΕΕΚ όσο και της Συνεχιζόμενης ΕΕΚ
3. Ευέλικτη πρόσβαση στην κατάρτιση και τα επαγγελματικά προσόντα
4. Ανάπτυξη μιας στρατηγικής προσέγγισης για τη διεθνοποίηση της Αρχικής ΕΕΚ και της Συνεχιζόμενης ΕΕΚ και την προώθηση της διεθνούς κινητικότητας
5. Καλλιέργεια της καινοτομίας, της δημιουργικότητας και του επιχειρηματικού πνεύματος, και προώθηση της χρήσης ΤΠΕ
6. Αρχική ΕΕΚ και της Συνεχιζόμενης ΕΕΚ χωρίς αποκλεισμούς

7. Μεγαλύτερη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων παραγόντων στον τομέα της ΕΕΚ και μεγαλύτερη προβολή των επιτευγμάτων της ευρωπαϊκής συνεργασίας στην ΕΕΚ
8. Συντονισμένη διακυβέρνηση των ευρωπαϊκών και εθνικών μέσων στους τομείς της διαφάνειας, της αναγνώρισης, της διασφάλισης της ποιότητας και της κινητικότητας
9. Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της πολιτικής στον τομέα της ΕΕΚ και άλλων Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας συναφών τομέων πολιτικής
10. Βελτίωση της ποιότητας και της συγκρισιμότητας των δεδομένων για τη χάραξη της πολιτικής της ΕΕ στον τομέα της ΕΕΚ
11. Αξιοποίηση της στήριξης της ΕΕ

Προκειμένου να ικανοποιηθούν οι παραπάνω στόχοι, η ευρωπαϊκή πολιτική θα εφαρμοστεί με παρεμβάσεις στους ακόλουθους 4 άξονες:

Σχήμα 7. Άξονες Παρέμβασης για τη βελτίωση της ΕΕΚ

Ο άξονας της Εξατομίκευσης, αναφέρεται στην διαφοροποιημένη προσέγγιση και στην ευελιξία της εκπαίδευσης μέσω των δομών της ΕΕΚ. Η διαφοροποίηση αυτή μπορεί να είναι εσωτερική, να αφορά δηλαδή στη διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης, αλλά και εξωτερική, να σχετίζεται με τη δημιουργία νέων προγραμμάτων εκπαίδευσης που ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες και τις προτιμήσεις των μαθητών. Η εξατομίκευση μπορεί να πάρει τη μορφή της προσωπικής καθοδήγησης, υποστήριξης και επίβλεψης στα διάφορα στάδια της ΕΕΚ και αφορά σε θέματα εκπαίδευσης σε άμεση σχέση με την επιλογή σταδιοδρομίας, χρονικής διαφοροποίησης της κατάρτισης, καθώς και υποστήριξης κατά τη μετάβαση στην εργασία. Οι ενέργειες αυτές υπογραμμίζουν τη σημασία του επαγγελματικού προσανατολισμού με μια δια βίου προοπτική, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής οικονομίας και της κοινωνία της γνώσης. Η εξατομίκευση εκφράζεται επίσης και ως ευελιξία, ως ικανότητα ταχείας προσαρμογής του συστήματος ΕΕΚ σε

απρόβλεπτες εξελίξεις ή αλλαγές. Η εξατομίκευση ενισχύει την αναγνώριση της ΕΕΚ καθώς βελτιώνει τις πιθανότητες επιτυχίας, τόσο κατά τη διάρκεια των σπουδών όσο και κατά την είσοδο στην αγορά εργασίας ([Cedefop,2012](#)).

Το πεδίο της διοίκησης και της λειτουργίας της ΕΕΚ τονίστηκε στο ανακοινωθέν του Ελσίνκι ως σημαντικός παράγοντας ενίσχυσης της αναγνώρισης της ΕΕΚ. Η προσέγγιση που υιοθετήθηκε αντανακλά τη σύγχρονη αντίληψη αξιοποίησης των τοπικών συνεργασιών. Η διοίκηση και η λειτουργία αναφέρεται επίσης στην ανταπόκριση στις ανάγκες των μαθητών και της αγοράς εργασίας, στη διασφάλιση της ποιότητας της εκπαίδευσης, τη διαφάνεια λειτουργίας του συστήματος, την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, τις ευρείες συμπράξεις και συνεργασίες και την πρόβλεψη των αναγκών της αγοράς εργασίας σε δεξιότητες.

Τέλος η ανάπτυξη δράσης για τη βελτίωση της εικόνας της ΕΕΚ, αφορά εκτός από την προώθηση της ισοτιμίας και του κύρους της ΕΕΚ σε σύγκριση με τη γενική εκπαίδευση, και κυρίως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, τη σύνδεση της ΕΕΚ με την αριστεία και συνιστά την υλοποίηση πολιτικών που ενθαρρύνουν την αριστεία στις δεξιότητες, για παράδειγμα μέσω της εφαρμογής διεθνών προτύπων στην κατάρτιση ή μέσω διαγωνισμών δεξιοτήτων. Επιπλέον, η αναγνώριση της ΕΕΚ αυξάνεται όταν προσφέρει μεγάλο εύρος ευκαιριών για τον κάθε νέο στο τέλος της εκπαιδευτικής διαδρομής, οι οποίες θα του παρέχουν τη δυνατότητα να ανταποκρίνεται στις συλλογικές κοινωνικές και επιχειρηματικές ανάγκες.

Στην Ελλάδα παρατηρείται χρόνια έλλειψη εξωτερικών κινήτρων για τους αποφοίτους της ΕΕΚ (επαγγελματική αποκατάσταση), ευρεία ανάγκη υποστήριξης των μαθητών της, (η οποία αυξάνεται με την οικονομική κρίση) και ελλιπή κουλτούρα ποιότητας από τους επαγγελματίες και τους πολίτες ([ΥΠΕΘ,2016](#)). Η πολιτεία μέσω του [Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων \(2016\)](#) για την ΕΕΚ, επιδιώκει την αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων, μέσω της βελτίωσης της συνάφειας εκπαίδευσης - κατάρτισης με την αγορά εργασίας, σε στενή συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς. Η νέα κατεύθυνση σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που δίνει έμφαση στην κατάρτιση μέσα στην επιχείρηση και μέσω της εργασίας, επηρεάζει το σχεδιασμό της πολιτικής και στην Ελλάδα ([Καραμεσίνη,2015](#)), βάζοντας στο επίκεντρο την πρακτική άσκηση, με στόχο τη διευκόλυνση της μετάβασης των νέων στην αγορά εργασίας, βοηθώντας τους να αποκτήσουν εργασιακή εμπειρία. Παράλληλα, επιδιώκεται η αναμόρφωση των

προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, έτσι ώστε να προσαρμοστούν στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, ιδίως σε τομείς και έργα καθοριστικούς για τη μελλοντική ανάπτυξη. Επιπλέον, επιχειρείται η ενίσχυση της δια βίου συμβουλευτικής και του προσανατολισμού σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης και κατάρτισης. Υιοθετείται η εφαρμογή ενός εθνικού στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για την αύξηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων της ΕΕΚ, με τη βοήθεια των ευρωπαϊκών εργαλείων διαφάνειας και αναγνώρισης όπως το Ευρωπαϊκό Σύστημα Ακαδημαϊκών Μονάδων για την ΕΕΚ (ECVET) αλλά και το Ευρωπαϊκό πλαίσιο διασφάλισης της ποιότητας (EQAVET). Τα μέτρα θα περιλαμβάνουν την προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών, την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας σε διάφορες μορφές μέσω της μαθητείας και την υιοθέτηση μηχανισμών πρόβλεψης των ελλείψεων σε δεξιότητες των μαθητών.

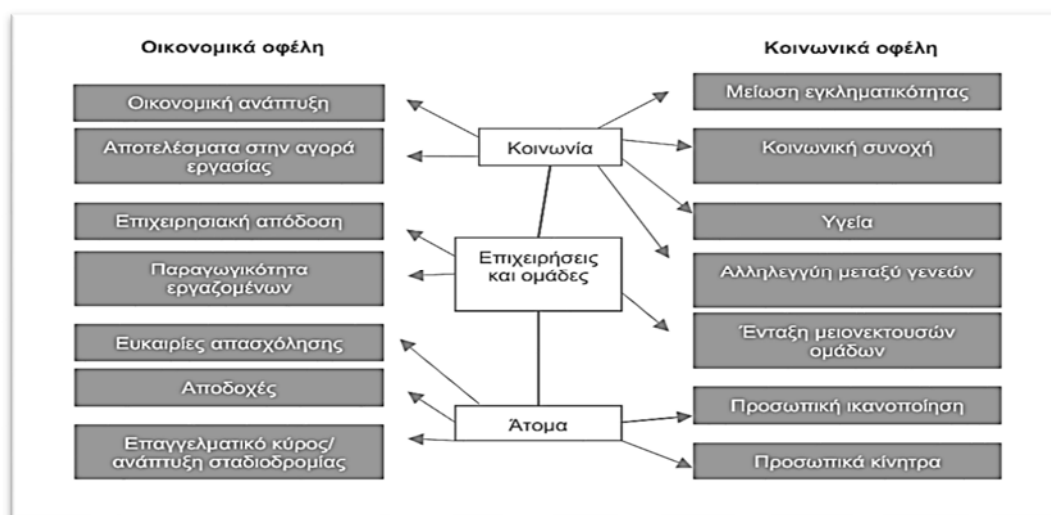
Κλείνοντας, θεωρούμε χρήσιμο να αναφέρουμε πως μία ηγετική μορφή της Ευρώπης στο πεδίο της ευρωπαϊκής συνεργασίας για την ΕΕΚ κατέληξε στην άποψη πως οι πολιτικές της Ευρώπης αναφορικά με τη καθιέρωση και τη χρήση πολλών «Εργαλείων» δεν αποτέλεσαν τελικά σημαντικό παράγοντα στη βελτίωση της ελκυστικότητας και της ποιότητας της ΕΕΚ μεταξύ των χωρών της ΕΕ ([Kämäräinen,2017](#)).

1.5. Τα οφέλη της ΕΕΚ προς την Κοινωνία, την Οικονομία και τα Άτομα

Στην ημερίδα με θέμα «*Ο ρόλος της ΕΕΚ στην Περιφερειακή Ανάπτυξη*» σε συνεργασία με Φινλανδούς εκπαιδευτικούς το Δεκέμβριο του 2016, ο Υφυπουργός Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων Δημήτρης Μπαξεβανάκης στην τοποθέτησή του ανέφερε μεταξύ άλλων πως η ανάπτυξη της ΕΕΚ αποτελεί κοινωνικό μέτρο που μπορεί να συμβάλει στην άρση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων του παρελθόντος, εναρμονίζεται με τις απαιτήσεις της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας παρέχοντας επαγγελματικές διεξόδους στους αποφοίτους της ([Μπαξεβανάκης, 2016](#)). Στη βάση της ρητορικής αυτής η ΕΕΚ σε πολλά κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναλαμβάνει καταλυτικό ρόλο στις προσπάθειες των εθνικών πολιτικών για την ύπαρξη κοινωνικής συνοχής και οικονομικής ανάπτυξης. Πόσο όμως αυτό ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα;

Αναμφισβήτητα τα οφέλη γενικά της εκπαίδευσης για την οικονομική ανάπτυξη, τη διαμόρφωση κοινωνιών χωρίς ανισότητες και την προσωπική ικανοποίηση των ατόμων είναι πολλά και αυτό έχει επιβεβαιωθεί μέσα από πολλές έρευνες ([Cedefop,2011δ](#)).

Ειδικότερα όμως για την ΕΕΚ δεν έχει γίνει επισταμένως διερεύνηση της συμβολής της καθώς σε σχέση με την γενική εκπαίδευση διαφέρει τόσο σε επίπεδο οργάνωσης όσο και σε κύρος. Το Cedefop προχώρησε στη διερεύνηση του πεδίου μέσω σχετικής έρευνας και κατέληξε πως η συμβολή της ΕΕΚ συνάδει με αυτή της γενικής εκπαίδευσης ([Cedefop,2011α,2011β,2011γ](#)). Τα οφέλη προς την κοινωνία και την οικονομία συγκεντρώνονται στον ακόλουθο σχήμα.

Σχήμα 8 Τα Οφέλη της ΕΕΚ, Πηγή: Cedefop, 2011δ, σελ.1

Μέσω της ΕΕΚ, η κοινωνία επωφελείται εξαιτίας της οικονομικής ανάπτυξης και της βελτίωσης της αγοράς εργασίας αλλά και της μείωσης της εγκληματικότητας, της κοινωνικής συνοχής, τη βελτίωση της υγείας των πολιτών και τέλος της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών ([Cedefop,2011α](#)). Για τις επιχειρήσεις προκύπτουν οφέλη εξαιτίας της βελτίωσης της επιχειρησιακής απόδοσης μέσω της αύξησης της παραγωγικότητας των εργαζομένων αλλά και την ένταξη στην αγορά εργασίας ομάδων πληθυσμού οι οποίες βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, αυξάνοντας με αυτόν τον τρόπο το εργατικό δυναμικό που μπορούν να απασχολήσουν ([Cedefop,2011β](#)). Παράλληλα για τα άτομα τα οφέλη εντοπίζονται στις περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης, ιδιαίτερα όταν οι επιχειρήσεις έχουν ανάγκη από διαφορετικές δεξιότητες, οι οποίες παρέχονται μέσω της ΕΕΚ. Το τελευταίο μπορεί να οδηγήσει σε καλύτερες αποδοχές λόγω της εξειδίκευσης των εργαζομένων. Τέλος αναφορικά με το επαγγελματικό κύρος και την προσωπική ικανοποίηση έχει παρατηρηθεί σε ένα μέρος των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που συμμετείχαν στην έρευνα του Cedefop, πως η ΕΕΚ συμβάλει θετικά ιδιαίτερα για νέους εργαζόμενους μέχρι τη ηλικία των 25 ετών. Σε ορισμένες όμως χώρες όπως στην Ελλάδα

όπου δεν υφίσταται ξεκάθαρο και συγκροτημένο θεσμικό πλαίσιο για την ΕΕΚ, τουλάχιστον μέχρι σήμερα, το κύρος της επηρεάζει τα κοινωνικά αποτελέσματα της ΕΕΚ για τα άτομα.

Ωστόσο, παρά τη θετική επίδραση που μπορεί να έχει, οι έρευνες και η ανάλυση πολιτικών του Cedefop δείχνουν ότι το γόητρο της ΕΕΚ δεν είναι αντίστοιχο με αυτό της γενικής εκπαίδευσης. Η ΕΕΚ αποτελεί λύση μόνο για τους λιγότερο ικανούς, μία διέξοδος για όσους δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της γενικής ή πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Η αντίληψη αυτή αν και στερεοτυπικά έχει επικρατήσει ιδιαίτερα στην χώρα μας, ωστόσο δε δικαιολογείται. Οι επιχειρήσεις προσφέρουν κατάρτιση για να διαμορφώσουν εργατικό δυναμικό με υψηλά επαγγελματικά προσόντα. Τα άτομα καταρτίζονται όχι μόνο για να μπουν στην αγορά εργασίας αλλά και για να βελτιώσουν τη σταδιοδρομία τους και να βρουν υψηλόβαθμες θέσεις, ή ακόμα και για να αλλάξουν σταδιοδρομία και να στραφούν προς μια δουλειά που να ανταποκρίνεται περισσότερο στα προσωπικά τους ενδιαφέροντα. Εξάλλου πολλές φορές εξαιτίας της μεταβλητότητας του ευρύτερου περιβάλλοντος μέσα στο οποίο δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις προκύπτει η ανάγκη για εξειδικευμένες γνώσεις ή για επικαιροποίηση των ήδη υπάρχοντων προκειμένου ένα άτομο να ενταχθεί στην αγορά εργασίας ([Weigel, Mulder&Collins,2007](#)).

Εν κατακλείδι, όπως συμπερασματικά καταλήγει το [Cedefop\(2014γ\)](#), οι καλύτερες προοπτικές απασχόλησης για νέους με κάποια εργασιακή εμπειρία, ειδικά μέσω μαθητείας, τα χαμηλά ποσοστά ανεργίας νέων σε χώρες με ανεπτυγμένα συστήματα μαθητείας, οι προβλέψεις για σημαντική ζήτηση σε θέσεις εργασίας που απαιτούν προσόντα μέσου επιπέδου και τέλος οι πρωτοβουλίες της ΕΕ όπως η εγγύηση για τη Νεολαία–Ευρωπαϊκή Συμμαχία για τη Μαθητεία, επιβεβαιώνουν τη σπουδαιότητα της ΕΕΚ στην επιχειρηματικότητα και την απασχολησιμότητα στα σημερινά οικονομικο-κοινωνικά περιβάλλοντα. Θα πρέπει όμως να αναφερθεί πως η αξιοποίηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και ειδικότερα των προγραμμάτων μαθητείας, προκειμένου να οδηγή στα παραπάνω οφέλη απαιτεί τη «δημιουργία ενός ολιστικού και συγκροτημένου συστήματος που θα έχει επίκεντρο τη μάθηση και τα μαθησιακά αποτελέσματα, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες τόσο των καταρτιζόμενων όσο και των εργοδοτών και τηρώντας τις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες που θα διασφαλίζουν αμφίπλευρα την απαιτούμενη ποιότητα και τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα

([Ζαρίφης,2015,σελ.165](#)). Αυτό που απομένει είναι η διερεύνηση της ελκυστικότητας της συγκεκριμένης διαδρομής εκπαίδευσης, ειδικότερα της δευτεροβάθμιας τυπικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, από τους νέους στις «πλάτες» των οποίων στηρίζεται το μέλλον κάθε χώρας.

Κεφάλαιο 2

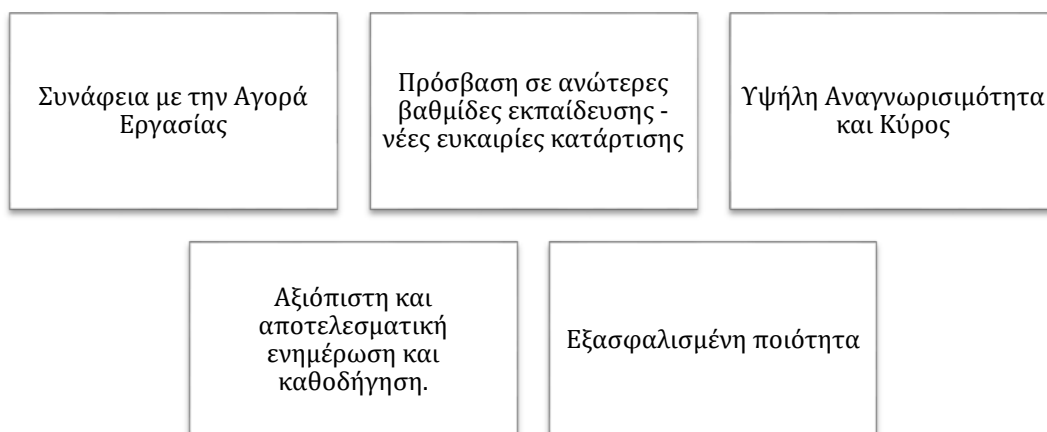
Ελκυστικότητα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης

2.1. Εννοιολογικός προσδιορισμός Ελκυστικότητας της ΕΕΚ

Ο εννοιολογικός προσδιορισμός της ελκυστικότητας της ΕΕΚ δεν είναι εύκολη υπόθεση, καθώς στις περισσότερες εκδοχές της περιλαμβάνει ένα συνδυασμό από στοιχεία της αγοράς εργασίας, της κοινωνικής δομής, της κουλτούρας αλλά και της υποκειμενικής αντίληψης των ατόμων σύμφωνα με τις προσδοκίες που έχουν αναφορικά με την επαγγελματική τους δραστηριοποίηση ([Cedefop,2010](#)). Επομένως, η ελκυστικότητα της ΕΕΚ προσεγγίζεται μέσα από δύο άξονες. Ο πρώτος αφορά την υποκειμενική φύση της ελκυστικότητας και ο δεύτερος τους παράγοντες και τις συνθήκες που επιδρούν στην ελκυστικότητά αυτή, όπως η συνάφεια των προγραμμάτων της ΕΕΚ με την αγορά εργασίας, η διασφάλιση της ποιότητας και η αναγνώριση των προσόντων της.

Η υποκειμενική φύση αφορά στο βαθμό στον οποίο τα άτομα είναι ενήμερα για την ΕΕΚ, την αισθάνονται ως βασικό τμήμα της εκπαιδευτικής δομής και έχουν θετική άποψη για τους αποφοίτους της ([Tchibozo,2009](#)). Ωστόσο, η υποκειμενική φύση δεν προσεγγίζεται αποκομμένη από το ευρύτερο πλαίσιο, καθώς είναι τμήμα αυτού και διαμορφώνεται μέσα σε αυτό. Από την άλλη πλευρά οι παράγοντες και οι συνθήκες αποτελούν τις μεταβλητές ενός συνολικού πλαισίου δράσης της ΕΕΚ και συνδέονται με την τάση των ανθρώπων να αναγνωρίζουν την ΕΕΚ ως μία διαδρομή μέσω της οποίας μπορούν να επιτύχουν τους προσωπικούς τους στόχους τους. Η ελκυστικότητα αυτή είναι αθροιστική, αυξάνεται όσο περισσότεροι άνθρωποι συμμετέχουν στην ΕΕΚ, χωρίς ωστόσο, να εξαντλείται το θέμα της ελκυστικότητας με τη εξέταση μόνο του βαθμού συμμετοχής σε αυτήν (Cedefop,2014δ).

Οι [Stasz.et.al.\(2014\)](#) ορίζουν την ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ως «την ικανότητα που έχει να ενθαρρύνει τα άτομα να επιλέγουν ελεύθερα την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, να παρέχει προσόντα υψηλής ποιότητας που ανοίγουν προοπτικές σταδιοδρομίας και να πείθει τους εργοδότες να προσλαμβάνουν κατόχους πιστοποιητικών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (σελ.31)». Από τον ορισμό αυτό ξεχωρίζουν τρία διακριτά πεδία σπουδαιότητας στα οποία εστιάζεται η προσοχή για την ενίσχυση της ελκυστικότητας της Ε.Ε.Κ. Το πρώτο αφορά στην διάθεση επιλογής της ΕΕΚ από τους ίδιους τους ωφελούμενους, το δεύτερο αναφέρεται στην απόκτηση μέσω της ΕΕΚ των κατάλληλων δεξιοτήτων και γνώσεων ικανών να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις των επαγγελματικών προοπτικών των αποφοίτων της και τέλος στην πιστοποίηση των προσόντων που αποκτώνται μέσω της ΕΕΚ, ώστε να είναι αναγνωρίσιμες και προτιμητέες από την αγορά εργασίας. Οι [Leney e.tal.\(2004\)](#) θεωρούν πως η ελκυστικότητα ερμηνεύεται μέσα από τις γνώμες των ομάδων αναφοράς της. Επομένως η έννοια της ελκυστικότητας συνεπάγεται ότι οι απόψεις και οι προτεραιότητες των ομάδων αναφοράς της, έχουν υιοθετηθεί και ενσωματωθεί στις πολιτικές και στα προγράμματα σπουδών της ΕΕΚ. Η βελτίωση της ποιότητας, της διαφάνειας, της προσβασιμότητας και της προσφοράς προγραμμάτων ΕΕΚ μπορεί να αυξήσει την ελκυστικότητά της, υπό την προϋπόθεση ότι τα μέτρα αυτά θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ενδιαφερόμενων μερών. Παράλληλα, η [Watters\(2009\)](#) αναφέρει πως η ελκυστικότητα της αρχικής ΕΕΚ βασίζεται στην παραδοχή πως «η υψηλή ποιότητα, η συνάφεια, η προσβασιμότητα, και η παροχή ίσων ευκαιριών μάθησης καθιστούν την ΕΕΚ ελκυστική»(σελ.2). Η μελέτη της καταλήγει σε πέντε προϋποθέσεις που συμβάλλουν στην ελκυστικότητα της αρχικής ΕΕΚ. Οι προϋποθέσεις αυτές αποτυπώνονται στο σχήμα 9.

Σχήμα 9. Προϋποθέσεις ελκυστικότητας της ΕΕΚ. Πηγή Watters(2009), σσ.2

Ομοίως, οι [Lasonen και Gordon \(2009\)](#) σημειώνουν πως η ελκυστικότητα και η αυτοεκτίμηση για την ΕΕΚ είναι απόρροια μιας σειράς παραγόντων όπως ο βαθμός πρόσβασης και εισόδου που προσφέρει η ΕΕΚ στην αγορά εργασίας, η συμβολή της στην εξέλιξη και την ανάπτυξη της επαγγελματικής σταδιοδρομίας των ατόμων, η παροχή ποιοτικών περιβαλλόντων μάθησης, ο βαθμός προσέλκυσης επενδύσεων σε αυτήν και τέλος οι επιλογές για προσωπική ανάπτυξη που προσφέρει στα άτομα.

Ομοίως, μία ακόμη οπτική της ελκυστικότητας της ΕΕΚ αποτελεί η αλληλεπίδραση των παραγόντων που συμβάλουν ή εμποδίζουν τις επιλογές ενός ατόμου ώστε να ικανοποιούνται οι προσδοκίες του σε ζητήματα προσωπικής ανάπτυξης και επαγγελματικής σταδιοδρομίας ([Siikaniemi,2005](#)). Σύμφωνα με την οπτική αυτή η ελκυστικότητα της εκπαίδευσης συνδέεται με τρία διακριτά πεδία, αυτό της εκπαίδευσης και της επιλογής σταδιοδρομίας, του τρόπου παροχής της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και της μετάβασης από το σχολείο στο επάγγελμα. Στα πεδία αυτά τρεις ενδογενείς ομάδες παραγόντων έχουν αξιολογηθεί πως επηρεάζουν την ελκυστικότητα μιας εκπαιδευτικής διαδρομής:

1. Το εκπαιδευτικό πλαίσιο, το οποίο αφορά παράγοντες όπως η επιλεκτική προσβασιμότητα και η σύνδεσή της με το κοινωνικό στάτους της εκπαιδευτικής δομής, η εικόνα και η φήμη του σχολείου αλλά και των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, τα εργαλεία μέτρησης της ποιότητας και της διαφάνειας και ο βαθμός ανάμειξης των εργοδοτών στο σχεδιασμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.
2. Οι οικονομικοί παράγοντες, που αφορούν τα δίδακτρα αλλά και τις φοροαπαλλαγές που προσφέρονται προς τους δυνητικούς μαθητές για τη συμμετοχή τους σε εκπαιδευτικά προγράμματα.
3. Τα μαθησιακά αποτελέσματα, οι προσδοκίες και οι προοπτικές της αγοράς εργασίας. Η ομάδα αυτή περιλαμβάνει παράγοντες όπως η δυνατότητα συνέχισης των σπουδών μετά την αρχική ΕΕΚ, οι προοπτικές επαγγελματικής σταδιοδρομίας, η κατάρτιση των συμμετεχόντων σε αντικείμενα όπως οι ξένες γλώσσες αλλά και οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνίας (ΤΠΕ).

Στα παραπάνω θα πρέπει να προστεθούν και οι εξωγενείς παράγοντες οι οποίοι επιδρούν στην ελκυστικότητά της ΕΕΚ όπως είναι οι ευρύτερες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες, οι προσωπικές προσδοκίες των συμμετεχόντων και τέλος η συστηματική και

αποτελεσματική πληροφόρηση των ενδιαφερομένων κοινών για τις προοπτικές και τη διαθεσιμότητα των προγραμμάτων της ΕΕ.

Την ελκυστικότητα της ΕΕΚ θα μπορούσαμε να τη διερευνήσουμε μέσα από δύο άξονες. Ο πρώτος άξονας αφορά στους παράγοντες ελκυστικότητας ως μεταβλητές του εσωτερικού περιβάλλοντος της ΕΕΚ και συνδέεται με τις υποδομές, το ανθρώπινο δυναμικό, τα προγράμματα σπουδών, τις διαδικασίες εκπαίδευσης και τα μαθησιακά αποτελέσματα. Ο δεύτερος άξονας περιλαμβάνει τις συνθήκες που, όταν υπάρχουν, επηρεάζουν την ελκυστικότητά της, ως μεταβλητές του ευρύτερου εξωτερικού περιβάλλοντος και αφορούν τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες αλλά και το θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο λειτουργεί και υλοποιείται.

2.2. Παράγοντες που καθιστούν την ΕΕΚ ελκυστική.

Η ΕΕΚ πρέπει να υπηρετεί έναν διττό στόχο: να συμβάλει στην απασχολησιμότητα και την οικονομική μεγέθυνση καθώς και να ανταποκρίνεται σε ευρύτερες κοινωνικές προκλήσεις και ειδικότερα στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής ([Ανακωινωθέν της Μπριζ, 2012](#)). Η υλοποίηση του στόχου αυτού προϋποθέτει τον εντοπισμό όλων εκείνων των παραγόντων της εσωτερικής δομής της ΕΕΚ, οι οποίοι εφόσον προσαρμοστούν κατάλληλα, είναι ικανοί να επιδράσουν θετικά στις επιλογές των ατόμων αναφορικά με την επιλογή και την αναγνώριση του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού τομέα. Ως εσωτερικοί παράγοντες ενίσχυσης της ελκυστικότητας της ΕΕΚ προτάσσονται χαρακτηριστικά και μεταβλητές που προέρχονται μέσα από την ίδια τη δομή της ΕΕΚ ως ένα ενιαίο σύστημα εκπαίδευσης.

2.2.1. Προοπτικές που παρέχει η ΕΕΚ για τη συνέχιση των αποφοίτων της στις επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες.

Η αναγνώριση των προσόντων των αποφοίτων της ΕΕΚ μπορεί να αποτελέσει παράγοντα ελκυστικότητας, καθώς θα δίνεται μέσω αυτής η δυνατότητα συνέχισης των σπουδών σε επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες, συμπληρώνοντας τις ήδη αποκτηθείσες γνώσεις ([Grm, Bjornavold&Cedefop,2014](#)). Ένα εργαλείο που συνάδει με τα παραπάνω είναι το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων (EQF), βάσει του οποίου η ανάλυση των προσόντων σε πέντε επίπεδα έχει αποδειχθεί πως συμβάλει στη διευκόλυνση της πρόσβασης σε ανώτερα επίπεδα εκπαίδευσης, ελκύνοντας την προσοχή των εκπαιδευομένων και των εργοδοτών ([Cedefop,2015ε](#)). Οι Ευρωπαϊκές χώρες στη βάση του EQF έχουν προβεί στη διαμόρφωση Εθνικών Πλαισίων Προσόντων

προκειμένου να εναρμονιστούν με τη πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προώθηση της κινητικότητας των αποφοίτων της ΕΕΚ αλλά και των εργαζομένων γενικότερα μέσω της κατανόησης και της σύγκρισης των προσόντων που αποκτώνται από τους πολίτες μεταξύ των χωρών. Όμως, ενώ όλες σχεδόν οι Ευρωπαϊκές χώρες ορίζουν πλέον και περιγράφουν τους τίτλους της ΕΕΚ βάσει των μαθησιακών αποτελεσμάτων, εξακολουθούν να παρουσιάζουν αποκλίσεις σε ότι αφορά το περιεχόμενο και το προφίλ των τίτλων, το τελευταίο επιβεβαιώνεται μέσα από τη συγκριτική μελέτη του Cedefop σε δέκα τίτλους σπουδών της ΕΕΚ σε δέκα ευρωπαϊκές χώρες ([Bjornavold&Chakroune,2017](#)), γεγονός που υποδεικνύει την ανάγκη σύγκλισης μεταξύ των αποτελεσμάτων της ΕΕΚ.

Η πιστοποίηση των προσόντων μπορεί να συμβάλει προς μια οργανωμένη ταξινόμηση αυτών που ξέρει και αυτών που μπορεί να κάνει κάποιος αποτελεσματικά ([Γούλας και Φωτόπουλος,2015](#)), απαιτείται όμως να διασφαλιστούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις ποιότητας και αξιοπιστίας για την πιστοποίηση αυτή. Εξάλλου ένα οργανωμένο εκπαιδευτικό σύστημα οφείλει να πιστοποιεί μαθησιακά αποτελέσματα με τρόπο διαφανεί αξιόπιστο και έγκυρο ([Rauhvargers,2004](#)). Επιπρόσθετα, μέσω της πιστοποίησης της μη τυπικής αλλά και της άτυπης μάθησης, τα προσόντα ενός εργαζομένου ταξινομούνται και κατατάσσονται στην ιεραρχική κλίμακα των πλαισίων προσόντων ενθαρρύνοντας τη δυναμική της συνέχισης των σπουδών (για όσους το επιθυμούν) σε άλλες βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος. Με τον τρόπο αυτό γίνεται διασύνδεση των μορφών τυπικής, μη τυπικής εκπαίδευσης και άτυπης μάθησης, διαμορφώνοντας μια ενιαία περιοχή για τη διά βίου μάθηση. Η επικύρωση της επαγγελματικής εμπειρίας υποστηρίζει ήδη εδώ και πολλά χρόνια την πρόσβαση στην ανώτερη επαγγελματική κατάρτιση σε χώρες όπως η Γαλλία, υποδεικνύοντας ένα πολύ καλό παράδειγμα προς μίμηση. Τέλος, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πιστωτικών Μονάδων (ECTS), είναι ένα ακόμη εργαλείο που συμβάλει θετικά στις προοπτικές που παρέχει η ΕΕΚ για τη συνέχιση των αποφοίτων της στις επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες. Λειτουργεί ως κώδικας για την οργάνωση της αναγνώρισης των γνώσεων με σκοπό την ενίσχυση της διαφάνειας των προγραμμάτων σπουδών και των επιτευγμάτων των σπουδαστών.

Παράδειγμα προώθησης της κινητικότητας στην ΕΕΚ αποτελεί το δίκτυο Netinvet, ένα Ευρωπαϊκό δίκτυο σχολείων, κέντρων κατάρτισης και επαγγελματικών οργανώσεων

από 8 κράτη μέλη της Ένωσης (Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ολλανδία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Ισπανία). Το δίκτυο προσφέρει ευκαιρίες κινητικότητας για την απόκτηση γνώσεων αλλά και επαγγελματικής εμπειρίας σε μαθητές της ΕΕΚ που ανήκουν βέβαια στο 5^ο επίπεδο της κατάταξης του Ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων στη βάση του Ευρωπαϊκού συστήματος αναγνώρισης πιστωτικών μονάδων για την ΕΕΚ (ECAVET) ώστε να κατοχυρώνονται όλες οι γνώσεις και δεξιότητες που αποκτούνται.

Προς την κατεύθυνση της διευκόλυνσης της κινητικότητας των αποφοίτων της ΕΕΚ, συμβάλει ένα ακόμη εργαλείο της ΕΕ σε συνέχεια των Europass και ECAVET, αυτό του Πίνακα Αποτελεσμάτων Κινητικότητας. Ο πίνακας περιλαμβάνει σειρά πληροφοριών για τις χώρες μέλη της ΕΕ και τις συνθήκες που επικρατούν σε αυτές αναφορικά με την αναγνώριση των μαθησιακών αποτελεσμάτων της ΕΕΚ, το πλαίσιο λειτουργίας της, τις ευκαιρίες απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας καθώς και πληροφορίες για τα μέτρα που εφαρμόζουν οι χώρες ώστε να προετοιμαστούν οι νέοι ενόψει ευκαιριών μάθησης στο εξωτερικό, τις προσπάθειες των χωρών να εξαλείψουν τα διοικητικά και θεσμικά εμπόδια στην κινητικότητα, τη δυνατότητα μεταφοράς υποτροφιών και δανείων κατά τη διάρκεια των σπουδών στο εξωτερικό, τις ισχύουσες συμφωνίες σύμπραξης και χρηματοδότησης και τέλος τον ρόλο των πολλαπλασιαστών. Ο πίνακας αποτελεσμάτων αναμένεται να συμβάλει στον προσδιορισμό προτεραιοτήτων δράσης, *«στην προώθηση μεταρρυθμίσεων στις πολιτικές των κρατών μελών και στην καθιέρωση προγραμμάτων κινητικότητας για σπουδαστές και εκπαιδευόμενους σε επίπεδο ΕΕΚ»* ([Cedefop,2016,σελ.6](#)),ενισχύοντας με τον τρόπο αυτό την ελκυστικότητα της τελευταίας.

2.2.2. Απόκτηση βασικών ικανοτήτων οι οποίες θα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του προγράμματος σπουδών.

Σύμφωνα με την έρευνα PIAAC,70 εκατομμύρια Ευρωπαίοι δεν διαθέτουν επαρκείς δεξιότητες ανάγνωσης και γραφής, και ακόμη περισσότεροι έχουν ελλείψεις δεξιότητες αριθμητικής και ψηφιακών γνώσεων. Έτσι, βρίσκονται αντιμέτωποι με τον κίνδυνο της ανεργίας, της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Οι βασικές ικανότητες αποτελούν σημαντικό παράγοντα καινοτομίας, παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας, συμβάλλοντας στην κινητοποίηση, στην ικανοποίηση των εργαζομένων και στην ποιότητα της εργασίας τους ([Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,2006](#)).

Κρίνεται επομένως σημαντικό για την ελκυστικότητα της ΕΕΚ, να ενσωματωθούν οι βασικές ικανότητες στα προγράμματα σπουδών της.

Η δεξιότητα της επικοινωνίας στη μητρική γλώσσα, περιλαμβάνει την ικανότητα έκφρασης και ερμηνείας εννοιών, σκέψεων, συναισθημάτων, γεγονότων και απόψεων, τόσο σε προφορική όσο και σε γραπτή μορφή καθώς και την ικανότητα γλωσσικής αλληλεπίδρασης με κατάλληλο και δημιουργικό τρόπο σε ολόκληρο το φάσμα των κοινωνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων ([ΕΟΠΠΕΠ-ΠΥΛΗ Ενηλίκων,2017](#)). Η δεξιότητα της επικοινωνίας στη μητρική γλώσσα είναι ιδιαίτερα σημαντική, εξαιτίας του ότι στο εργασιακό περιβάλλον ένας εργαζόμενος πρέπει να μπορεί να διεκπεραιώνει με αξιοπιστία τις αρμοδιότητές που του ανατίθενται αλλά και να είναι αποτελεσματικός στην επικοινωνία με τους συναδέλφους και τους πελάτες. Η επικοινωνία σε ξένες γλώσσες περιλαμβάνει όλες τις πτυχές της δεξιότητας επικοινωνίας όπως και στη μητρική γλώσσα. Η μαθηματική ικανότητα είναι η ικανότητα ανάπτυξης και χρησιμοποίησης μαθηματικών συλλογισμών για την επίλυση ενός φάσματος προβλημάτων σε καθημερινές καταστάσεις. Η αριθμητική ικανότητα είναι σημαντική για όλες τις εργασίες, είτε πρόκειται για χειρωνακτικές είτε για επιτελικές. Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και η ψηφιακή ικανότητα, η οποία περιλαμβάνει τη χρήση της τεχνολογίας στην κοινωνία της πληροφορίας. Η σπουδαιότητά της είναι προφανής καθώς σε όλα τα σύγχρονα εργασιακά περιβάλλοντα είναι απαραίτητη η γνώση και η ευχέρεια στη χρήση των εφαρμογών της πληροφορικής, ιδιαίτερα ως τρόπος διαχείρισης της εργασιακής καθημερινότητας και επίλυσης των επιμέρους προβλημάτων που ανακύπτουν.

Σύμφωνα με το Επιχειρησιακό πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα & Καινοτομία» ΕΣΠΑ 2014-2020 η Ελλάδα «*χρειάζεται ανθρώπινο δυναμικό καλά εκπαιδευμένο με εξειδικευμένες γνώσεις και οριζόντιες δεξιότητες που θα μπορεί να δημιουργήσει εστίες καινοτομίας, να υποστηρίξει αναπτυξιακούς τομείς προτεραιότητας και να υπηρετήσει ένα νέο επιχειρηματικό υπόδειγμα*»([Υπουργείο Ανάπτυξης,2014,σελ.4](#)). Κατόπιν αυτού, ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει στη δεξιότητα της επιχειρηματικότητας η οποία αναφέρεται στην ικανότητα του ατόμου να μετατρέπει τις ιδέες του σε πράξη. Η δευτεροβάθμια ΕΕΚ εξαιτίας του ότι συνδέεται με περισσότερο χειρωνακτικά επαγγέλματα θα πρέπει να προωθεί την επιχειρηματικότητα των αποφοίτων της, ώστε να προβούν στην έναρξη επαγγελματικής δραστηριότητας συμβάλλοντας πολλαπλάσια στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας. Θα

πρέπει ωστόσο να επισημανθεί πως η ανάπτυξη επιχειρηματικής κουλτούρας δεν ικανοποιείται μόνο μέσω της εκπαίδευσης αλλά απαιτεί ένα μίγμα ενεργειών που αφορούν τόσο σε συγκεκριμένες μεταρρυθμίσεις της οικονομίας αλλά και της κουλτούρας σε μία χώρα ([Buli&Yesuf,2015](#)).

Οι μεταγνωστικές ικανότητες συνδέονται με τη μάθηση, την ικανότητα επιδίωξης και οργάνωσης της ατομικής μάθησης, σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, σύμφωνα με τις ανάγκες ενός ατόμου και με επίγνωση των μεθόδων και των ευκαιριών. Αντίστοιχα, οι κοινωνικές ικανότητες αναφέρονται στις προσωπικές, διαπροσωπικές και διαπολιτισμικές ικανότητες, καθώς και σε όλο το φάσμα της συμπεριφοράς που εξοπλίζει τα άτομα ώστε να συμμετέχουν με αποτελεσματικό και εποικοδομητικό τρόπο στην κοινωνική και επαγγελματική ζωή. Τέλος, η πολιτιστική γνώση και έκφραση περιλαμβάνει την επίγνωση της τοπικής, της εθνικής και της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, και της θέσης τους στον κόσμο. Όλες οι παραπάνω βασικές δεξιότητες είναι μεταξύ τους αλληλένδετες, και σε κάθε περίπτωση δίδεται έμφαση στον κριτικό τρόπο σκέψης, στη δημιουργικότητα, στην πρωτοβουλία, στην επίλυση προβλημάτων, στην αξιολόγηση των κινδύνων, στη λήψη αποφάσεων και στην εποικοδομητική διαχείριση των συναισθημάτων, ώστε τα άτομα να μπορούν να συγκροτούν μία ολιστική προσέγγιση στη γνώση που θα τους καταστήσει ικανούς ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των περιβαλλόντων στα οποία δραστηριοποιούνται, είτε επαγγελματικά είτε προσωπικά.

2.2.3. Εξασφάλιση των αποφοίτων με δεξιότητες οι οποίες θα τους καταστήσουν ικανούς, ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των σύγχρονων θέσεων εργασίας.

Στις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ΕΕΚ προτείνεται στις συμμετέχουσες χώρες να προωθήσουν συμπράξεις μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, των επιχειρήσεων, των φορέων παροχής εκπαίδευσης και κατάρτισης, των υπηρεσιών απασχόλησης, των δημόσιων υπηρεσιών, των ερευνητικών οργανισμών και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων, ώστε να εξασφαλιστεί η παροχή και η μεταφορά δεξιοτήτων και ικανοτήτων, οι οποίες εξυπηρετούν στο έπακρο τις σύγχρονες ανάγκες της αγοράς ([Winch,2013](#)). Οι εργοδότες και οι κοινωνικοί εταίροι «*θα πρέπει να προσπαθήσουν να ορίσουν με σαφήνεια τις ικανότητες και τα προσόντα που χρειάζονται τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα, μέσα στον κάθε τομέα αλλά και διατομεακά*» ([Ανακοινωθέν της](#)

[Μπρίζ,2012,σ.18](#)), ικανοποιώντας με αυτόν τον τρόπο τη σύνδεση των προγραμμάτων της ΕΕΚ με τα μαθησιακά αποτελέσματα. Τότε μόνο μπορεί να ξεπεραστεί το φαινόμενο της αναντιστοιχίας των δεξιοτήτων των αποφοίτων της ΕΕΚ και αυτών που ζητούνται από την αγορά εργασίας, χωρίς βέβαια να προφασιζόμαστε πως δεν υφίσταται καμία σχέση μεταξύ τους, αλλά πως απαιτείται ενδυνάμωση της σχέσης αυτής ([Wheelahan&Moodie,2011](#)). Πρόσφατα στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, το συμβούλιο, την ευρωπαϊκή οικονομική και κοινωνική επιτροπή και την επιτροπή των περιφερειών, στο πλαίσιο του νέου θεματολογίου δεξιοτήτων για την Ευρώπη, έγινε σαφές πως σήμερα πέρα από την αναζήτηση των κατάλληλων δεξιοτήτων που απαιτούνται για κάθε εργασία, οι εργοδότες ολοένα και απαιτούν μεταβιβάσιμες δεξιότητες, όπως η ικανότητα ομαδικής εργασίας, η δημιουργική σκέψη και η ικανότητα επίλυσης προβλημάτων ([Ευρωπαϊκή Επιτροπή,2016β](#)). Το εν λόγω μείγμα δεξιοτήτων είναι επίσης απαραίτητο σε ανθρώπους που σκέφτονται να ιδρύσουν τη δική τους επιχείρηση. Ωστόσο, συνήθως δίνεται πολύ λίγη έμφαση στις εν λόγω δεξιότητες στα εκπαιδευτικά προγράμματα και σπανίως αξιολογούνται επίσημα. Τέλος παρατηρείται πως τα άτομα με διεπιστημονικό προφίλ και με τη δυνατότητα να συνδυάζουν εργασία σε διάφορα πεδία- χαίρουν ολοένα και περισσότερο της εκτίμησης των εργοδοτών, χωρίς ωστόσο να υπάρχουν πολλοί στην αγορά εργασίας.

Κλείνοντας θα πρέπει να αναφερθεί πως η παραπάνω σύζευξη δεν αποτελεί εύκολη διαδικασία καθώς η εργασία εξελίσσεται ραγδαία και με διαφορετικούς ρυθμούς μεταξύ των επαγγελματικών κλάδων. Οι εργοδότες απαιτούν από τους εργαζόμενους τους ακόμη και μέσα στον ίδιο τον κλάδο να κατέχουν διαφορετικές δεξιότητες ([Goozee,2001](#)) και κατά συνέπεια όσο ισχυρή και εάν είναι η σχέση μεταξύ της επαγγελματικής εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας, είναι δύσκολη η άμεση και απόλυτη προσαρμογή της πρώτης στις απαιτήσεις της τελευταίας.

2.2.4. Παροχή των κατάλληλων υποδομών και εξοπλισμού από τους παρόχους της ΕΕΚ.

Η σύγχρονη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση προϋποθέτει κτηριακές υποδομές, χώρους διδασκαλίας και μελέτης των σπουδαστών και υλικοτεχνικό εξοπλισμό, ο οποίος να ανταποκρίνεται προς τα παρεχόμενα προγράμματα σπουδών και τον αριθμό των σπουδαστών. Είναι γεγονός ότι η επαγγελματική εκπαίδευση και

κατάρτιση στον τομέα του υλικοτεχνικού εξοπλισμού, έχει σοβαρές και κοστοβόρες απαιτήσεις και ανάγκη από συνεχή ανανέωση, διαφορετικά δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αγοράς και προσφέρει παρωχημένες γνώσεις και δεξιότητες που δεν έχουν ουσιαστικό αντίκρισμα στην προσπάθεια επαγγελματικής αποκατάστασης των αποφοίτων ([IME ΓΣΕΒΕΕ,2017](#)). Η ποιοτική αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός της, αποτελεί βασική επιδίωξη στις πολιτικές των χωρών μελών της ΕΕ. Σκοπός των πολιτικών αυτών είναι η ανάδειξη της ΕΕΚ σε ισότιμη και ισοδύναμη εκπαιδευτική επιλογή σε σχέση με τη γενική εκπαίδευση, καθώς και η διευκόλυνση των μαθητών να αλλάζουν κατεύθυνση ή ακόμα και προσανατολισμό στο πλαίσιο των σπουδών τους. Οι υποδομές και ο κατάλληλος εξοπλισμός των δομών, όπου παρέχεται η ΕΕΚ, αποτελούν κριτήρια για την αξιολόγηση της ποιότητας της συγκεκριμένης μορφής εκπαίδευσης ([Podařil&Hrmo,2013](#)). Ειδικότερα στην ειδική έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2011 (Ευρωβαρόμετρο 369) αναδεικνύεται η σημασία των υποδομών της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης ως μεταβλητή ελκυστικότητας, με το 82% των συμμετεχόντων να συμφωνούν πως η ΕΕΚ δίνει πρόσβαση σε σύγχρονο εξοπλισμό. Μεταξύ των 18 χωρών που συμμετείχαν η Φιλανδία εμφανίζει το μεγαλύτερο ποσοστό συμφωνίας (96%) ενώ η Ελλάδα το χαμηλότερο (71%) όταν ο μέσος όρος στην Ευρωζώνη ανέρχεται στο 82% ([TNS,2011](#)). Η αναβάθμιση των υποδομών αναφέρεται τόσο στα πλαίσια της σχολικής μονάδας όσο και στους χώρους υλοποίησης της μαθητείας. Η μέριμνα, επομένως, για την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό τους θα πρέπει να τυγχάνει ύψιστης προτεραιότητας, καθώς συνδέεται με την ελκυστικότητά της. Όμως η αναβάθμιση των υποδομών, εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από τους διαθέσιμους πόρους χρηματοδότησης των επαγγελματικών σχολών. Σε συνέχεια αυτού η ΕΕ έχει αφενός μεριμνήσει στην ενίσχυση της χρηματοδότησης των δομών της ΕΕΚ μέσω ειδικών κοινοτικών κονδυλίων (Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Ταμείου-ΕΚΤ) και αφετέρου προτείνει προς τους φορείς της ΕΕΚ να εξετάζουν τρόπους, για να καλύπτουν από κοινού και σε συνεργασία με επιχειρήσεις το σχετικό κόστος του εξοπλισμού τους ([Cedefop,2015γ](#)).

2.2.5. Αποτελεσματική προώθηση της μάθησης σε χώρους εργασίας με τις κατάλληλες υποδομές.

Η μάθηση στο χώρο εργασίας αποτελεί τη βάση του δυϊκού συστήματος μάθησης που υιοθετούν οι Επαγγελματικές σχολές και το οποίο σύμφωνα με το [Cedefop](#) αφορά την «εκπαίδευση που συνδυάζει μαθητεία σε μια εταιρεία και επαγγελματική εκπαίδευση σε επαγγελματικό σχολείο»(2008,p.4). Από τον τρόπο αυτό εκπαίδευσης προκύπτουν αμοιβαία οφέλη τόσο για τους καταρτιζόμενους όσο και για τις επιχειρήσεις. Μέσω της μαθητείας δίνεται η δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να αποκτήσουν εργασιακή εμπειρία και πρακτικές δεξιότητες που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των εργοδοτών, ενώ παράλληλα οι επιχειρήσεις εξασφαλίζουν ειδικευμένους εργαζόμενους οι οποίοι έχουν διαμορφώσει τις εργασιακές τους συνήθειες στα πρότυπα των επιχειρήσεων όπου έχουν μαθητεύσει, με αποτέλεσμα να είναι πιο εύκολη η προσαρμογή τους και πιο άμεση και υψηλή η παραγωγικότητά τους. Η μάθηση στους χώρους εργασίας καθίσταται αποτελεσματική, όταν υπάρχει αφενός σωστή σύζευξη μεταξύ του επαγγελματικού πεδίου και του είδους της επιχείρησης στο οποίο καταρτίζεται ο σπουδαστής και αφετέρου από την ύπαρξη των κατάλληλων υποδομών στον χώρο της εργασίας. *Οι εργοδότες μπορούν να δημιουργούν δομές που να υποστηρίζουν τη μάθηση στο εργασιακό περιβάλλον, εκσυγχρονίζοντας την οργάνωση της εργασίας (Cedefop,2015β,σ.5).* Με αυτόν τον τρόπο ενθαρρύνεται η ανάληψη διαφορετικών και πιο σύνθετων καθηκόντων από την πλευρά των μαθητευόμενων και ενισχύεται η αυτονομία τους.

Σήμερα, το μοντέλο αυτό, μετά την εφαρμογή του στην Γερμανία και στην Αυστρία, φαίνεται να προτάσσεται ως το πλέον επιτυχημένο για την αντιμετώπιση της νεανικής ανεργίας ([Euler,2013](#)), παρόλο που οι διεθνείς εμπειρίες δείχνουν πως πολλές φορές τα συστήματα αυτά αποτυγχάνουν ([Eichhorst,Rodríguez-Planas,Schmidl& Zimmermann,2012](#)). Ο τρόπος αυτός μάθησης είναι βιώσιμος και αποτελεσματικός όταν υποστηρίζεται θεσμικά και είναι αποδεκτός από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Οι εργοδότες που υιοθετούν και αποδέχονται ένα τέτοιο σύστημα μάθησης, απαιτείται να συμμετέχουν στο σχεδιασμό των προγραμμάτων κατάρτισης, δεδομένου ότι μόνο αυτοί γνωρίζουν τις τρέχουσες και μελλοντικές τους ανάγκες. Ωστόσο, το δυσμενές για τις επιχειρήσεις περιβάλλον, οι επιβαρύνσεις που προκύπτουν από τη νομοθεσία και διάφορες ενδοεπιχειρηματικές ελλείψεις κάνουν πολλές επιχειρήσεις να διστάζουν να

προσφέρουν θέσεις μαθητείας ([Cedefop,2015δ](#)). Η παροχή θέσεων μαθητείας, ειδικότερα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα απαιτεί την επένδυση σε εξοπλισμό και ανθρώπινο δυναμικό (που θα εποπτεύσει τον μαθητευόμενο), με υψηλό ρίσκο, με αποτέλεσμα πολλές φορές να μην ικανοποιούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την αποτελεσματική πρακτική εκπαίδευση των μαθητών της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Το κράτος και οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο προς την κατεύθυνση αυτή μέσω της χρηματοδότησης της μαθητείας με την παροχή τόσο οικονομικών όσο και φορολογικών κινήτρων. Ισάξια με τα παραπάνω σπουδαιότητα, στην προώθηση της μαθητείας, κρίνεται η δημιουργία υποστηρικτικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, στο πλαίσιο του οποίου θα πρέπει να συνεργάζονται αρμονικά τα εμπορικά επιμελητήρια, οι οργανώσεις εργοδοτών, τα εργατικά σωματεία, οι κλαδικές ενώσεις, οι πάροχοι της ΕΕΚ και οι δημόσιες επιχειρήσεις απασχόλησης.

2.2.6. Ολοκληρωμένη παρακολούθηση των αποφοίτων της ΕΕΚ στην αγορά εργασίας και στη συνεχή υποστήριξή τους στα πλαίσια της συνεχιζόμενης ΕΕΚ.

Η ύπαρξη ενός συστήματος παρακολούθησης των αποφοίτων της ΕΕΚ, ώστε να τους παρέχονται κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής τους πορείας, προτάσεις εργασίας ή κατάρτισης, που θα τους καθιστούν ανά πάσα στιγμή «ετοιμοπόλεμους», αποτελεί έναν ακόμη παράγοντα ελκυστικότητας, ο οποίος βέβαια συνδέεται άμεσα με την ανάγκη για την ύπαρξη ενός πλαισίου πιστοποίησης των προσόντων που αποκτούνται στις δομές της. Οι πληροφορίες που αφορούν την εξέλιξη των αποφοίτων μετά το πέρας της κατάρτισής τους και του τρόπου που εκτιμούν τη γνώση, τις δεξιότητες και τις ικανότητες που απέκτησαν στο σχολείο, έχουν ουσιαστική σημασία ώστε να γίνουν κατανοητά τόσο τα αίτια πίσω από τα προβλήματα απασχολησιμότητας που αντιμετωπίζουν οι απόφοιτοι όσο και οι παράγοντες επιτυχίας σε συγκεκριμένες περιοχές και οικονομικούς τομείς ([Ευρωπαϊκή Επιτροπή,2017α](#)). Σύμφωνα με τα παραπάνω είναι και η γνώμη των ομοτίμων του EQAVET, στη βάση της οποίας η παρακολούθηση των αποφοίτων ΕΕΚ παρέχει στις εθνικές αρχές και τους παρόχους ΕΕΚ καίριες πληροφορίες για την προσαρμογή της προσφοράς ΕΕΚ στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας του συστήματος ΕΕΚ

([EQAVET,2016](#)). Η ανάγκη για την παρακολούθηση των αποφοίτων της επαγγελματικής εκπαίδευσης συνδέεται επίσης και με μία σειρά παραγόντων που επηρεάζουν την επιτυχή μετάβασή τους στην αγορά εργασίας. Τέτοιοι παράγοντες είναι αφενός η εγγενής ικανότητα της ΕΕΚ να συνδέεται αποτελεσματικά με την αγορά εργασίας και αφετέρου η επίδραση κοινωνικοοικονομικών παραγόντων όπως η οικονομική ανάπτυξη, οι δημογραφικοί παράγοντες, το θεσμικό πλαίσιο της εργασίας και τέλος η ίδια η ικανότητα μιας οικονομίας να δημιουργεί θέσεις εργασίας. Τέλος, μέσω της συστηματικής παρακολούθησης των αποφοίτων της ΕΕΚ δίνεται η δυνατότητα να εμπλακούν δυναμικότερα οι εργοδότες στο σχεδιασμό των εκπαιδευτικών της προγραμμάτων. Εν κατακλείδι, όπως υποστηρίζουν και οι [Caliendo και Schmidl\(2016\)](#), βοηθώντας τους νέους να αναγνωρίσουν τις προτιμήσεις τους μέσω εξατομικευμένης καθοδήγησης, να πληροφορηθούν σχετικά με ευκαιρίες καριέρας, ή προγράμματα εισόδου στην αγορά εργασίας, είναι δυνατό να βελτιωθούν οι επαγγελματικές τους επιλογές.

2.2.7. Βελτίωση των ικανοτήτων ολόκληρου του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται στις δομές της ΕΕΚ.

Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες, οι οποίοι συντελούν στη μειωμένη ελκυστικότητα της ΕΕΚ είναι η ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού της. Σύμφωνα με τη σύσταση EQAVET για τη διασφάλιση της ποιότητας της ΕΕΚ θα πρέπει να υπάρξει ιδιαίτερη μέριμνα για την ποιότητα των καθηγητών, των εκπαιδευτών και άλλων επαγγελματιών της ([Eqavet,2012](#)). Η ανάγκη για την ύπαρξη αποτελεσματικών εκπαιδευτικών απαιτεί οι τελευταίοι όχι μόνο να κατέχουν τα γνωστικά αντικείμενα που θα διδάξουν αλλά να κατέχουν και τις απαραίτητες παιδαγωγικές γνώσεις και διδακτικές δεξιότητες καθώς και μία διαμορφωμένη παιδαγωγική σκέψη η οποία θα κατευθύνει τις επιλογές τους στο διδακτικό και παιδαγωγικό τους έργο ([Liakopoulou,2012](#)). Σε μία απόπειρα κωδικοποίησης των μεταβλητών που μπορούν να εγγυηθούν την αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών σύμφωνα με την [Παπαναούμ\(2003\)](#), εκτός από τις μεταβλητές που αφορούν την προσωπικότητα του εκπαιδευτικού, σημαντική θέση κατέχουν οι παιδαγωγικές και διδακτικές τους δεξιότητες. Η παιδαγωγική επάρκεια σύμφωνα με τους [Königet al.\(2011\)](#) ερμηνεύεται ως η γνώση και η ικανότητα ενός εκπαιδευτικού:

- ☒ Να μπορεί να «διοικεί» μία σχολική αίθουσα
- ☒ Να εφαρμόζει τις κατάλληλες τεχνικές διδασκαλίας
- ☒ Να επιλέγει και να χρησιμοποιεί μεθόδους αξιολόγησης που να ανταποκρίνονται σε διαφορετικά πλαίσια αναφοράς.
- ☒ Να σχεδιάζει τη δομή των μαθησιακών στόχων και την μεθόδευση της διδασκαλίας και τέλος
- ☒ Να προσαρμόζει τη διδασκαλία στη βάση ετερογενών μαθητικών ομάδων μέσα στην τάξη.

Συνακόλουθα, η έννοια του καλού εκπαιδευτικού περιλαμβάνει εφόδια όπως:

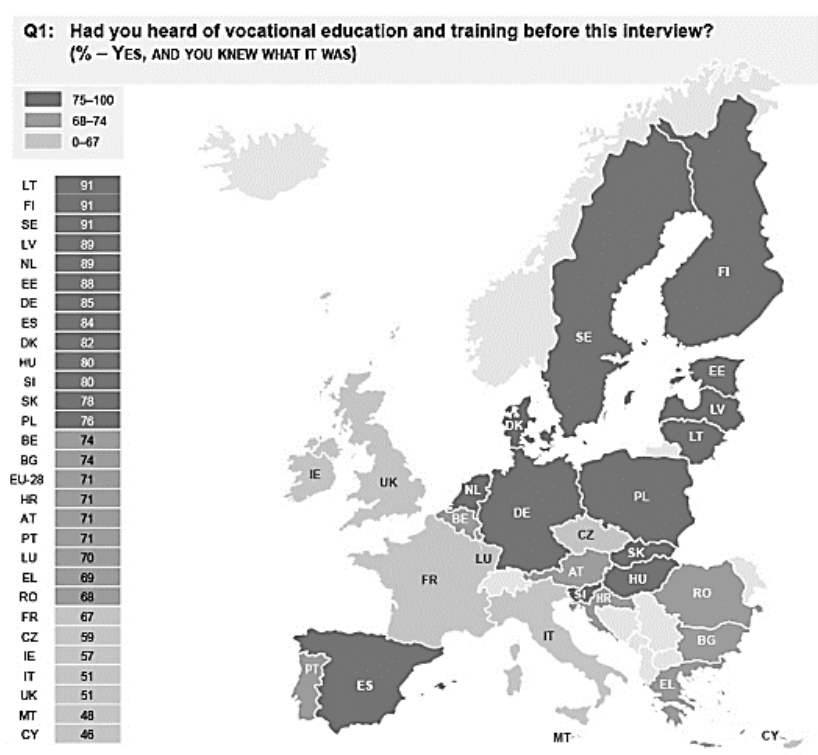
- ☒ Στοιχεία της προσωπικότητας, τα οποία συνδέονται με τον επαγγελματικό ρόλο του εκπαιδευτικού τα οποία καλλιεργούνται και αναπτύσσονται μέσω της επιμόρφωσης και της κατάρτισής του.
- ☒ Διδακτικές και Παιδαγωγικές δεξιότητες οι οποίες συνδυάζουν τη γνώση θεωρητικών αρχών και ερευνητικών δεδομένων με την εκμάθηση και τη χρήση τεχνικών και στρατηγικών προσαρμοσμένες ανάλογα με τις περιστάσεις.
- ☒ Συγκροτημένο σώμα παιδαγωγικών γνώσεων το οποίο εφόσον αξιοποιεί ορθά μπορεί να συμβάλει στην αποτελεσματικότητα της διδακτικής πράξης.
- ☒ Στάσεις και απόψεις για τη διδασκαλία, τη μάθηση, τον ρόλο του οι οποίες καθοδηγούν τις αποφάσεις που λαμβάνει κατά την εκτέλεση του διδακτικού του έργου.

Στην έρευνα του Ευροβαρόμετρου, η ελκυστικότητα της ΕΕΚ εμφανίζεται να επηρεάζεται σε υψηλό βαθμό από την ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού της. Σύμφωνα με τα πορίσματα της έρευνας της ΙΜΕ ΓΣΕΒΕ σήμερα στην επαγγελματική εκπαίδευση στη Ελλάδα, διδάσκουν απόφοιτοι ανώτατης εκπαίδευσης αλλά και απόφοιτοι τεχνικών σχολών οι οποίοι στην πλειοψηφία τους δεν διαθέτουν επαρκή παιδαγωγική κατάρτιση. Παράλληλα, είναι συνήθως αποκομμένοι από την αγορά εργασίας και το επάγγελμά τους, ενώ εδώ και αρκετά χρόνια δεν έχουν μετεκπαιδευτεί ή επιμορφωθεί στο αντικείμενο τους. Επιπλέον η ποιότητα της ΕΕΚ, πέρα από το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο, σχετίζεται με το οργανωτικό και το διοικητικό επίπεδο, και κατ' επέκταση με τα στελέχη της ΕΕΚ. Κατά συνέπεια μεταξύ των προτεραιοτήτων

στην ευρωπαϊκή ατζέντα τοποθετούνται η βελτίωση της αρχικής και συνεχιζόμενης εκπαίδευσης των εκπαιδευτών και όλων των στελεχών της, προσφέροντάς τους ευέλικτες δυνατότητες επιμόρφωσης, εξάλλου η γήρανση του ανθρώπινου δυναμικού της ΕΕΚ, οι αλλαγές στην αγορά εργασίας και το εργασιακό περιβάλλον, σε συνδυασμό με την ανάγκη για προσέλκυση των καταλληλότερων διδασκόντων, καθιστούν την προτεραιότητα αυτή ακόμη πιο κρίσιμη ([Stasz,et.al.2014](#)).

2.2.8. Εντατικοποίηση και συστηματοποίηση της ενημέρωσης του ευρύτερου κοινού αλλά και των δυνητικά ωφελομένων για το χώρο της ΕΕΚ.

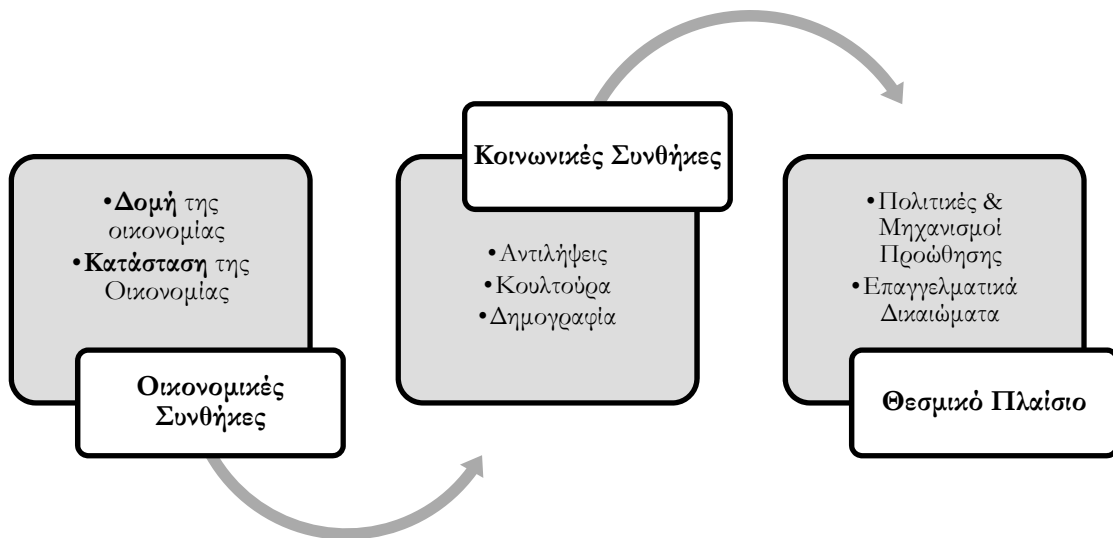
Στην έρευνα του Cedefop για την κοινή γνώμη αναφορικά με την ΕΕΚ, η αναγνωρισιμότητά της, εμφανίζει σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των χωρών της ΕΕ ([Cedefop,2017α](#)). Η Ελλάδα κατατάσσεται χαμηλότερα από το μέσο όρο της Ευρώπης (71%), με την αναγνωρισιμότητα της ΕΕΚ να αγγίζει το 69% όταν στις βόρειες ευρωπαϊκές χώρες όπως η Λιθουανία, η Φιλανδία και η Σουηδία το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται σε 91%.

Εικόνα 1.Αναγνωρισιμότητα ΕΕΚ. Πηγή: *Cedefop VET opinion survey*,σελ.22.

Οι Kotler και Gaslione στο βιβλίο τους “Χάος: Οι Επιχειρήσεις στην εποχή των αναταράξεων” αναφέρουν πως το μεγαλύτερο λάθος που μπορεί να κάνει μία επιχείρηση σε περιόδους κρίσεων είναι να σταματήσει να προβάλλεται ([Kotler&Gaslione,2009](#)). Έτσι λοιπόν, και στον τομέα της βελτίωσης της ελκυστικότητας της ΕΕΚ, χρειάζεται σήμερα περισσότερο από κάθε άλλη περίοδο να υπάρξει συστηματοποίηση της επικοινωνίας και της ενημέρωσης όλων των ενδιαφερομένων μερών της όπως: των κοινωνικών εταίρων, των φορέων παροχής ΕΕΚ, της κοινωνίας των πολιτών και των εκπαιδευομένων. Η προβολή θα πρέπει να εστιάζει στην προώθηση της αναγνωρισιμότητας της ΕΕΚ, στην διάχυση των επιτευγμάτων της και εν τέλει στην διαμόρφωση ενός πλαισίου πολιτικών, ώστε να γίνει ευρέως γνωστός ο ρόλος που επιτελεί ή μπορεί να επιτελέσει σήμερα στα πλαίσια του σύγχρονου οικονομικό-κοινωνικού γίνεσθαι ([Chankseliani,Relly& Laczik,2016](#)). Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Δανίας η οποία σχεδιάζει με τη συμβολή των κοινωνικών εταίρων, τη διάχυση-προώθηση της ΕΕΚ σε μαθητές του 10^{ου} εκπαιδευτικού επιπέδου της χώρας (τελευταίες τάξεις της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης) προκειμένου να ενισχύσει τις επιλογές τους, ιδιαίτερα αυτών που δείχνουν από αυτή την πρώιμη ηλικία, ενδιαφέρον σε τεχνικά επαγγέλματα ([DanishMinistryof Education,2014](#)). Εν κατακλείδι, η ενημέρωση των πολιτών αλλά και γενικότερα των ομάδων ενδιαφέροντος της ΕΕΚ για τα προσφερόμενα προγράμματα αλλά και για τα επιτεύγματά της, είναι πολύ σημαντική προκειμένου να βοηθηθούν οι ομάδες αυτές κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων αναφορικά με την επιλογή της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής διαδρομής εάν αναφερόμαστε στους δυνητικούς μαθητές ή στην παροχή θέσεων μαθητείας εάν αναφερόμαστε στους εργοδότες. Η πληροφόρηση θα πρέπει να είναι διαθέσιμη τόσο μέσα από το σχολείο όσο και μέσω επίσημων και ανεπίσημων επαφών σε προσωπικό και οικογενειακό επίπεδο ([Cedefop,2014δ](#)).

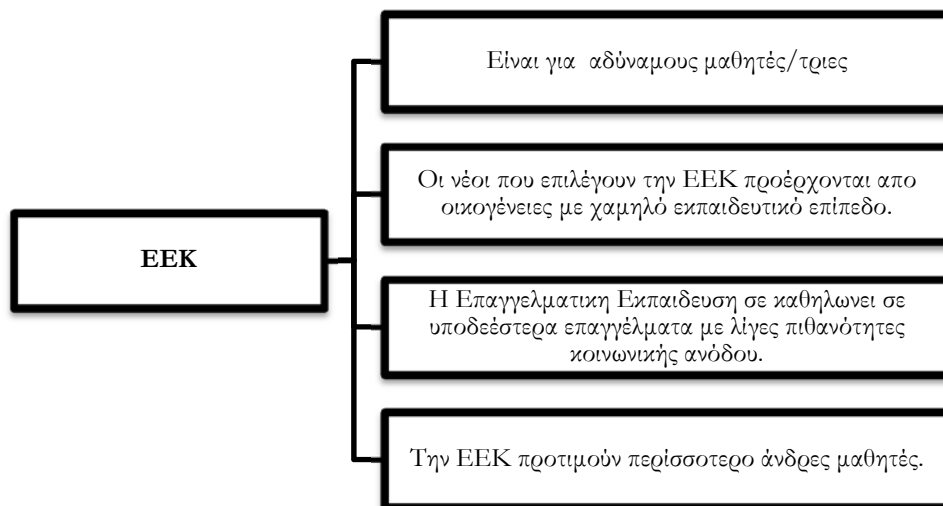
Πέρα από τους παράγοντες ελκυστικότητας της ΕΕΚ, θα πρέπει να αναφερθούμε και στις συνθήκες, οι οποίες εφόσον υπάρχουν, μπορούν να συμβάλλουν στην αναβάθμιση της ελκυστικότητάς της. Οι συνθήκες αυτές μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τρεις κατηγορίες (βλέπε σχήμα 10).

Σχήμα 10: Συνθήκες που ωθούν την ελκυστικότητα της ΕΕΚ.

Από το παραπάνω σχήμα γίνεται αντιληπτό πως το θέμα της ελκυστικότητας της ΕΕΚ εδράζεται και σε πιο εξωγενείς παράγοντες, οι οποίοι αφορούν το οικονομικό, κοινωνικό και θεσμικό συγκείμενο. Στο οικονομικό επίπεδο συναντούμε τη ζήτηση από την πλευρά της αγοράς εργασίας για συγκεκριμένες δεξιότητες ανάλογα με την εκάστοτε διάρθρωση της οικονομίας ([Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016α](#)). Η ζήτηση αυτή είναι ικανή να ωθήσει τους νέους αλλά και τους ήδη εργαζόμενους στις δομές της ΕΕΚ να επικαιροποιήσουν τις γνώσεις και δεξιότητες τους, προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας.

Στο κοινωνικό επίπεδο το θέμα της ελκυστικότητας καλείται να αντιμετωπίσει προβλήματα που συγκεντρώνονται στο σχήμα 13, η υπέρβαση των οποίων θα πρέπει να γίνει μέσω της συστηματικής συνεργασίας μεταξύ των θεσμικών και κοινωνικών εταίρων της ΕΕΚ ([Υπεπθ, 2016](#)).

Σχήμα 11 Κοινωνικές συνθήκες που επιδρούν στην ελκυστικότητα της EEK.

Οι παραπάνω συνθήκες αποτελούν σημαντικό εμπόδιο που θα πρέπει να ξεπεραστεί από τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής. Ο λόγος που υποστηρίζεται αυτό είναι πως όλες οι συνθήκες του σχήματος 11 συνδέονται με τη διαμόρφωση συγκεκριμένης κουλτούρας της κοινωνίας έναντι της EEK ([Ιωαννίδου και Σταύρου, 2013](#)). Οι εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ δείχνουν ότι, κατά μέσο όρο σε όλες τις χώρες, τα υψηλότερα ποσοστά στην επαγγελματική εκπαίδευση συνδέονται με τη επίδραση που έχει το κοινωνικο-οικονομικό υπόβαθρο των μαθητών στην απόδοσή τους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ([OECD, 2010](#)). Η ΕΕ το Νοέμβριο του 2017 στη σύνοδο κορυφής στο Γκέτεμποργκ για κοινωνικά θέματα, υιοθέτησε τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Ο πυλώνας αυτός έχει σκοπό να εξασφαλίσει στους πολίτες νέα και αποτελεσματικότερα δικαιώματα. Βασίζεται σε 20 κύριες αρχές διαρθρωμένες σε τρεις κατηγορίες που αφορούν ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση στην αγορά εργασίας, δίκαιους όρους εργασίας και κοινωνική προστασία και ένταξη. Στην πρώτη κατηγορία εντάσσεται δράσεις που αφορούν την εκπαίδευση, κατάρτιση και διά βίου μάθηση με σκοπό οι ευρωπαίοι πολίτες να έχουν πρόσβαση σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση προκειμένου να αποκτήσουν και να διατηρήσουν δεξιότητες που θα τους επιτρέπουν να συμμετέχουν πλήρως στην κοινωνία και να διαχειρίζονται με επιτυχία τις αλλαγές στην αγορά εργασίας. Τη φιλοσοφία της συγκεκριμένης δράσης, η οποία επηρεάζει σε θεσμικό επίπεδο και την EEK, υποδεικνύει η ομιλία του προέδρου Γιούνκερ για την κατάσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Σεπτεμβρίου του 2017, ο οποίος ανέφερε μεταξύ άλλων πως

«Αν θέλουμε να αποτρέψουμε τον κοινωνικό κατακερματισμό και το κοινωνικό ντάμπινγκ στην Ευρώπη τότε τα κράτη μέλη θα πρέπει να εγκρίνουν τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων το συντομότερο δυνατό, και το αργότερο στη σύνοδο κορυφής του Γκέτεμποργκ τον Νοέμβριο» ([Ευρωπαϊκή Επιτροπή,2017β](#)).

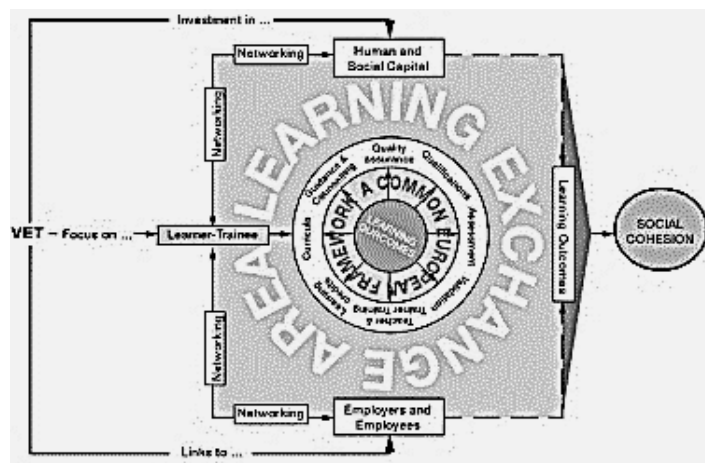
Τέλος, το θεσμικό πεδίο έρχεται ουσιαστικά να υποστηρίξει με την υιοθέτηση και την θέσπιση συγκεκριμένων πολιτικών, όλα όσα αναφέρθηκαν ως παράγοντες βελτίωσης της ελκυστικότητας της ΕΕΚ.

2.3. Σύγχρονες Ερευνητικές Προσεγγίσεις για την Ελκυστικότητα της ΕΕΚ.

Πολλές είναι οι ερευνητικές προσεγγίσεις στο πεδίο της ελκυστικότητας της ΕΕΚ στη σύγχρονη βιβλιογραφία. Στην παρούσα ενότητα επιχειρείται η παρουσίαση των επιμέρους πεδίων της ΕΕΚ μέσω των οποίων επιδιώκεται η ερμηνεία της ελκυστικότητάς της. Η τελευταία στη βιβλιογραφία συνδέεται και κατ' επέκταση αξιολογείται μέσα από δυο βασικούς δείκτες, ο πρώτος αφορά στον αριθμό των συμμετεχόντων που παρακολουθούν προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και ο δεύτερος στην κοινωνική αποδοχή της επαγγελματικής εκπαίδευσης σε σχέση με τη γενική εκπαίδευση. Υπό το πρίσμα αυτό τα τελευταία 25 χρόνια στην ΕΕ έχουν γίνει προσπάθειες σε επίπεδο πολιτικής ώστε να εκσυγχρονιστούν τα προγράμματα σπουδών της ΕΕΚ, οι μέθοδοι διδασκαλίας και κατάρτισης καθώς και η βελτίωση της διαφάνειας των μαθησιακών αποτελεσμάτων της, ώστε να είναι εφικτή η αναγνώρισή τους μεταξύ διαφορετικών εκπαιδευτικών συστημάτων ([Gordon,2015](#)), να επιλέγεται από τους νέους και να αναγνωρίζεται από την κοινωνία ως μια εναλλακτική ελκυστική εκπαιδευτική διαδρομή. Στην προσπάθεια αυτή σημαντικό ρόλο επιτελούν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη της ΕΕΚ όπως οι εργοδότες, οι εκπαιδευόμενοι, οι οικογένειές τους αλλά και οι φορείς της πολιτείας, τόσο σε τοπικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, μέσω της ενεργής συμμετοχής τους στις αποφάσεις που λαμβάνονται για αυτή.

Οι μελέτες που έχουν γίνει για το πόσο ελκυστική θεωρείται η ΕΕΚ ως εκπαιδευτική διαδρομή έχουν επικεντρωθεί στην επιρροή συγκεκριμένων χαρακτηριστικών της. Τα χαρακτηριστικά αυτά περιλαμβάνουν την παροχή καθοδήγησης και συμβουλευτικής προς τους μαθητές, την πιθανότητα συνέχισης των σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, τη διασφάλιση της ποιότητας των παρεχόμενων προγραμμάτων της και τη σύνδεσή τους με

την αγορά εργασίας. Στην έρευνα που πραγματοποίησε το [Cedefop\(2014ε\)](#), συγκρίνοντας στοιχεία μεταξύ των ετών 2009 και 2011 στο πεδίο της ελκυστικότητας της ΕΕΚ απεδείχθη πως παρόλη την επιτυχία των μαθησιακών αποτελεσμάτων στα οποία οδηγούν τα προγράμματα της ΕΕΚ, δεν συνεπάγεται η καθιέρωση της ως ελκυστική επιλογή μάθησης. Η έρευνα αποκαλύπτει άλλα ευρύτερα θέματα που είναι ζωτικής σημασίας για την κατανόηση του τι κάνει την ΕΕΚ ελκυστική επιλογή, στους υποψήφιους μαθητές. Τα θέματα αυτά συνδέονται με δυνάμεις της αγοράς εργασίας, της χρηματοδότησης της επαγγελματικής εκπαίδευσης, καθώς και με ευρύτερους παράγοντες, όπως η επιρροή του οικογενειακού περιβάλλοντος, οι αντιλήψεις σχετικά με την ποιότητα της ΕΕΚ αλλά και οι συνθήκες του γενικότερου εκπαιδευτικού πλαισίου. Μια ακόμη σημαντική πτυχή στη βελτίωση της ελκυστικότητας της ΕΕΚ προκύπτει από την ικανότητά της να συμβάλλει στην επίτευξη κοινωνικής συνοχής ([Elliott,Fourali&Issler,2010](#)). Η συμβολή της αυτή επιτυγχάνεται μέσω της επένδυσης στο ανθρώπινο κεφάλαιο μιας κοινωνίας, στην διασύνδεση με την αγορά εργασίας και τέλος στην παροχή προγραμμάτων που εναρμονίζονται με τις ανάγκες των εκπαιδευομένων αλλά και των εργοδοτών (βλέπε σχήμα 12)

Σχήμα 12. ΕΕΚ και Κοινωνική Συνοχή. Πηγή: Education and Social Change: Connecting Local and Global Perspectives, ([Elliott,Fourali &Issler2010,σελ.215](#))

Στο Ηνωμένο Βασίλειο η βελτίωση της ελκυστικότητας της ΕΕΚ επιδιώκεται μέσω της συμμετοχής των αποφοίτων της σε διαγωνισμούς δεξιοτήτων σε έξι τομείς όπως της Εφοδιαστικής Αλυσίδας, των Κατασκευών και Τεχνολογίας Δόμησης, της Μηχανολογίας, των Πληροφοριών και Επικοινωνίας, των Δημιουργικών Τεχνών και των Κοινωνικών Υπηρεσιών. Οι [Chankseliani et al.\(2016\)](#), επισημαίνουν την ανάγκη για διάχυση των

παραδειγμάτων της επαγγελματικής αριστείας και των επιτυχιών στον επαγγελματικό βίο των αποφοίτων της ΕΕΚ μέσω των Διαγωνισμών Δεξιοτήτων προκειμένου να συμβάλουν στην ανανέωση της εικόνας της. Δημιουργώντας στους νέους μια θετική κοινωνική εικόνα, οι εν λόγω διοργανώσεις μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση της ελκυστικότητας της ΕΕΚ στο βαθμό που η ίδια εμφανίζεται ως μια αποδεκτή και αναγνωρίσιμη εκπαιδευτική διαδρομή. Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγουν και οι [Atkins και Flint\(2015\)](#) συμπληρώνοντας πως εκτός από τις εκδηλώσεις για την ΕΕΚ, τα τυχαία γεγονότα και η επιρροή των σημαντικών άλλων αποτελούν επιπλέον, βασικούς λόγους για τους οποίους οι νέοι επιλέγουν ένα πρόγραμμα επαγγελματικής εκπαίδευσης. Οι αντιλήψεις των τελευταίων, για την ελκυστικότητα της ΕΕΚ συνδέονται στενά με την κοινωνική εικόνα των προγραμμάτων της, την οποία οι ίδιοι θεωρούν αρνητική. Οι ερευνητές υποστηρίζουν πως παρόλο που οι πολιτικές πρωτοβουλίες στην Αγγλία για την εισαγωγή Ανώτατων Τεχνολογικών Κολεγίων μπορούν να οδηγήσουν στη βελτίωση της κοινωνικής εικόνας και επομένως στην αποδοχή της ΕΕΚ, τα περισσότερα όμως προγράμματά της, που ανήκουν σε χαμηλότερα εκπαιδευτικά επίπεδα, θα συνεχίζουν να τυγχάνουν χαμηλής αυτοεκτίμησης. Οι [Lavendels, Sitikovs και Uhanova \(2012\)](#) στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος για την διερεύνηση των παραγόντων που διαμορφώνουν την ελκυστικότητα και την επιτυχία της ΕΕΚ κατέληξαν πως οι λόγοι επιλογής της ΕΕΚ από τους νέους έλκεται στις προοπτικές επαγγελματικής αποκατάστασης που προσφέρει, στην ελκυστικότητα του επαγγελματικού πεδίου στο οποίο αναφέρεται αλλά και στην αναγνωρισιμότητα και την κοινωνική αποδοχή του προγράμματος εκπαίδευσης. Σημαντικοί επίσης παράγοντες που οδηγούν στην επιλογή της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής διαδρομής είναι η παρότρυνση των φίλων οι οποίοι είχαν ολοκληρώσει την φοίτηση στο ίδιο πρόγραμμα σπουδών αλλά και η παρότρυνση των γονέων. Η παρότρυνση από τους καθηγητές της προηγούμενης σχολικής βαθμίδας, εμφανίζεται ως ο πιο αδύναμος παράγοντες παρακίνησης των νέων για τη συμμετοχή τους στην ΕΕΚ. Η παρότρυνση των γονέων αλλά και η φήμη του εκπαιδευτικού προγράμματος εμφανίζεται να υποκινεί περισσότερο τις μαθήτριες παρά τους μαθητές της ΕΕΚ στη χώρα. Οι σημαντικότερες πηγές πληροφόρησης για την ΕΕΚ είναι η οικογένεια με αμέσως επόμενες τις ηλεκτρονικές πηγές ενημέρωσης και τις ημέρες καριέρας που διοργανώνονται από τα σχολεία.

Μία ακόμη πτυχή της ελκυστικότητας της ΕΕΚ που συναντάται στη βιβλιογραφία είναι η σχέση της με την γενική εκπαίδευση. Στην ερευνητική τους προσέγγιση οι [Brunello και](#)

[Rocco\(2017\)](#) επιχείρησαν να συγκρίνουν τις δεξιότητες, την απασχολησιμότητα και το ύψος των εισοδημάτων στα οποία οδηγεί η φοίτηση σε δομές ΕΕΚ, σε σχέση με τις αντίστοιχες της γενικής εκπαίδευσης. Οι συγγραφείς κατέληξαν στο συμπέρασμα πως οι απόφοιτοι της δευτεροβάθμιας ή μεταδευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης (επίπεδο 3 και 4 του ΕΠΠ) έχουν ελάχιστα χαμηλότερες ωριαίες αποδοχές από τους ομόλογούς τους, της γενικής εκπαίδευσης, ενώ εμφανίζουν υψηλότερη πιθανότητα απασχόλησης από αυτούς. Η εικόνα αυτή αντιστρέφεται στις ανώτερες δομές της ΕΕΚ (επιπέδου 5) όπου οι απόφοιτοι των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων απολαμβάνουν υψηλότερες αποδοχές και απασχολησιμότητα. Η επιλογή μεταξύ των δυο εκπαιδευτικών διαδρομών δεν βασίζεται μόνο στις τρεις παραπάνω πτυχές, δεξιότητες, απασχολησιμότητα και αποδοχές αλλά και στο κόστος φοίτησης. Παράλληλα παρατήρησαν πως οι μαθητές που προέρχονται από οικογένειες με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο είναι πολύ πιθανό να επιλέξουν την τριτοβάθμια γενική εκπαίδευση ενώ αντίστοιχα αυτοί που προέρχονται από λιγότερα προνομιούχα περιβάλλοντα επιλέγουν πιο χειρωνακτικά επαγγέλματα και επομένως στρέφονται προς την ΕΕΚ. Η τελική ωστόσο απόφαση προκύπτει από τον συνδυασμό τόσο των ωφελειών της κάθε επιλογής στη βάση όμως του κόστους φοίτησης. Ομοίως οι [Backes-Gellner και Geel\(2014\)](#) έλεγξαν την απασχολησιμότητα, τις μηνιαίες αποδοχές και την μεταβλητότητα των αποδοχών, μεταξύ των αποφοίτων της τριτοβάθμιας γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελβετία τόσο κατά το στάδιο εισαγωγής στην αγορά εργασίας όσο και σε μεταγενέστερο χρόνο. Η έρευνα κατέληξε στο συμπέρασμα πως οι απόφοιτοι της επαγγελματικής εκπαίδευσης έχουν το ίδιο ρίσκο στην εξεύρεση εργασίας με τους ομότιμους τους, της γενικής εκπαίδευσης. Απολαμβάνουν όμως υψηλότερες αποδοχές και μικρότερο ρίσκο στις διακυμάνσεις των μισθών τους κατά το στάδιο της εισαγωγής στην αγορά εργασίας. Επομένως στο στάδιο αυτό η επαγγελματική εκπαίδευση διαφαίνεται ελκυστικότερη από την γενική καθώς οι εργοδότες ζητούν δεξιότητες άμεσα εφαρμόσιμες, οι οποίες κατακτούνται κυρίως μέσω των προγραμμάτων της ΕΕΚ.

Οι [Hippach-Schneider,Weigel,BrownκαιGonon\(2013\)](#), μελέτησαν τις στρατηγικές στρατολόγησης που ακολούθησαν μικρομεσαίες επιχειρήσεις στον κλάδο της τεχνολογίας, της μηχανολογίας και της χημείας σε Γερμανία, Ελβετία και Αγγλία, προκειμένου να καταγράψουν το είδος της εκπαίδευσης και της κατάρτισης που ικανοποιεί καλύτερα τις απαιτήσεις των επιχειρήσεων σε συγκεκριμένα είδη εργασιών, συγκρίνοντας μεταξύ των παραπάνω χωρών τα μαθησιακά αποτελέσματα των προγραμμάτων της ΕΕΚ με αυτά των

πτυχίων της γενικής εκπαίδευσης. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αναζητούν προσωπικό που έχει ολοκληρώσει υβριδικά συστήματα εκπαίδευσης (ακαδημαϊκές και πρακτικές γνώσεις) με αποτέλεσμα να προτάσσεται η αναβάθμιση και ο εμπλουτισμός των προγραμμάτων της ΕΕΚ με ακαδημαϊκού επιπέδου γνώσεις. Μια τέτοια προσέγγιση μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση της ελκυστικότητας της ΕΕΚ .

Για τα Ελληνικά δεδομένα, σύμφωνα με την [Παιδούση\(2016\)](#), το έλλειμμα της κοινωνικής αποδοχής και «ελκυστικότητας» της επαγγελματικής εκπαίδευσης ερμηνεύεται μέσα από τέσσερις κυρίως παραμέτρους, τις αντιλήψεις της κοινωνίας που αναφέρονται στις αρνητικές σχολικές επιδόσεις των παιδιών που φοιτούν στα επαγγελματικά σχολεία, το εκπαιδευτικό επίπεδο των οικογενειών προέλευσής τους, τις περιορισμένες δυνατότητες κοινωνικής κινητικότητας που προσφέρει η ΕΕΚ και το φύλο των μαθητών/τριών της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Μέσα από την μελέτη της αναδεικνύεται το γεγονός ότι η επαγγελματική εκπαίδευση έτσι όπως εφαρμόζεται μέχρι σήμερα στην Ελλάδα, αναπαράγει κοινωνικές και έμφυλες ανισότητες. Ο μαθητικός πληθυσμός που την επιλέγει, ή την ακολουθεί λόγω ανάγκης, είναι κυρίως αγόρια, με χαμηλές σχολικές επιδόσεις, μικρά ποσοστά επιτυχίας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και με γονείς με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Τα χαρακτηριστικά αυτά αναπαράγονται διαχρονικά, διαιωνίζοντας την αντίληψη για την επαγγελματική εκπαίδευση, ως δεύτερης κατηγορίας εκπαιδευτική επιλογή και περιορίζοντας δραματικά τις προοπτικές εργασιακής και κοινωνικής κινητικότητας των αποφοίτων της, κυρίως των νέων γυναικών. Για να καταλήξει πως το βασικό μέλημα των πολιτικών για την αύξηση της «ελκυστικότητας» της ΕΕΚ στην Ελλάδα, θα πρέπει να είναι η σταδιακή αντιστροφή των χαρακτηριστικών της που αναπαράγουν εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανισότητες και που στη συνέχεια γίνονται ανισότητες και έλλειψη ευκαιριών στο χώρο εργασίας. Επιπρόσθετα προτείνεται η ολοκληρωτική αλλαγή της αντίληψης που διατρέχει την ΕΕΚ με μετατόπιση του κέντρου βάρους, από τα ζητήματα της μαθητείας και της πρακτικής άσκησης στην αγορά εργασίας, στο ζήτημα ενός εκπαιδευτικού σχεδιασμού για την ΕΕΚ, που προωθεί την παροχή των βασικών και εγκάρσιων δεξιοτήτων. Η απόκτηση των οποίων *«συμβάλλει πολύ περισσότερο, από μια καλή τεχνική γνώση, στην ικανότητα του ατόμου να προσαρμόζεται, να κινείται, να μαθαίνει, να εξελίσσεται ώστε να συμμετέχει ισότιμα σε μια κοινωνία»*([Παιδούση,2016,σελ.43](#)). Ένα αυστηρά επαγγελματικό πρόγραμμα σπουδών ενέχει τον κίνδυνο της παραμέλησης των δεξιοτήτων αυτών και αυτό μπορεί να έχει ως επακόλουθο αφενός την αποσύνδεση των μαθητών από άλλες πτυχές της ζωής τους

και αφετέρου μπορεί να οδηγήσει σε μειωμένη ελκυστικότητα και αυτοεκτίμηση των προγραμμάτων της ΕΕΚ ([McGrath,2012](#)). Από τα παραπάνω προκύπτει πως όσο πιο ολιστική είναι η σύνδεση των προγραμμάτων σπουδών της ΕΕΚ με την κοινωνία και την αγορά εργασίας τόσο μεγαλύτερη είναι η αυτοεκτίμηση που απολαμβάνει ([Boutsiouki,2015](#)

Ο ενδεδειγμένος συνδυασμός πολιτικών για την αναστροφή της εικόνας αυτής είναι μεταξύ άλλων, σύμφωνα με τον [Κοροβήλο\(2014\)](#), η ενίσχυση της συνεργασίας της δευτεροβάθμιας ΕΕΚ και των επιχειρήσεων σε νέα πεδία όπως στην εκπαίδευση εκπαιδευτών. Επιπρόσθετα απαιτείται η απόδοση ευθύνης και λόγου στους εταίρους της ΕΕΚ σε όλα τα στάδια της, όπως στον καθορισμό των αναγκών σε δεξιότητες, στο σχεδιασμό των περιγραμμάτων και των πλαισίων προσόντων, στην αξιολόγηση και την αναγνώριση των προσόντων αλλά και στην παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας της ΕΕΚ. Προτείνεται επιπλέον να υπάρξει αλλαγή επιπέδου στις υπάρχουσες πολιτικές αναφορικά με την ποιότητα, τη συνάφεια, και την αξιολόγηση. Τέλος, ο επιμερισμός του κόστους, τα αποτελέσματα σε τοπικό επίπεδο αλλά και η υιοθέτηση σταθερών πολιτικών στο πεδίο της ΕΕΚ, θα πρέπει να τεθούν στη βάση της οικοδόμησης της νέας εικόνας της ΕΕΚ.

Εν κατακλείδι, από όλες τις παραπάνω προσεγγίσεις είναι εμφανής η σημασία που αποδίδεται στην επαγγελματική εκπαίδευση ως μία εκπαιδευτική διαδρομή η οποία οδηγεί με υψηλότερες πιθανότητες στην εύρεση εργασίας στο σημερινό περιβαλλοντικό συγκείμενο. Οι εθνικές πολιτικές των χωρών της Ευρώπης καλούνται να υιοθετήσουν τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ενίσχυση της ελκυστικότητας της ΕΕΚ προκειμένου να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα των οικονομιών τους αλλά και να επιτύχουν την απαραίτητη κοινωνική συνοχή. Οι πολιτικές αυτές ωστόσο δεν αποτελούν κανόνες οι οποίοι οδηγούν με απόλυτη ακρίβεια στη ζητούμενη βελτίωση της ελκυστικότητας της ΕΕΚ, καθώς σε κάθε χώρα υφίστανται διαφορετικές κοινωνικές οικονομικές και πολιτισμικές ιδιομορφίες αλλά και ένα διαφορετικό εκπαιδευτικό σύστημα. Η παρούσα εμπειρική μελέτη επιδιώκει να εξετάσει την ισχύ των πολιτικών αυτών μέσω μιας δομής επαγγελματικής εκπαίδευσης στον Ελλαδικό χώρο, η οποία υπηρετεί με επιτυχία το θεσμό περίπου 70 χρόνια.

Κεφάλαιο 3

Εμπειρική Έρευνα

3. Εισαγωγή

Βασικό όραμα της ΕΕ είναι η παροχή σε όλους τους Ευρωπαίους πολίτες των βασικών ικανοτήτων και τεχνικών δεξιοτήτων που χρειάζονται, για να διεκδικήσουν περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας ([Communiqué,2004](#)). Το όραμα αυτό σε συνδυασμό με το γεγονός πως η Ευρώπη ανακάμπτει από μια σοβαρή χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία μετέβαλε το εργασιακό περιβάλλον δημιουργώντας νέες συνθήκες και νέες θέσεις εργασίας, που απαιτούν από τους εργαζόμενους διαφορετικά προσόντα, οδηγεί στην διαπίστωση του κομβικού ρόλου που καλείται να παίξει η επαγγελματική εκπαίδευση. Αν αναλογιστούμε και τα υψηλά ποσοστά ανεργίας των νέων που είναι απόφοιτοι της τριτοβάθμιας γενικής εκπαίδευσης, τότε οδηγούμαστε στο συμπέρασμα πως προκειμένου να ικανοποιηθεί το όραμα της ΕΕ, θα πρέπει η επαγγελματική εκπαίδευση να σχεδιαστεί έτσι, ώστε να καταστεί ελκυστική επιλογή, μέσω της οποίας οι πολίτες μιας χώρας θα βρίσκουν σαφείς επιλογές που θα τους δίνουν τη δυνατότητα να ανταποκριθούν στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της οικονομίας της γνώσης([ΕΕ,2010](#)). Πόσο όμως οι ευρωπαϊκές πολιτικές που στοχεύουν στην ενίσχυση της ελκυστικότητας της ΕΕΚ, οδηγούν στην βελτίωση της εικόνα της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα;

Στην Ελλάδα περίπου 10.000 νέοι επιλέγουν να φοιτήσουν στις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ, προκειμένου να συνδυάσουν την επαγγελματική εκπαίδευση με την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας. Το δυικό αυτό σύστημα εκπαίδευσης προτάσσεται ως ένα από τα αποτελεσματικότερα συστήματα για την διευκόλυνση της ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας. Πρόσφατα μάλιστα εισήχθη πιλοτικά ο θεσμός της μαθητείας και στα δημόσια επαγγελματικά λύκεια της χώρας, για τα οποία πιθανολογείτε πως πρόκειται να απορροφήσουν τις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ την εκπαιδευτική περίοδο 2022-23. Εξαιτίας λοιπόν της μακρόχρονης εμπειρίας των ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ στο συγκεκριμένο πεδίο,

φαντάζει δελεαστικό να μετρηθεί ο βαθμός επηρεασμού της ελκυστικότητάς των επαγγελματικών σχολών του ΟΑΕΔ μέσα από τις προτάσεις των ευρωπαϊκών πολιτικών που αποσκοπούν στην ενίσχυση της ελκυστικότητάς της ΕΕΚ, καθώς δεν υφίσταται μέχρι σήμερα ανάλογη ερευνητική προσέγγιση.

Με τον εμπλουτισμό των διαθέσιμων πληροφοριών αναφορικά με την ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και τον αντίκτυπο των ευρωπαϊκών στρατηγικών για την ενίσχυση της εικόνας της, η ανάπτυξη πολιτικών για την ΕΕΚ μπορεί να βελτιωθεί. Σκοπός επομένως της παρούσας ερευνητικής προσέγγισης είναι να μετρήσει το βαθμό αποδοχής των πολιτικών που προτάσσουν τα ευρωπαϊκά κείμενα για την βελτίωση της ελκυστικότητας την επαγγελματικής εκπαίδευσης, μέσω των απόψεων των μαθητών, των αποφοίτων και των εκπαιδευτικών των επαγγελματικών σχολών του ΟΑΕΔ που λειτουργούν στο Νομό Κοζάνης. Τα ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν στη βάση του σκοπού της έρευνας είναι τα ακόλουθα:

1. Σε ποιο βαθμό επηρεάζει την ελκυστικότητα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης η παροχή προς τους μαθητές, προοπτικών συνέχισης της εκπαίδευσης σε επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες;
2. Σε ποιο βαθμό επηρεάζει την ελκυστικότητα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της, των βασικών ικανοτήτων;
3. Σε ποιο βαθμό επηρεάζουν την ελκυστικότητα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης οι δεξιότητες που κατακτούν οι μαθητές κατά τη φοίτησή τους σε αυτές;
4. Σε ποιο βαθμό επηρεάζουν την ελκυστικότητα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης οι υποδομές και ο απαραίτητος εξοπλισμός τους;
5. Σε ποιο βαθμό επηρεάζει την ελκυστικότητα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης η προώθηση της μάθησης στους χώρους εργασίας;
6. Σε ποιο βαθμό επηρεάζει την ελκυστικότητα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης η παροχή ολοκληρωμένης παρακολούθησης των αποφοίτων της στην αγορά εργασίας και η υποστήριξή τους στα πλαίσια της συνεχιζόμενης ΕΕΚ.
7. Σε ποιο βαθμό επηρεάζει την ελκυστικότητα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης η παιδαγωγική και γνωστική ικανότητα τους εκπαιδευτικού προσωπικού τους;
8. Σε ποιο βαθμό επηρεάζει την ελκυστικότητα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης η συστηματοποιημένη ενημέρωση του ευρύτερου κοινού αλλά και των δυνητικών μαθητών για αυτήν;

9. Υπάρχει ομοιογένεια μεταξύ των απόψεων των συμμετεχόντων αναφορικά με το βαθμό επηρεασμού της ελκυστικότητας των ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ από τις οκτώ διαστάσεις ελκυστικότητας;

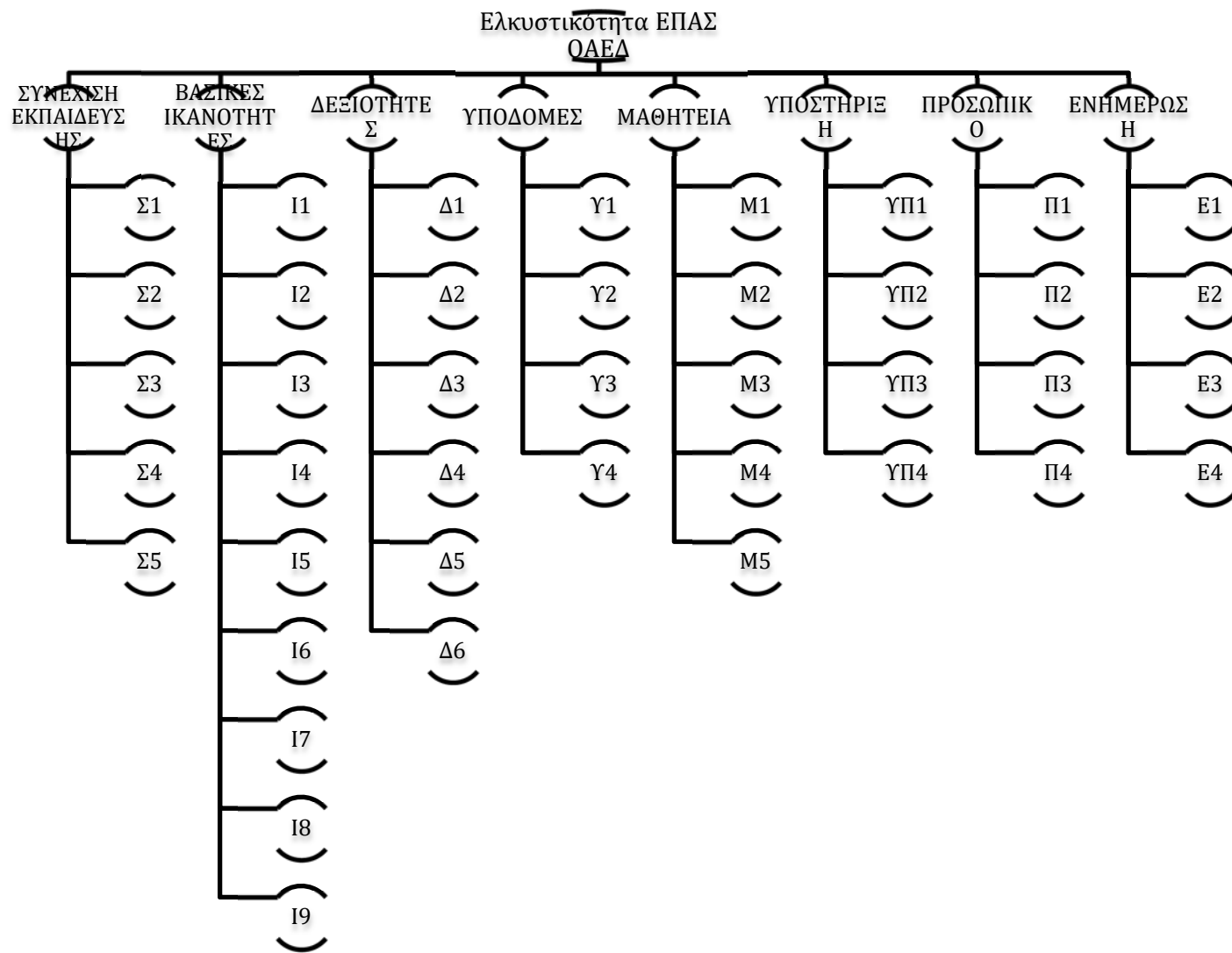
3.1. Μεθοδολογία

Η παρούσα ερευνητική προσέγγιση ακολουθεί το συγχρονικό σχεδιασμό εκπόνησης μιας έρευνας ο οποίος περιλαμβάνει συλλογή δεδομένων για ένα δείγμα μονάδων ανάλυσης σε ορισμένο χρονικό σημείο, προκειμένου να συλλεχθούν ποσοτικοποιημένα δεδομένα για μια σειρά μεταβλητών ώστε στη συνέχεια να εξεταστεί η ύπαρξη συγκεκριμένων συνδυασμών συσχετίσεων ([Bryman,2015](#)). Επομένως, η ερευνητική πρόταση αποτελεί μία ποσοτική έρευνα επισκόπησης. Σύμφωνα με τον [Τσώλη\(2013\)](#), στην ποσοτική έρευνα τα δεδομένα θα πρέπει να τυποποιηθούν για να μπορούν να μετρηθούν, έτσι ώστε οι μεταβλητές να λάβουν αριθμητική τιμή και μέσω στατιστικών αναλύσεων να ελεγχθούν οι συσχετίσεις και οι διακυμάνσεις τους. Στις ποσοτικές έρευνες επιδιώκεται ο εμπειρικός έλεγχος προδιατυπωμένων ερευνητικών υποθέσεων, οι οποίες έχουν συναχθεί παραγωγικά από συγκεκριμένα θεωρητικά πλαίσια ([Bryman,1992](#)). Το σχήμα 15 συγκεντρώνει τη βασική ερευνητική λογική της παρούσας προσέγγισης. Εξαρτημένη μεταβλητή είναι η «ελκυστικότητα» της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης που παρέχεται μέσω των ΕΠΑΣ του ΟΕΑΔ και ανεξάρτητες μεταβλητές οι 8 επιμέρους διαστάσεις στις οποίες εστιάζουν οι ευρωπαϊκές στρατηγικές για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της ΕΕΚ. Οι 8 διαστάσεις επεξηγούνται από επιμέρους πολιτικές οι οποίες συνθέτουν συγκεκριμένες δράσεις για την ενίσχυση της ελκυστικότητας της ΕΕΚ. Οι μεταβλητές αυτές διερευνώνται μέσα από τρεις διαφορετικές ομάδες πληθυσμού, των μαθητών, των αποφοίτων και των εκπαιδευτικών των ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η τριγωνοποίηση των δεδομένων με στόχο την ενίσχυση της εγκυρότητάς τους ([Cohen&Manion,1997](#)). Με την τριγωνοποίηση επιδιώκεται η αντιπαράθεση και η σύγκριση διαφορετικών περιγραφών της ίδιας κατάστασης, έτσι ώστε ο ερευνητής να μπορεί να κατανοήσει και να περιγράψει το υπό εξέταση ζήτημα με μεγαλύτερη πληρότητα, να αποφύγει παρερμηνείες που συνδέονται με προσωπικές προκαταλήψεις και να περιορίσει τα προβλήματα που συνδέονται με τις επιμέρους διαφορετικές μεθοδολογίες([Robson,2007](#)).

Σύμφωνα με τον [Kaplan\(1964\)](#) στην κοινωνική έρευνα ανάμεσα στα τρία είδη πραγμάτων που μπορούν να μετρηθούν είναι και οι κατασκευές ως θεωρητικές δημιουργίες που

βασίζονται σε παρατηρήσεις, αλλά είναι αδύνατο να παρατηρηθούν είτε άμεσα είτε έμμεσα. Μία τέτοια θεωρητική κατασκευή είναι η ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης την οποία επιδιώκει να μετρήσει η παρούσα ερευνητική προσέγγιση. Η εννοιολογική αποσαφήνιση του όρου της ελκυστικότητας έχει εκτενώς αναπτυχθεί στις προηγούμενες ενότητες μέσω συγκεκριμένων ενδεικτών στη βάση των διαστάσεων της ελκυστικότητας που προτείνουν οι ευρωπαϊκές στρατηγικές για την ΕΕΚ. Συγκεκριμένα, ελκυστική θεωρείται η επαγγελματική εκπαίδευση η οποία:

- i. Παρέχει προοπτικές για τη συνέχιση των αποφοίτων της, στις επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες.
- ii. Οδηγεί στην απόκτηση βασικών ικανοτήτων οι οποίες θα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του προγράμματος σπουδών.
- iii. Εξασφαλίζει τους αποφοίτους της με δεξιότητες οι οποίες θα τους καταστήσουν ικανούς, ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των σύγχρονων θέσεων εργασίας.
- iv. Παρέχει τις κατάλληλες υποδομές και την απαραίτητο εξοπλισμό.
- v. Προωθεί αποτελεσματικά τη μάθηση στους χώρους εργασίας.
- vi. Παρέχει ολοκληρωμένη παρακολούθηση των αποφοίτων της στην αγορά εργασίας και υποστήριξή τους στα πλαίσια της συνεχιζόμενης ΕΕΚ.
- vii. Έχει παιδαγωγικά και γνωστικά ικανό εκπαιδευτικό και διοικητικό προσωπικό.
- viii. Παρέχει συστηματοποιημένη ενημέρωση στο ευρύτερο κοινό αλλά και στους δυνητικά ωφελούμενους.

Σχήμα 13: Μεταβλητές Ερευνητικής Προσέγγισης (όπως διαμορφώθηκαν μετά την παραγοντική ανάλυση που πραγματοποιήθηκε)

3.1.1. Συμμετέχοντες

Για την επιλογή του δείγματος της έρευνας επιλέχθηκε η τυχαία στρωματοποιημένη δειγματοληψία με σκοπό την αύξηση της ακρίβειας των μετρήσεων καθώς είναι γνωστές για τον πληθυσμό στόχο της παρούσας μελέτης επιπρόσθετες πληροφορίες για τη δομή του. Συγκεκριμένα οι μαθητές των ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ στις δυο πόλεις του Νομού Κοζάνης παρουσιάζουν την ακόλουθη δομή βάσει του αριθμού και του φύλου τους.

	Κοζάνη		Πτολεμαΐδα	
Συνολικός αριθμός Μαθητών	375			
Αριθμός Μαθητών	235	62,67%	140	37,33%
Σύνολο Αγοριών	157	66,81%	105	75,00%
Σύνολο Κοριτσιών	78	33,19%	35	25,00%

Πίνακας 5. Δομή πληθυσμού μαθητών βάσει του φύλου και του αριθμού τους ανά σχολείο.

Οι απόφοιτοι των δυο σχολείων της εκπαιδευτικής περιόδου 2016-2107 παρουσιάζουν την ακόλουθη δομή βάσει του αριθμού και του φύλου τους

	Κοζάνη		Πτολεμαΐδα	
Συνολικός αριθμός Αποφοίτων	217			
Αριθμός Αποφοίτων	110	50,69%	107	49,31%
Σύνολο Αγοριών	63	57,27%	68	63,55%
Σύνολο Κοριτσιών	47	42,73%	39	36,45%

Πίνακας 6. Δομή πληθυσμού αποφοίτων βάσει του φύλου και του αριθμού τους ανά σχολείο αποφοίτησης

Αντίστοιχα οι εκπαιδευτικοί παρουσιάζουν την ακόλουθη δομή βάσει του αριθμού και της εργασιακής τους σχέσης με το σχολείο.

	Κοζάνη		Πτολεμαΐδα	
Συνολικός αριθμός Εκπαιδευτικών	58			
Αριθμός Εκπαιδευτικών	39	67,24%	19	32,76%
Σύνολο Μονίμων	12	30,77%	9	47,37%
Σύνολο Εκτάκτων	27	69,23%	10	52,63%

Πίνακας 7. Δομή πληθυσμού εκπαιδευτικών βάσει του αριθμού και της εργασιακής τους σχέσης με το σχολείο.

Η επιλογή επομένως της τυχαίας στρωματοποιημένης δειγματοληψίας θα μας οδηγήσει στην επίτευξη μικρότερης διασποράς στις εκτιμήσεις των παραμέτρων που απορρέουν από τις μετρήσεις του δείγματος για τον συνολικό πληθυσμό. Αρχικά καθορίστηκε το μέγεθος του δείγματος στη βάση του μεγέθους του πληθυσμού στον οποίο σκοπεύει να γενικεύσει η έρευνα τα αποτελέσματά της, του επιθυμητού επιπέδου εμπιστοσύνης, το οποίο ορίστηκε στο 95% και τέλος στην εκτίμηση πως όλοι οι δυνητικά συμμετέχοντες είναι αντιπροσωπευτικό δείγμα για την παρούσα μελέτη. Στο τελευταίο αξιολογείτε πως όλοι οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί είναι ικανοί να δηλώσουν την άποψή τους για τις μεταβλητές που μπορούν να επηρεάσουν την ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης καθώς αποτελούν ενεργά μέλη της συγκεκριμένη εκπαιδευτικής δομής. Στηριζόμενοι στον υπολογιστή της εθνικής [στατιστικής υπηρεσίας της Αυστραλίας](#), το μέγεθος του δείγματός μας ανά ομάδα ενδιαφέροντος, προκειμένου να ικανοποιείται η αρχή της αντιπροσωπευτικότητας συνοψίζεται στον πίνακα 8.

	Μαθητές	Εκπαιδευτικοί	Απόφοιτοι
Μέγεθος Πληθυσμού	375	58	217
Μέγεθος Δείγματος	100	32	32
Βαθμός Εμπιστοσύνης	95%	95%	95%
Τυπικό Σφάλμα	0.02585	0.03639	0.04987

Πίνακας 8. Προσδιορισμός μεγέθους δείγματος

Πηγή: <http://www.nss.gov.au/nss/home.nsf/pages/Sample+size+calculator>

Επομένως βάσει της δομής του πληθυσμού των μαθητών, των αποφοίτων και των εκπαιδευτικών και με δεδομένο το στοχευόμενο μέγεθος του δείγματος για την κάθε υποομάδα, επιδιώχθηκε η ικανοποίηση του ακόλουθου αριθμού συμμετεχόντων από τις τρεις ομάδες του πληθυσμού στόχος.

ΜΑΘΗΤΕΣ	ΑΓΟΡΙΑ	ΚΟΡΙΤΣΙΑ
ΚΟΖΑΝΗ	42	21
ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΑ	28	9
ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ	ΑΓΟΡΙΑ	ΚΟΡΙΤΣΙΑ
ΚΟΖΑΝΗ	9	7
ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΑ	10	6
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	ΜΟΝΙΜΟ	ΕΚΤΑΚΤΟ
ΚΟΖΑΝΗ	7	15
ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΑ	4	6

Πίνακας 9. Μέγεθος δείγματος ανά φύλο ή εργασιακή σχέση

Το συνολικό μέγεθος των συμμετεχόντων συγκεντρώνεται στον πίνακα 10.

	ΚΟΖΑΝΗ	ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	% Συνολικού Πληθυσμού
ΜΑΘΗΤΕΣ	63	37	100	26,70%
ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ	16	16	32	14,75%
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	22	10	32	55,17%

Πίνακας 10. Μέγεθος δείγματος ανά ομάδα στόχο

3.1.2. Εργαλείο Συλλογής Δεδομένων

Ως εργαλείο συλλογής των δεδομένων σχεδιάστηκε ένα ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού τύπου οι οποίες απαντώνται μέσω πενταβάθμιας κλίμακας Likert. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από δυο μέρη. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει 8 ενότητες οι οποίες αριθμούν συνολικά 41 δηλώσεις ενώ το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος (βλέπε Παράρτημα Ι). Η μέτρηση του βαθμού επηρεασμού της ελκυστικότητας των επαγγελματικών σχολών του ΟΑΕΔ επιτυγχάνεται μέσω των 41 προτάσεων που εκφράζουν διαφορετικές όψεις της υπό μελέτη έννοιας. Η ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης διερευνάται μέσω οκτώ κατηγοριών παρεμβάσεων που αποτελούν συνάμα αντίστοιχες προτεραιότητες των ευρωπαϊκών πολιτικών για την ενίσχυσή της. Το άθροισμα (ή ο μέσος όρος) των βαθμών που καταγράφει ο κάθε συμμετέχοντας στο σύνολο των προτάσεων αποτελεί τη βαθμολόγησή του στην κλίμακα μέτρησης της συγκεκριμένης κατηγορίας. Η επιλογή των

προτάσεων έγινε με κριτήριο τα πεδία στα οποία επικεντρώνεται το ενδιαφέρον των ευρωπαϊκών πολιτικών για την βελτίωση της εικόνας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Οι συμμετέχοντες καλούνταν να εκφράσουν το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας τους σε κάθε μία πρόταση που διατυπώνεται στο ερωτηματολόγιο. Οι βαθμοί παρουσιάζονται σε ένα συνεχές 5 αριθμών (πενταβάθμια κλίμακα likert), όπου το ένα άκρο εκφράζει απόλυτη συμφωνία και το άλλο απόλυτη διαφωνία ενώ ο ενδιάμεσος βαθμός εκφράζει την ουδέτερη θέση.

3.1.3. Αξιοπιστία

Ο έλεγχος της αξιοπιστίας μπορεί να πραγματοποιηθεί με τη διερεύνηση της εσωτερικής συνέπειας του εργαλείου συλλογής δεδομένων ([Litwin,&Fink,1995](#)). Η αξιοπιστία της εσωτερικής συνέπειας εκφράζει εάν οι διαφορετικές ερωτήσεις μιας κλίμακας εμφανίζουν συνολικά υψηλές συσχετίσεις και μετρούν προς την ίδια κατεύθυνση πτυχές του ίδιου θέματος. Για τον έλεγχο αυτό χρησιμοποιείται ο συντελεστής α του Cronbach, ο οποίος μετρά κατά πόσο μια ομάδα ερωτήσεων παρουσιάζει εσωτερική ομοιογένεια, όταν συνδυαστούν για να σχηματίσουν μια κλίμακα. Στις καταστάσεις που συνήθως θεωρούνται ικανοποιητικές ο συντελεστής παρουσιάζει τιμή ίση ή μεγαλύτερη του 0,70 ([Hairetal., 1998](#); [Nakip,2006](#)). Ο συγκεκριμένος δείκτης αξιοπιστίας χρησιμοποιείται, όταν τα ερωτήματα μιας κλίμακας επιδέχονται βαθμολόγηση με περισσότερες από δύο βαθμίδες ([Cronbach,1951:299](#)) όπως συμβαίνει με την κλίμακα likert. Στην παρούσα εμπειρική προσέγγιση ο συντελεστής α ήταν πολύ υψηλός (Cronbach α =.922). Ο πίνακας 11 συγκεντρώνει τους συντελεστές αξιοπιστίας για τις επιμέρους διαστάσεις της ελκυστικότητας, στις οποίες παρατηρείται να ικανοποιείται η συνθήκη στις πέντε από αυτές ενώ για τις τρεις και ειδικότερα για την Δ.1, Δ.3 και Δ.5 να ικανοποιείται οριακά. Οι τιμές του συντελεστή αξιολογούνται ως αποδεκτές για τις περιπτώσεις αυτές καθώς η παρούσα ερευνητική πρόταση αποτελεί μία πρώτη έρευνα στο συγκεκριμένο πεδίο, βρίσκεται δηλαδή σε αρχικό στάδιο και επομένως ένας συντελεστής Cronbach's α μεταξύ του 0,5 και 0,6 είναι αποδεκτός ([Pallant,2005](#)), αλλά οπωσδήποτε για την εξαγωγή σημαντικών συμπερασμάτων ο συνολικός δείκτης θα πρέπει να είναι τουλάχιστον $\alpha = 0,9$.

Διάσταση	Cronbach's (alpha)
	Δ.1.Συνέχιση Σπουδών
Δ.2.Βασικες Ικανότητες (Εμπλουτισμός Προγράμματος)	,805
Δ.3.Αποκτώμενες Δεξιότητες	,698
Δ.4.Υποδομές	,853
Δ.5.Μαθητεια	,530
Δ.6.Συμβουλευτικη /Ενημέρωση/Υποστήριξη	,797
Δ.7.Εκπαιδευτικο Προσωπικό	,730
Δ.8.Ενημερωση Κοινής Γνώμης/Ομάδων Ενδιαφέροντος	,794
Συνολική Αξιοπιστία Εργαλείου	,922

Πίνακας 11.: Συντελεστής Αξιοπιστίας Cronbach α

Παράλληλα όπως διαφαίνεται από τον πίνακα 12, όλες οι διαστάσεις της ελκυστικότητας αλληλοσυνδέονται όχι μόνο με υψηλούς αλλά και στατιστικά σημαντικούς συντελεστές συσχέτισης.

	Δ.1	Δ.2	Δ.3	Δ.4	Δ.5	Δ.6	Δ.7	Δ.8
Δ.1	1	,564**	,385**	,421**	,376**	,622**	,354**	,364**
Δ.2		1	,393**	,353**	,393**	,580**	,411**	,486**
Δ.3			1	,458**	,427**	,503**	,291**	,465**
Δ.4				1	,493**	,487**	,509**	,490**
Δ.5					1	,436**	,344**	,431**
Δ.6						1	,472**	,567**
Δ.7							1	,537**
Δ.8								1

**** Η Συσχέτιση είναι σημαντική σε επίπεδο 0.01 (2-Tailed)**

Πίνακας 12.: Συντελεστές συσχέτισης Pearson μεταξύ των διαστάσεων του ερευνητικού εργαλείου

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω μετρήσεων κρίθηκε πως το ερευνητικό εργαλείο είναι αξιόπιστο και επομένως μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην διερεύνηση των ερευνητικών υποθέσεων.

3.1.4. Εγκυρότητα

Στην παρούσα ερευνητική προσέγγιση μετά τον εννοιολογικό προσδιορισμό της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης, σχεδιάστηκαν οι διαστάσεις που συνθέτουν την προς μέτρηση μεταβλητή στη βάση των ευρωπαϊκών πολιτικών για το θέμα αυτό. Στη συνέχεια το εργαλείο υποβλήθηκε σε αξιολόγηση τόσο από τον επιβλέποντα καθηγητή της παρούσας εργασίας όσο και από στελέχη της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Με τον τρόπο αυτό επιβεβαιώθηκε πως το περιεχόμενο και οι επιμέρους προτάσεις του ερευνητικού εργαλείου σχετίζονται άμεσα με την έννοια που ερευνάται. Επιπλέον για την ορθή διατύπωση των προτάσεων του ερωτηματολογίου έγινε πιλοτική διανομή του σε τρεις μικρές ομάδες μία από κάθε πληθυσμό στόχο, ώστε να διατυπωθούν τα ερωτήματα με τέτοιο τρόπο που να γίνονται κατανοητά από τους συμμετέχοντες. Το ερωτηματολόγιο που απευθύνονταν στους εκπαιδευτικούς δεν χρειάστηκε να επαναδιατυπωθεί εν αντιθέσει με αυτό των μαθητών και αποφοίτων το οποίο απλοποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό προκειμένου να προσαρμοστεί στις γνωστικές ικανότητες της συγκεκριμένης ομάδας στόχου.

3.1.5. Δεοντολογικές Εκτιμήσεις

Κάθε ερευνητής υποχρεούται να εξετάζει προσεκτικά τις ηθικές ανησυχίες που μπορούν να επηρεάσουν τους συμμετέχοντες στην έρευνα ([Galletal., 2007](#)). Σύμφωνα με τον [DeVaus \(2014\)](#) μια έρευνα θα πρέπει να είναι τεχνικά σωστή, πρακτικά αποδοτική και ηθικά υγιής. Δεδομένου ότι η έρευνα στις κοινωνικές επιστήμες και ιδιαίτερα στην εκπαίδευση, αφορά πάντα τους ανθρώπους, οι δεοντολογικές εκτιμήσεις αποτελούν θέματα ζωτικής σημασίας. Κατά τη διάρκεια της μελέτης είναι πολύ σημαντικό να προβλεφθούν τυχόν πολιτιστικές, θρησκευτικές, έμφυλες ή άλλες διαφορές στους συμμετέχοντες. Στην περίπτωση μας υπήρχαν μεταξύ των συμμετεχόντων πολιτιστικές διαφορές καθώς το 10% των μαθητών των σχολών του ΟΑΕΔ είναι Αλβανικής Καταγωγής. Οι περισσότεροι επαγγελματικοί κώδικες δεοντολογίας τονίζουν τη σημασία τεσσάρων ηθικών ευθυνών έναντι των συμμετεχόντων στην έρευνα. Αυτές είναι η εθελοντική συμμετοχή, η συγκατάθεση για τη διεξαγωγή της έρευνας, η ανωνυμία και η εμπιστευτικότητα ([DeVaus, 2014](#)). Παρόλο που η παρούσα μελέτη δεν κάλυπτε ευαίσθητα θέματα, ωστόσο υπήρξε μέριμνα για κάθε μια από τις

παραπάνω δεοντολογικές αρχές. Ειδικότερα για την άδεια διεξαγωγής της μελέτης ζητήθηκε και ελήφθη άδεια από τους δυο διευθυντές των σχολικών μονάδων των ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ στο Νομό Κοζάνης. Στο αίτημα διεξαγωγής της έρευνας διατυπώθηκε ο σκοπός της και ο τρόπος χρήσης των δεδομένων. Για την εθελοντική συμμετοχή, ο πληθυσμός στόχος της μελέτης είχε την επιλογή της μη συμμετοχής στην έρευνα, καθώς πριν τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου ρωτήθηκαν προφορικά για τη διάθεση συμμετοχής τους, ενώ είχαν το δικαίωμα να αποσυρθούν από την έρευνα σε οποιοδήποτε στάδιο. Η σημασία της εθελοντικής συμμετοχής έγκειται στην ποιότητα των απαντήσεων του δείγματος. Θεμελιώδη ευθύνη κάθε ερευνητή είναι να προβεί σε όλες εκείνες τις ενέργειες οι οποίες θα εξασφαλίσουν ότι οι συμμετέχοντες στην ερευνητική μελέτη δεν θα υποστούν καμία ψυχολογική βλάβη ή να αισθανθούν δυσφορία ή κίνδυνο ([Freankeletal., 2012](#)).Ως επακόλουθο αυτών στα θέματα της ανωνυμίας και της εμπιστευτικότητας, υπήρξε σαφής δήλωση προς τους συμμετέχοντες πως οι πληροφορίες που παρείχαν, συμπληρώνοντας το ερωτηματολόγιο, θα παραμείνουν εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν μόνο για τους σκοπούς της έρευνας.

3.2. Ερευνητική Διαδικασία

Το ερωτηματολόγιο που αφορούσε τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς της τρέχουσας εκπαιδευτικής περιόδου, διανεμήθηκε στους μαθητές των δυο σχολικών μονάδων το χρονικό διάστημα μεταξύ 22/1/2018 έως 9/2/2018. Το αντίστοιχο ερωτηματολόγιο που αφορούσε τους αποφοίτους στάλθηκε ηλεκτρονικά στους προσωπικούς λογαριασμούς των ηλεκτρονικών ταχυδρομείων τους. Η ανταπόκριση μετά την πρώτη αποστολή ανήλθε σε 20 ερωτηματολόγια ενώ με τη δεύτερη αποστολή επιτεύχθηκε ο στόχος της συμμετοχής 32 ατόμων της συγκεκριμένης ομάδας του πληθυσμού. Η αποστολή έγινε τη χρονική περίοδο μεταξύ 3/1/2018 - 17/1/2018. Τέλος το ερωτηματολόγιο των εκπαιδευτικών διανεμήθηκε στους εκπαιδευτικούς το χρονικό διάστημα μεταξύ 26/1-31/01/2018. Η ανταπόκριση στη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων ήταν θετική, με αποτέλεσμα να ικανοποιηθεί ο στόχος του μεγέθους ανά ομάδα ενδιαφέροντος.

Ο πίνακας 13 συγκεντρώνει τις πληροφορίες υλοποίησης της παρούσας εμπειρικής μελέτης.

Δείγμα	Σχολείο	Χρόνος Συλλογής δεδομένων	Μέθοδος
Μαθητές	<i>Κοζάνης</i>	<i>Από 18/01/2018 έως 26/01/2018</i>	<i>Ερωτηματολόγιο</i>
Μαθητές	<i>Πτολεμαΐδας</i>	<i>Από 01/02/2018 έως 06/02/2018</i>	<i>Ερωτηματολόγιο</i>
Εκπαιδευτικοί	<i>Κοζάνης</i>	<i>Από 26/01/2018 έως 31/01/2018</i>	<i>Ερωτηματολόγιο</i>
Εκπαιδευτικοί	<i>Πτολεμαΐδας</i>	<i>Από 07/02/2018 έως 09/12/2018</i>	<i>Ερωτηματολόγιο</i>
Απόφοιτοι	<i>Κοζάνης- Πτολεμαΐδας</i>	<i>Από 03/01/2018 έως 17/01/2018</i>	<i>Ηλεκτρονική αποστολή ερωτηματολογίου</i>

Πίνακας 13. Πληροφορίες συλλογής δεδομένων

Κεφάλαιο 4

Αποτελέσματα

4. Συμμετέχοντες

4.1. Ενεργοί Μαθητές ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ Ν. Κοζάνης

Στην έρευνα συμμετείχαν 100 ενεργοί μαθητές από τα δυο επαγγελματικά σχολεία του ΟΑΕΔ στο Νομό Κοζάνης. Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης ομάδας περιλαμβάνονται στον πίνακα 14.

<i>Δημογραφική Μεταβλητή</i>	<i>Ποσοστά</i>
Φύλο	
Άνδρας	70%
Γυναίκα	30%
Ηλικία	
21-25	39,0%
18-20	61,0%
Μορφωτικό Επίπεδο Γονέα	
Υποχρεωτική Εκπαίδευση	19,0%
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	66,0%
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	15,0%
Επάγγελμα Γονέα	
Ιδιωτικός Υπάλληλος	31,0%
Δημόσιος Υπάλληλος	23,0%
Ελεύθερος Επαγγελματίας	15,0%
Αγρότης	11,0%
Συνταξιούχος	5,0%
Άνεργος	15,0%
Οικογενειακό Εισόδημα	
ΕΩΣ 1000€	58,0%
Από 1001 έως 1500€	20,0%
Από 1501 έως 2000€	12,0%
Άνω των 2001€	10,0%
Ειδικότητα Εκπαίδευσης	
Υπαλλήλων Διοικητικών Οικονομικών Καθηκόντων	15,0%
Τεχνιτών Μηχανών και Συστημάτων Αυτοκινήτου	9,0%
Τεχνιτών Ηλεκτρολογικών Εργασιών	4,0%

Τεχνιτών Θερμικών και Υδραυλικών Εγκαταστάσεων	30,0%
Τεχνίτες Υποστήριξης Συστημάτων Υπολογιστών	5,0%
Τεχνιτών Μεταλλικών Κατασκευών	4,0%
Κομμωτικής Τέχνης	15,0%
Βοηθών Φαρμακείου	8,0%
Βοηθών Γενικής Νοσηλείας	5,0%
Τεχνικός Αμαξωμάτων	5,0%
Φοίτηση σε άλλη ειδικότητα	
Ναι	16,0%
Όχι	84,0%

Πίνακας 14. Δημογραφικές Μεταβλητές Ομάδας Στόχου: Μαθητές

Από τον παραπάνω πίνακα επιβεβαιώνονται τα ερευνητικά δεδομένα προηγούμενης μελέτης ([Παιδούση, 2016](#)), βάσει των οποίων οι μαθητές που επιλέγουν τη συγκριμένη δομή εκπαίδευσης είναι στην πλειοψηφία τους Άνδρες 70%, προέρχονται από οικογένειες με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο (Υποχρεωτική εκπαίδευση ποσοστό 19%, δευτεροβάθμια εκπαίδευση 66%) και οι γονείς τους είναι κυρίως ιδιωτικοί υπάλληλοι (31%) με αποδοχές έως 1000€ (58%). Συμπληρωματικά ένα σημαντικό ποσοστό των οικογενειών των μαθητών εμφανίζονται ως άνεργοι (15%). Βάσει της ηλικιακής τους κατανομής, απορρέει το συμπέρασμα πως το 61,2% των μαθητών που επέλεξαν να φοιτήσουν στις ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ, δεν είχαν επιτύχει στις πανελλαδικές εξετάσεις και επομένως μετά την αποφοίτηση τους από το λύκειο επέλεξαν την επαγγελματική σχολή του ΟΑΕΔ, ως εναλλακτική επιλογή. Τέλος, το 16% των μαθητών του δείγματος δήλωσε πως έχει παρακολουθήσει και άλλη ειδικότητα στην επαγγελματική σχολή.

Αναφορικά με τις δηλώσεις που αφορούν την ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης μέσω των ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ στο Νομό Κοζάνης, οι μαθητές εξέφρασαν τις ακόλουθες απόψεις (πίνακας 15).

Δ.1. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με τις προοπτικές που παρέχει η ΕΕΚ για τη συνέχιση των αποφοίτων της, στις επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	3,7320	1,1853

1. Μετά την αποφοίτησή σας από την ΕΠΑΣ, πόσο ελκυστικό είναι να συνεχίσετε τις σπουδές σας στα ΙΕΚ;	2,7100	1,39476
2. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ακόλουθη δήλωση «Η φοίτηση στις ΕΠΑΣ θα δίνει τη δυνατότητα συμμετοχής σε πανελλαδικές εξετάσεις για την είσοδο σε ΤΕΙ/ΑΕΙ»	3,7700	1,24604
3. Η δυνατότητα αναγνώρισης των μαθημάτων που έχετε ολοκληρώσει στην ΕΠΑΣ, σε επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα ώστε να απαλλάσσετε από την παρακολούθησή τους θεωρείτε πως αυξάνει την ελκυστικότητα της φοίτησης στις επαγγελματικές σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ;	3,9100	1,17288
4. Πόσο ελκυστικό είναι για την ΕΠΑΣ να αναγνωρίζονται οι δεξιότητες που αποκτάτε κατά την πρακτική σας άσκηση, ώστε να μπορείτε να συνεχίσετε σε άλλη βαθμίδα εκπαίδευσης τις σπουδές σας (δηλαδή να παίρνετε βεβαίωση από τον εργοδότη για το τι μπορείτε να κάνετε και αυτή να αναγνωρίζεται);	4,3100	,95023
5. Πόσο ελκυστικό είναι για την ΕΠΑΣ, να σας ενημερώνουν για το ποιες χώρες της Ευρώπης αναγνωρίζουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που θα έχετε αποκτήσει μετά την ολοκλήρωση της φοίτησής σας στη ειδικότητα που επιλέξατε;	3,9600	1,16272
Δ.2. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με τηναπόκτηση βασικών ικανοτήτων οι οποίες θα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του προγράμματος σπουδών.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	3,5389	1,1804
1. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων ενδυνάμωσης της Ελληνικής Γλώσσας (να μάθετε να γράφετε και να μιλάτε σωστά και χωρίς λάθη)	3,0600	1,37672
2. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων Ξένης Γλώσσας (όχι μόνο Αγγλικά αλλά και άλλες γλώσσες);	3,6400	1,33727
3. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων για Μαθηματικές δεξιότητες(όχι σύνθετα μαθηματικά αλλά μαθηματικά της αγοράς)	3,1500	1,25831

4. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων Ψηφιακού Γραμματισμού (όπως πχ να δημιουργείτε ιστοσελίδες, να πληρώνετε μέσω ηλεκτρονικής τραπεζικής κ.α)	3,6900	1,25284
5. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων που να προωθούν τη μεταγνωστική σας ικανότητα (μαθαίνω πώς να μαθαίνω, δηλαδή να μπορώ να εντοπίζω τις προσωπικές μου ανάγκες για μάθηση);	3,7500	1,07661
6. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων που συμβάλλουν στην ανάπτυξη των κοινωνικών σας ικανοτήτων (δηλαδή την ικανότητα να επικοινωνείτε αποτελεσματικά σε διαφορετικά περιβάλλοντα, τη γνώση των κοινωνικών και πολιτικών εννοιών και δομών);	3,7200	1,03553
7. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων Επιχειρηματικότητας (να σας οραματίζουν και να σας παρακινούν για το πώς μπορείτε να κάνετε μόνοι σας μία επιχείρηση);	3,7300	1,18794
8. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων που συμβάλλουν στην ανάπτυξη Πολιτιστικών γνώσεων (δηλαδή η επίγνωση της τοπικής, της εθνικής και της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, και της θέσης τους στον κόσμο για να μπορείτε να συνεργάζεστε καλύτερα με ανθρώπους άλλων πολιτισμών);	3,6000	1,11916
9. Πόσο συμβάλλουν στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η απόκτηση μεταβιβάσιμων δεξιοτήτες (δηλαδή να μπορείτε να δουλεύετε ομαδικά, έχετε δημιουργική σκέψη και να μπορείτε να λύνεται προβλήματα);	3,5100	,97954
Δ.3. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με την εξασφάλιση των αποφοίτων της με δεξιότητες οι οποίες θα τους καταστήσουν ικανούς, ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των σύγχρονων θέσεων εργασίας.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	3,5933	1,0947
1. Πόσο συμβάλλουν στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ οι γνώσεις και οι δεξιότητες που αποκτάτε από τη φοίτησή σας στη συγκεκριμένη σχολή;	3,3300	1,13756

2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ να μαθαίνετε στη σχολή ότι χρειάζεται ώστε να μπορείτε να ενταχθείτε στην αγορά εργασίας;	4,0000	,92113
3. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ακόλουθη τοποθέτηση «Η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση προσφέρει καλές ευκαιρίες για απασχόληση»;	3,6600	1,13012
4. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ακόλουθη τοποθέτηση « Η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση οδηγεί σε επαγγέλματα με καλό μισθό»;	3,5300	1,18454
5. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ακόλουθη τοποθέτηση «Η επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση οδηγεί σε επαγγέλματα που τυγχάνουν υψηλής αναγνώρισης από την κοινωνία»	3,3900	1,11821
6. Θεωρείτε ορθή την άποψη πως οι απόφοιτοι της Επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι πιο πιθανό να βρουν εργασία από ότι οι αντίστοιχοι απόφοιτοι της γενικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης;	3,6500	1,07661
Δ.4. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με την παροχή των κατάλληλων υποδομών και εξοπλισμού από τους πάροχους της ΕΕΚ.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	4,3450	0,9511
1. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ, η ύπαρξη κατάλληλου εξοπλισμού στους εργαστηριακούς χώρους;	4,380	1,052
2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ, η ύπαρξη κατάλληλης υποδομής στους χώρους μαθητείας;	4,470	0,904
3. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ, η ύπαρξη των απαραίτητων υλικών (εξαρτήματα, αναλώσιμα υλικά);	4,460	0,892
4. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ, η εικόνα και οι κατάλληλες υποδομές των αιθουσών διδασκαλίας και των κοινόχρηστων χώρων;	4,070	0,956
Δ.5. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με την αποτελεσματική προώθηση της μάθησης σε χώρους εργασίας.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	3,6480	1,1555

1. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η ορθή σύζευξη μεταξύ της ειδικότητας και του χώρου όπου υλοποιείται η μαθητεία (δηλαδή να ταιριάζει αυτό που σπουδάζετε με το αντικείμενο που σας έχουν αναθέσει στην εργασία πρακτικής;	4,090	1,016
2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η παροχή στο χώρο της μαθητείας, αυτονομίας στις αποφάσεις σας (δηλαδή να παίρνεται μόνοι σας πρωτοβουλίες για το τι θα κάνετε;	3,700	1,159
3. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η παροχή στο χώρο της μαθητείας, σύνθετων καθηκόντων (δύσκολες εργασίες);	3,270	1,127
4. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η απόκτηση στο χώρο της μαθητείας τέτοιων γνώσεων και δεξιοτήτων που ζητά η αγορά εργασίας προκειμένου να έχετε μελλοντική δουλειά;	4,210	0,935
5. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ιδέα να καθορίζουν οι ίδιοι οι εργοδότες τις δεξιότητες που θα πρέπει να αποκτήσετε μέσα από τη φοίτηση στις ΕΠΑΣ;	2,970	1,540
Δ.6. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με την ολοκληρωμένη παρακολούθηση των αποφοίτων της στην αγορά εργασίας και την υποστήριξή τους στα πλαίσια της συνεχιζόμενης ΕΕΚ.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	3,9950	1,1125
1. Πόσο ελκυστικό θα ήταν εάν μετά την αποφοίτησή σας από τις ΕΠΑΣ, σας παρέχονταν προτάσεις για να συνεχίσετε την εκπαίδευση σας σε ΚΕΚ /σεμινάρια κ.α.;	3,940	1,179
2. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την άποψη, πως μετά την αποφοίτησή σας από την ΕΠΑΣ θα συνεχίσετε να ενημερώνεστε για αλλαγές που έχουν γίνει στον επαγγελματικό σας τομέα, με σκοπό να εμπλουτίσετε τις γνώσεις σας;	3,900	1,087
3. Πόσο ελκυστικό είναι να σας καθοδηγούν στην ΕΠΑΣ για τις προοπτικές της επαγγελματικής σας σταδιοδρομίας;	4,000	1,092
4. Πόσο ελκυστικό είναι πριν την εγγραφή σας σε μια ειδικότητα να σας παρέχουν συμβουλευτική καθοδήγηση για τις προοπτικές που έχει η ειδικότητα αυτή;	4,140	1,092

Δ.7. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με τη βελτίωση των ικανοτήτων ολόκληρου του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται στις δομές της ΕΕΚ.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
		4,3750
1. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η υψηλή παιδαγωγική κατάρτιση (μεταδοτικότητα) του εκπαιδευτικού προσωπικού ;	4,330	0,842
2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η υψηλή γνωστική ικανότητα (να ξέρει καλά αυτό που σας διδάσκει) του εκπαιδευτικού προσωπικού;	4,460	0,771
3. Πόσο συμβάλλουν στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ στις επαγγελματικές γνώσεις (να έχει δουλέψει στο αντικείμενο) του εκπαιδευτικού προσωπικού;	4,470	0,771
4. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η υποστήριξη (ηθική και τεχνική) από το διοικητικό προσωπικό του σχολείου	4,240	1,016
Δ.8. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με την εντατικοποίηση και την συστηματοποίηση της ενημέρωσης του ευρύτερου κοινού αλλά και των δυνητικά ωφελούμενων στον χώρο της ΕΕΚ.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	3,6425	1,0735
1. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η προβολή τους στα ΜΜΕ;	3,390	1,205
2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η προβολή τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;	3,500	1,020
3. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η προβολή των μαθησιακών αποτελεσμάτων μέσω εκδηλώσεων προς τις τοπικές κοινωνίες (διαγωνισμούς δεξιοτήτων);	3,770	1,043
4. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η προσφορά κοινωνικού έργου στο πλαίσιο των μαθησιακών αποτελεσμάτων (φροντίδα ηλικιωμένων από το τμήμα νοσηλευτικής, εκπόνηση έρευνας από το τμήμα υπαλλήλων οικονομικών καθηκόντων για λογαριασμό του εμπορικού συλλόγου κ.α.);	3,910	1,026

Πίνακας 15. Μέσες τιμές και τυπικές αποκλίσεις απόψεων Μαθητών των ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ Ν. Κοζάνης.

4.2. Απόφοιτοι Σχολών ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ Ν. Κοζάνης

Στην έρευνα συμμετείχαν 32 απόφοιτοι της εκπαιδευτικής περιόδου 2016-2017 από τα δυο επαγγελματικά σχολεία του ΟΑΕΔ στο Νομό Κοζάνης. Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης ομάδας περιλαμβάνονται στον πίνακα 16.

<i>Δημογραφική Μεταβλητή</i>	Ποσοστά
Φύλο	
Άνδρας	59,4%
Γυναίκα	40,6%
Ηλικία	
21-25	65,6%
18-20	34,4%
Μορφωτικό Επίπεδο Γονέα	
Υποχρεωτική Εκπαίδευση	37,5%
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	43,8%
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	18,8%
Επάγγελμα Απόφοιτου	
Ιδιωτικός Υπάλληλος	34,4%
Ελεύθερος Επαγγελματίας	6,3%
Αγρότης	12,5%
Άνεργος	46,9%
Εισόδημα	
ΕΩΣ 1000€	75,0%
Από 1001 έως 1500€	12,5%
Από 1501 έως 2000€	6,3%
Άνω των 2001€	6,3%
Ειδικότητα Εκπαίδευσης	
Υπαλλήλων Διοικητικών Οικονομικών Καθηκόντων	15,6%
Τεχνιτών Μηχανών και Συστημάτων Αυτοκινήτου	18,8%
Τεχνιτών Ηλεκτρολογικών Εργασιών	3,1%
Τεχνιτών Θερμικών και Υδραυλικών Εγκαταστάσεων	15,6%
Τεχνίτες Υποστήριξης Συστημάτων Υπολογιστών	9,4%
Τεχνιτών Μεταλλικών Κατασκευών	6,3%
Κομμωτικής Τέχνης	6,3%
Βοηθών Φαρμακείου	9,4%
Βοηθών Γενικής Νοσηλείας	12,5%
Τεχνικός Αμαξωμάτων	3,1%
Φοίτηση σε άλλη ειδικότητα	
Ναι	25,0%
Όχι	75,0%

Πίνακας 16. Δημογραφικές Μεταβλητές Ομάδας Στόχου: Απόφοιτοι

Οι απόφοιτοι της προηγούμενης εκπαιδευτικής περιόδου είναι σε ποσοστό 59,4% άνδρες και 49,6% γυναίκες. Προέρχονται από οικογένειες με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο καθώς το 37,5% αυτών έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση, ενώ αθροιστικά το 81,2% αυτών, την δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ένας στους δύο απόφοιτους είναι άνεργος, ενώ από τους εργαζόμενους το μεγαλύτερο ποσοστό είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι 34,4%, έναντι του 6,3% και 12,5% που απασχολούνται ως ελεύθεροι επαγγελματίες και ως αγρότες αντίστοιχα.

Αναφορικά με τις δηλώσεις που αφορούν την ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης μέσω των ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ στο Νομό Κοζάνης, οι απόφοιτοι εξέφρασαν τις ακόλουθες απόψεις (πίνακας 17).

Δ.1. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με τις προοπτικές που παρέχει η ΕΕΚ για τη συνέχιση των αποφοίτων της, στις επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
		3,894
1. Μετά την αποφοίτηση σας από την ΕΠΑΣ, πόσο ελκυστικό είναι να συνεχίσετε τις σπουδές σας στα ΙΕΚ;	2,688	1,424
2. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ακόλουθη δήλωση «Η φοίτηση στις ΕΠΑΣ θα δίνει τη δυνατότητα συμμετοχής σε πανελλαδικές εξετάσεις για την είσοδο σε ΤΕΙ/ΑΕΙ»	4,094	0,818
3. Η δυνατότητα αναγνώρισης των μαθημάτων που έχετε ολοκληρώσει στην ΕΠΑΣ, σε επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα ώστε να απαλλάσσετε από την παρακολούθησή τους θεωρείτε πως αυξάνει την ελκυστικότητα της φοίτησης στις επαγγελματικές σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ;	4,000	0,984
4. Πόσο ελκυστικό είναι για την ΕΠΑΣ να αναγνωρίζονται οι δεξιότητες που αποκτάτε κατά την πρακτική σας άσκηση, ώστε να μπορείτε να συνεχίσετε σε άλλη βαθμίδα εκπαίδευσης τις σπουδές σας (δηλαδή να παίρνετε βεβαίωση από τον εργοδότη για το τι μπορείτε να κάνετε και αυτή να αναγνωρίζεται);	4,500	0,803

5. Πόσο ελκυστικό είναι για την ΕΠΑΣ, να σας ενημερώνουν για το ποιες χώρες της Ευρώπης αναγνωρίζουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που θα έχετε αποκτήσει μετά την ολοκλήρωση της φοίτησής σας στη ειδικότητα που επιλέξατε;	4,188	0,998
Δ.2. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με την απόκτηση βασικών ικανοτήτων οι οποίες θα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του προγράμματος σπουδών.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	3,601	1,175
1. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων ενδυνάμωσης της Ελληνικής Γλώσσας (να μάθετε να γράφετε και να μιλάτε σωστά και χωρίς λάθη)	3,156	1,568
2. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων Ξένης Γλώσσας (όχι μόνο Αγγλικά αλλά και άλλες γλώσσες);	3,688	1,176
3. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων για Μαθηματικές δεξιότητες(όχι σύνθετα μαθηματικά αλλά μαθηματικά της αγοράς)	3,188	1,447
4. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων Ψηφιακού Γραμματισμού (όπως πχ να δημιουργείτε ιστοσελίδες, να πληρώνετε μέσω ηλεκτρονικής τραπεζικής κ.α)	3,500	1,270
5. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων που να προωθούν τη μεταγνωστική σας ικανότητα (μαθαίνω πώς να μαθαίνω, δηλαδή να μπορώ να εντοπίζω τις προσωπικές μου ανάγκες για μάθηση);	3,688	1,120
6. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων που συμβάλλουν στην ανάπτυξη των κοινωνικών σας ικανοτήτων (δηλαδή την ικανότητα να επικοινωνείτε αποτελεσματικά σε διαφορετικά περιβάλλοντα, τη γνώση των κοινωνικών και πολιτικών εννοιών και δομών);	3,781	0,941

7. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων Επιχειρηματικότητας (να σας οραματίζουν και να σας παρακινούν για το πώς μπορείτε να κάνετε μόνοι σας μία επιχείρηση);	3,875	1,008
8. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων που συμβάλουν στην ανάπτυξη Πολιτιστικών γνώσεων (δηλαδή η επίγνωση της τοπικής, της εθνικής και της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, και της θέσης τους στον κόσμο για να μπορείτε να συνεργάζεστε καλύτερα με ανθρώπους άλλων πολιτισμών);	3,688	1,091
9. Πόσο συμβάλλουν στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η απόκτηση μεταβιβάσιμων δεξιοτήτες (δηλαδή να μπορείτε να δουλεύετε ομαδικά, έχετε δημιουργική σκέψη και να μπορείτε να λύνεται προβλήματα);	3,531	1,270
Δ.3. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με την εξασφάλιση των αποφοίτων της με δεξιότητες οι οποίες θα τους καταστήσουν ικανούς, ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των σύγχρονων θέσεων εργασίας.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	3,703	1,037
1. Πόσο συμβάλλουν στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ οι γνώσεις και οι δεξιότητες που αποκτάτε από τη φοίτησή σας στη συγκεκριμένη σχολή;	3,531	1,270
2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ να μαθαίνετε στη σχολή ότι χρειάζεται ώστε να μπορείτε να ενταχθείτε στην αγορά εργασίας;	3,188	1,595
3. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ακόλουθη τοποθέτηση «Η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση προσφέρει καλές ευκαιρίες για απασχόληση»;	3,969	0,999
4. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ακόλουθη τοποθέτηση « Η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση οδηγεί σε επαγγέλματα με καλό μισθό»;	3,656	0,902
5. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ακόλουθη τοποθέτηση «Η επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση οδηγεί σε επαγγέλματα που τυγχάνουν υψηλής αναγνώρισης από την κοινωνία»	3,594	1,012

6. Θεωρείτε ορθή την άποψη πως οι απόφοιτοι της Επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι πιο πιθανό να βρουν εργασία από ότι οι αντίστοιχοι απόφοιτοι της γενικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης;	3,844	0,954
Δ.4. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με τηνπαροχή των κατάλληλων υποδομών και εξοπλισμού από τους πάροχους της ΕΕΚ.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	4,398	0,912
1. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ, η ύπαρξη κατάλληλου εξοπλισμού στους εργαστηριακούς χώρους;	4,375	1,100
2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ, η ύπαρξη κατάλληλης υποδομής στους χώρους μαθητείας;	4,563	0,801
3. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ, η ύπαρξη των απαραίτητων υλικών (εξαρτήματα, αναλώσιμα υλικά);	4,438	0,914
4. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ, η εικόνα και οι κατάλληλες υποδομές των αιθουσών διδασκαλίας και των κοινόχρηστων χώρων;	4,219	0,832
Δ.5. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με τηναποτελεσματική προώθηση της μάθησης σε χώρους εργασίας.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	3,844	1,118
1. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η ορθή σύζευξη μεταξύ της ειδικότητας και του χώρου όπου υλοποιείται η μαθητεία (δηλαδή να ταιριάζει αυτό που σπουδάζετε με το αντικείμενο που σας έχουν αναθέσει στην εργασία πρακτικής;	4,281	0,991
2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η παροχή στο χώρο της μαθητείας, αυτονομίας στις αποφάσεις σας (δηλαδή να παίρνεται μόνοι σας πρωτοβουλίες για το τι θα κάνετε;	3,969	0,999
3. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η παροχή στο χώρο της μαθητείας, σύνθετων καθηκόντων (δύσκολες εργασίες);	3,688	1,148

4. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η απόκτηση στο χώρο της μαθητείας τέτοιων γνώσεων και δεξιοτήτων που ζητά η αγορά εργασίας προκειμένου να έχετε μελλοντική δουλειά;	4,094	0,856
5. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ιδέα να καθορίζουν οι ίδιοι οι εργοδότες τις δεξιότητες που θα πρέπει να αποκτήσετε μέσα από τη φοίτηση στις ΕΠΑΣ;	3,188	1,595
Δ.6. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με τη τεχνολοκληρωμένη παρακολούθηση των αποφοίτων της στην αγορά εργασίας και την υποστήριξή τους στα πλαίσια της συνεχιζόμενης ΕΕΚ.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	4,109	1,109
1. Πόσο ελκυστικό θα ήταν εάν μετά την αποφοίτησή σας από τις ΕΠΑΣ, σας παρέχονταν προτάσεις για να συνεχίσετε την εκπαίδευση σας σε ΚΕΚ /σεμινάρια κ.α.;	4,094	1,201
2. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την άποψη, πως μετά την αποφοίτησή σας από την ΕΠΑΣ θα συνεχίσετε να ενημερώνεστε για αλλαγές που έχουν γίνει στον επαγγελματικό σας τομέα, με σκοπό να εμπλουτίσετε τις γνώσεις σας;	3,938	1,105
3. Πόσο ελκυστικό είναι να σας καθοδηγούν στην ΕΠΑΣ για τις προοπτικές της επαγγελματικής σας σταδιοδρομίας;	4,219	1,039
4. Πόσο ελκυστικό είναι πριν την εγγραφή σας σε μια ειδικότητα να σας παρέχουν συμβουλευτική καθοδήγηση για τις προοπτικές που έχει η ειδικότητα αυτή;	4,188	1,091
Δ.7. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με τη βελτίωση των ικανοτήτων ολόκληρου του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται στις δομές της ΕΕΚ.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	4,289	0,930
1. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η υψηλή παιδαγωγική κατάρτιση (μεταδοτικότητα) του εκπαιδευτικού προσωπικού ;	4,094	0,893
2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η υψηλή γνωστική ικανότητα (να ξέρει καλά αυτό που σας διδάσκει) του εκπαιδευτικού προσωπικού;	4,406	0,712

3. Πόσο συμβάλλουν στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ στις επαγγελματικές γνώσεις (να έχει δουλέψει στο αντικείμενο) του εκπαιδευτικού προσωπικού;	4,500	0,842
4. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η υποστήριξη (ηθική και τεχνική) από το διοικητικό προσωπικό του σχολείου	4,156	1,273
Δ.8. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με την εντατικοποίηση και την συστηματοποίηση της ενημέρωσης του ευρύτερου κοινού αλλά και των δυνητικά ωφελούμενων στον χώρο της ΕΕΚ.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	3,820	1,167
1. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η προβολή τους στα ΜΜΕ;	3,719	1,276
2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η προβολή τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;	3,813	1,176
3. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η προβολή των μαθησιακών αποτελεσμάτων μέσω εκδηλώσεων προς τις τοπικές κοινωνίες (διαγωνισμούς δεξιοτήτων);	3,719	1,250
4. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η προσφορά κοινωνικού έργου στο πλαίσιο των μαθησιακών αποτελεσμάτων (φροντίδα ηλικιωμένων από το τμήμα νοσηλευτικής, εκπόνηση έρευνας από το τμήμα υπαλλήλων οικονομικών καθηκόντων για λογαριασμό του εμπορικού συλλόγου κ.α.);	4,031	0,967

Πίνακας 17. Μέσες τιμές και τυπικές αποκλίσεις απόψεων Αποφοίτων των ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ Ν. Κοζάνης.

4.3. Εκπαιδευτικοί Σχολών ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ Ν. Κοζάνης.

Στην έρευνα συμμετείχαν 32 εκπαιδευτικοί που απασχολούνται την τρέχουσα περίοδο στα δυο επαγγελματικά σχολεία του ΟΑΕΔ στο Νομό Κοζάνης. Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης ομάδας περιλαμβάνονται στον πίνακα 18.

<i>Δημογραφική Μεταβλητή</i>	<i>Ποσοστά</i>
Φύλο	
Άνδρας	56,3%
Γυναίκα	43,8%
Ηλικία	
25-30	9,4%
31-40	21,9%
41-50	46,9%
51-67	21,9%
Σπουδές	
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Εμπειροτέχνης)	6,3%
ΤΕΙ	37,5%
ΑΕΙ	28,1%
Μεταπτυχιακό	28,1%
Μηνιαίες Αποδοχές	
Έως 1000€	50,0%
Από 1001 έως 1500€	34,4%
Από 1501 έως 2000€	12,5%
Άνω των 2001€	3,1%
Ειδικότητα	
Οικονομολόγοι	9,4%
Βρεφονηπιοκόμοι	6,3%
Πληροφορικοί	6,3%
Λογιστές ΤΕΙ	3,1%
Μηχανικοί	31,2%
Νομικών Επιστήμων	6,3%
Νοσηλεύτες	3,1%
Αισθητικοί/Κομμωτές	6,3%
Ηλεκτρολόγοι	9,4%
Υδραυλικοί	3,1%
Φαρμακοποιοί	3,1%
Άλλο	12,5%
Εργασιακή Σχέση	
Μόνιμο Προσωπικό	34,4%
Έκτακτο Προσωπικό	65,6%

Πίνακας 18. Δημογραφικές Μεταβλητές Ομάδας Στόχου: Απόφοιτοι

Οι εκπαιδευτικοί του δείγματος των δύο επαγγελματικών σχολών είναι περισσότεροι άνδρες (56,3%), χωρίς όμως να υπάρχει μεγάλη απόκλιση από τον αριθμό των γυναικών συνάδελφων τους (44,7%). Οι περισσότεροι από αυτούς 46,9%, ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των 41-50 ετών, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό (21,9%) ανήκει στην ηλικιακή ομάδα των 51-67 ετών. Το 56,2% αυτών είναι απόφοιτοι ΑΕΙ, ενώ το 28,1% είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου ειδίκευσης. Οι μηνιαίες αποδοχές του 84,4% δεν ξεπερνά τα 1500€. Η πολυπληθέστερη ομάδα εκπαιδευτικών είναι Μηχανικοί ενώ το 65,6% των εκπαιδευτικών εργάζονται στα σχολεία με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ορισμένου χρόνου, ως έκτακτο εκπαιδευτικό προσωπικό. Από το συνδυασμό των δημογραφικών χαρακτηριστικών και τις εργασιακής σχέσης των εκπαιδευτικών απορρέει το συμπέρασμα πως το μόνιμο προσωπικό των σχολών του ΟΑΕΔ στο νομό Κοζάνης ανήκει στην πλειοψηφία του στην ηλικιακή ομάδα 51-67, επιβεβαιώνοντας την ανάγκη για ανανέωση του ανθρώπινου δυναμικού των σχολών.

Αναφορικά με τις δηλώσεις που αφορούν την ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης μέσω των ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ στο Νομό Κοζάνης, οι εκπαιδευτικοί εξέφρασαν τις ακόλουθες απόψεις (πίνακας 19).

Δ.1. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με τις προοπτικές που παρέχει η ΕΕΚ για τη συνέχιση των αποφοίτων της, στις επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	3,763	1,139
1. Μετά την αποφοίτηση σας από την ΕΠΑΣ, πόσο ελκυστικό είναι να συνεχίσετε τις σπουδές σας στα ΙΕΚ;	3,313	1,148
2. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ακόλουθη δήλωση «Η φοίτηση στις ΕΠΑΣ θα δίνει τη δυνατότητα συμμετοχής σε πανελλαδικές εξετάσεις για την είσοδο σε ΤΕΙ/ΑΕΙ»	3,313	1,378
3. Η δυνατότητα αναγνώρισης των μαθημάτων που έχετε ολοκληρώσει στην ΕΠΑΣ, σε επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα ώστε να απαλλάσσετε από την παρακολούθησή τους θεωρείτε πως αυξάνει την ελκυστικότητα της φοίτησης στις επαγγελματικές σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ;	3,969	0,999

4. Πόσο ελκυστικό είναι για την ΕΠΑΣ να αναγνωρίζονται οι δεξιότητες που αποκτάτε κατά την πρακτική σας άσκηση, ώστε να μπορείτε να συνεχίσετε σε άλλη βαθμίδα εκπαίδευσης τις σπουδές σας (δηλαδή να παίρνετε βεβαίωση από τον εργοδότη για το τι μπορείτε να κάνετε και αυτή να αναγνωρίζεται);	4,250	1,078
5. Πόσο ελκυστικό είναι για την ΕΠΑΣ, να σας ενημερώνουν για το ποιες χώρες της Ευρώπης αναγνωρίζουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που θα έχετε αποκτήσει μετά την ολοκλήρωση της φοίτησής σας στη ειδικότητα που επιλέξατε;	3,969	1,092
Δ.2. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με την απόκτηση βασικών ικανοτήτων οι οποίες θα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του προγράμματος σπουδών.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	3,958	1,098
1. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων ενδυνάμωσης της Ελληνικής Γλώσσας (να μάθετε να γράφετε και να μιλάτε σωστά και χωρίς λάθη)	3,875	1,040
2. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων Ξένης Γλώσσας (όχι μόνο Αγγλικά αλλά και άλλες γλώσσες);	3,969	1,177
3. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων για Μαθηματικές δεξιότητες(όχι σύνθετα μαθηματικά αλλά μαθηματικά της αγοράς)	3,969	1,121
4. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων Ψηφιακού Γραμματισμού (όπως πχ να δημιουργείτε ιστοσελίδες, να πληρώνετε μέσω ηλεκτρονικής τραπεζικής κ.α)	4,000	1,136
5. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων που να προωθούν τη μεταγνωστική σας ικανότητα (μαθαίνω πώς να μαθαίνω, δηλαδή να μπορώ να εντοπίζω τις προσωπικές μου ανάγκες για μάθηση);	4,094	0,963

6. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων που συμβάλλουν στην ανάπτυξη των κοινωνικών σας ικανοτήτων (δηλαδή την ικανότητα να επικοινωνείτε αποτελεσματικά σε διαφορετικά περιβάλλοντα, τη γνώση των κοινωνικών και πολιτικών εννοιών και δομών);	3,969	1,177
7. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων Επιχειρηματικότητας (να σας οραματίζουν και να σας παρακινούν για το πώς μπορείτε να κάνετε μόνοι σας μία επιχείρηση);	4,219	1,008
8. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων που συμβάλουν στην ανάπτυξη Πολιτιστικών γνώσεων (δηλαδή η επίγνωση της τοπικής, της εθνικής και της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, και της θέσης τους στον κόσμο για να μπορείτε να συνεργάζεστε καλύτερα με ανθρώπους άλλων πολιτισμών);	3,719	1,085
9. Πόσο συμβάλλουν στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η απόκτηση μεταβιβάσιμων δεξιοτήτες (δηλαδή να μπορείτε να δουλεύετε ομαδικά, έχετε δημιουργική σκέψη και να μπορείτε να λύνεται προβλήματα);	3,813	1,176
Δ.3. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με την εξασφάλιση των αποφοίτων της με δεξιότητες οι οποίες θα τους καταστήσουν ικανούς, ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των σύγχρονων θέσεων εργασίας.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	4,121	0,958
1. Πόσο συμβάλλουν στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ οι γνώσεις και οι δεξιότητες που αποκτάτε από τη φοίτησή σας στη συγκεκριμένη σχολή;	4,063	0,878
2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ να μαθαίνετε στη σχολή ότι χρειάζεται ώστε να μπορείτε να ενταχθείτε στην αγορά εργασίας;	4,469	0,718
3. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ακόλουθη τοποθέτηση «Η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση προσφέρει καλές ευκαιρίες για απασχόληση»;	4,219	0,832

4. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ακόλουθη τοποθέτηση « Η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση οδηγεί σε επαγγέλματα με καλό μισθό»;	3,750	1,164
5. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ακόλουθη τοποθέτηση «Η επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση οδηγεί σε επαγγέλματα που τυγχάνουν υψηλής αναγνώρισης από την κοινωνία»	4,000	1,087
6. Θεωρείτε ορθή την άποψη πως οι απόφοιτοι της Επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι πιο πιθανό να βρουν εργασία από ότι οι αντίστοιχοι απόφοιτοι της γενικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης;	4,227	1,069
Δ.4. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με την παροχή των κατάλληλων υποδομών και εξοπλισμού από τους πάροχους της ΕΕΚ.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	4,688	0,665
1. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ, η ύπαρξη κατάλληλου εξοπλισμού στους εργαστηριακούς χώρους;	4,594	0,712
2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ, η ύπαρξη κατάλληλης υποδομής στους χώρους μαθητείας;	4,750	0,622
3. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ, η ύπαρξη των απαραίτητων υλικών (εξαρτήματα, αναλώσιμα υλικά);	4,719	0,634
4. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ, η εικόνα και οι κατάλληλες υποδομές των αιθουσών διδασκαλίας και των κοινόχρηστων χώρων;	4,688	0,693
Δ.5. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με την αποτελεσματική προώθηση της μάθησης σε χώρους εργασίας.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	4,094	0,870
1. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η ορθή σύζευξη μεταξύ της ειδικότητας και του χώρου όπου υλοποιείται η μαθητεία (δηλαδή να ταιριάζει αυτό που σπουδάζετε με το αντικείμενο που σας έχουν αναθέσει στην εργασία πρακτικής);	4,375	0,707

2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η παροχή στο χώρο της μαθητείας, αυτονομίας στις αποφάσεις σας (δηλαδή να παίρνεται μόνοι σας πρωτοβουλίες για το τι θα κάνετε);	3,875	0,871
3. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η παροχή στο χώρο της μαθητείας, σύνθετων καθηκόντων (δύσκολες εργασίες);	3,781	1,008
4. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η απόκτηση στο χώρο της μαθητείας τέτοιων γνώσεων και δεξιοτήτων που ζητά η αγορά εργασίας προκειμένου να έχετε μελλοντική δουλειά;	4,531	0,803
5. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ιδέα να καθορίζουν οι ίδιοι οι εργοδότες τις δεξιότητες που θα πρέπει να αποκτήσετε μέσα από τη φοίτηση στις ΕΠΑΣ;	3,906	0,963
Δ.6. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με τη νολοκληρωμένη παρακολούθηση των αποφοίτων της στην αγορά εργασίας και την υποστήριξή τους στα πλαίσια της συνεχιζόμενης ΕΕΚ.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	4,297	0,734
1. Πόσο ελκυστικό θα ήταν εάν μετά την αποφοίτησή σας από τις ΕΠΑΣ, σας παρέχονταν προτάσεις για να συνεχίσετε την εκπαίδευση σας σε ΚΕΚ /σεμινάρια κ.α.;	4,250	0,718
2. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την άποψη, πως μετά την αποφοίτησή σας από την ΕΠΑΣ θα συνεχίσετε να ενημερώνεστε για αλλαγές που έχουν γίνει στον επαγγελματικό σας τομέα, με σκοπό να εμπλουτίσετε τις γνώσεις σας;	4,156	0,847
3. Πόσο ελκυστικό είναι να σας καθοδηγούν στην ΕΠΑΣ για τις προοπτικές της επαγγελματικής σας σταδιοδρομίας;	4,250	0,803
4. Πόσο ελκυστικό είναι πριν την εγγραφή σας σε μια ειδικότητα να σας παρέχουν συμβουλευτική καθοδήγηση για τις προοπτικές που έχει η ειδικότητα αυτή;	4,531	0,567
Δ.7. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με τη βελτίωση των ικανοτήτων ολόκληρου του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται στις δομές της ΕΕΚ.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	4,789	0,419

1. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η υψηλή παιδαγωγική κατάρτιση (μεταδοτικότητα) του εκπαιδευτικού προσωπικού ;	4,813	0,397
2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η υψηλή γνωστική ικανότητα (να ξέρει καλά αυτό που σας διδάσκει) του εκπαιδευτικού προσωπικού;	4,875	0,336
3. Πόσο συμβάλλουν στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ στις επαγγελματικές γνώσεις (να έχει δουλέψει στο αντικείμενο) του εκπαιδευτικού προσωπικού;	4,813	0,397
4. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η υποστήριξη (ηθική και τεχνική) από το διοικητικό προσωπικό του σχολείου	4,656	0,545
Δ.8. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με την εντατικοποίηση και την συστηματοποίηση της ενημέρωσης του ευρύτερου κοινού αλλά και των δυνητικά ωφελομένων στον χώρο της ΕΕΚ.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
	4,313	0,752
1. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η προβολή τους στα ΜΜΕ;	4,125	0,871
2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η προβολή τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;	4,313	0,693
3. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η προβολή των μαθησιακών αποτελεσμάτων μέσω εκδηλώσεων προς τις τοπικές κοινωνίες (διαγωνισμούς δεξιοτήτων);	4,500	0,622
4. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η προσφορά κοινωνικού έργου στο πλαίσιο των μαθησιακών αποτελεσμάτων (φροντίδα ηλικιωμένων από το τμήμα νοσηλευτικής, εκπόνηση έρευνας από το τμήμα υπαλλήλων οικονομικών καθηκόντων για λογαριασμό του εμπορικού συλλόγου κ.α.);	4,313	0,821

Πίνακας 19. Μέσες τιμές και τυπικές αποκλίσεις απόψεων Εκπαιδευτικών των ΕΠΑΣ

ΟΑΕΔ Ν. Κοζάνης.

4.4. Έλεγχος Ομοιογένειας μεταξύ των απόψεων των Εκπαιδευτικών - Μαθητών -Αποφοίτων.

Για τον έλεγχο της ύπαρξης ομοιογένειας μεταξύ των απόψεων των τριών ομάδων που συμμετείχαν στην έρευνά, πραγματοποιήθηκε μη παραμετρικός έλεγχος ανεξάρτητων δειγμάτων (KruskalWallisTest). Η ανάγκη για χρήση μη παραμετρικής ανάλυσης επιβεβαιώθηκε μετά από τον έλεγχο κανονικότητας στις εξαρτημένες μεταβλητές όπου παρατηρήθηκε πως ο δείκτης Kolmogorov-Smirnov, σε όλες τις περιπτώσεις των ανεξάρτητων μεταβλητών είχε τιμή $p < 0.05$ γεγονός που υποδηλώνει πως τα δεδομένα μας δεν ακολουθούν την κανονική κατανομή.

Διαστάσεις Ελκυστικότητας	Kolmogorov-Smirnov ^a		
	Statistic	df	Sig.
M1.Συνέχιση Σπουδών	,126	164	,000
M2.Βασικές Ικανότητες (Εμπλουτισμός Προγράμματος)	,098	164	,001
M3.Αποκτώμενες Δεξιότητες	,082	164	,009
M4.Υποδομές	,235	164	,000
M5.Μαθητεία	,095	164	,001
M6.Συμβουλευτική/Ενημέρωση/ Υποστήριξη	,146	164	,000
M7.Εκπαιδευτικό Προσωπικό	,212	164	,000
M8.Ενημέρωση Κοινής Γνώμης/Ομάδων Ενδιαφέροντος	,139	164	,000

Πίνακας 20. Έλεγχος Κανονικότητας δεδομένων.

Μεταξύ των οκτώ διαστάσεων που επηρεάζουν την ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης στις σχολές του ΟΑΕΔ στο νομό Κοζάνης, παρατηρείται στατιστικά σημαντική ανομοιογένεια μεταξύ των τριών ομάδων συμμετεχόντων, στις 6 από αυτές. Οι απόψεις των μαθητών, των αποφοίτων και των εκπαιδευτικών παρουσιάζουν ομοιογένεια στις διαστάσεις της ελκυστικότητας που αφορούν τη συνέχιση των σπουδών των μαθητών σε επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες ($p=0.605$), καθώς και στη διάσταση που αφορά την παροχή συμβουλευτικής, ενημέρωσης και υποστήριξης των μαθητών ($p=0.287$). Αντίθετα στις υπόλοιπες διαστάσεις απορρίπτεται η μηδενική

υπόθεση που αφορά στην ύπαρξη ομοιογένειας με επακόλουθο να αξιολογείται πως υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των απόψεων των συμμετεχόντων στο βαθμό επηρεασμού της ελκυστικότητας των ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ από παράγοντες που αφορούν τον εμπλουτισμό του προγράμματος σπουδών τους ($p=0.05$), τις αποκτώμενες δεξιότητες κατά τη φοίτηση ($p=0.01$), τις παρεχόμενες υποδομές εκπαίδευσης ($p=0.014$), τη μαθητεία ($p=0.01$), το εκπαιδευτικό προσωπικό ($p=0.000$) και τέλος την ενημέρωση της κοινής γνώμης και των ομάδων ενδιαφέροντος ($p=0.000$).

Μεταξύ των διαστάσεων όπου παρατηρείται ανομοιογένεια ελέγξαμε με ζευγαρωτές αναλύσεις μεταξύ ποιων ομάδων παρατηρείται διαφοροποίηση στις απόψεις τους. Από την ανάλυση προέκυψε πως και στις 6 διαστάσεις, η ομάδα των εκπαιδευτικών είναι αυτή που παρουσιάζει ανομοιογένεια στις απόψεις της σε σύγκριση με την ομάδα των μαθητών. Συγκριμένα, στη διάσταση Δ2 (Βασικές Ικανότητες-Εμπλουτισμός Προγράμματος) το $p=0.04 < 0.05$ και επομένως οι απόψεις των εκπαιδευτικών είναι στατιστικά σημαντικά ανομοιογενείς από τις αντίστοιχες των μαθητών.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
ΜΑΘΗΤΕΣ-ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ	-4,219	9,632	-,438	,661	1,000
ΜΑΘΗΤΕΣ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	-30,938	9,632	-3,212	,001	,004
ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	26,719	11,856	2,254	,024	,073

Πίνακας 21. Διάσταση Δ2, έλεγχος ομογένειας μεταξύ ομάδων συμμετεχόντων.

Ομοίως, στη διάσταση Δ3, που αφορά στις δεξιότητες που αποκτούνται κατά τη φοίτηση στις επαγγελματικές σχολές του ΟΑΕΔ και πάλι οι απόψεις των εκπαιδευτικών είναι διαφοροποιημένες από τις αντίστοιχες των μαθητών με βαθμό στατιστικής σημαντικότητας $p=0,01 < 0,05$, αναφορικά με το βαθμό που επηρεάζουν την ελκυστικότητα των σχολείων.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
ΜΑΘΗΤΕΣ-ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ	-8,811	9,613	-,916	,359	1,000
ΜΑΘΗΤΕΣ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	-35,623	9,613	-3,706	,000	,001
ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	26,812	11,833	2,266	,023	,070

Πίνακας 22. Διάσταση Δ3,έλεγχος ομογένειας μεταξύ ομάδων συμμετεχόντων.

Το ίδιο παρατηρείται και στις διαστάσεις Δ4:Υποδομές των σχολείων ($p=0,012$), Δ5: Θέματα Μαθητείας και Δ8: τρόποι ενημέρωσης της κοινής γνώμης και των ομάδων ενδιαφέροντος

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
ΜΑΘΗΤΕΣ-ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ	-3,058	9,369	-,326	,744	1,000
ΜΑΘΗΤΕΣ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	-27,026	9,369	-2,885	,004	,012
ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	23,969	11,533	2,078	,038	,113

Πίνακας 23. Διάσταση Δ4,έλεγχος ομογένειας μεταξύ ομάδων συμμετεχόντων.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
ΜΑΘΗΤΕΣ-ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ	-15,608	9,596	-1,627	,104	,311
ΜΑΘΗΤΕΣ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	-34,514	9,596	-3,597	,000	,001
ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	18,906	11,812	1,601	,109	,328

Πίνακας 24. Διάσταση Δ5,έλεγχος ομογένειας μεταξύ ομάδων συμμετεχόντων.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
ΜΑΘΗΤΕΣ-ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ	-16,044	9,587	-1,674	,094	,283
ΜΑΘΗΤΕΣ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	-39,434	9,587	-4,113	,000	,000
ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	23,391	11,801	1,982	,047	,142

Πίνακας 25.. Διάσταση Δ8,έλεγχος ομογένειας μεταξύ ομάδων συμμετεχόντων.

Στη διάσταση Δ7 όπου περιλαμβάνονται παράγοντες ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και οι οποίοι συνδέονται με το εκπαιδευτικό προσωπικό, εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική ανομοιογένεια μεταξύ των απόψεων των εκπαιδευτικών τόσο με τις αντίστοιχες απόψεις των μαθητών ($p=0.000<0.05$)όσο και των αποφοίτων ($p=0.04<0.05$).

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ-ΜΑΘΗΤΕΣ	1,884	9,417	,200	,841	1,000
ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	37,594	11,591	3,243	,001	,004
ΜΑΘΗΤΕΣ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	-35,709	9,417	-3,792	,000	,000

Πίνακας 26.Διάσταση M7,έλεγχος ομογένειας μεταξύ ομάδων συμμετεχόντων.

Κεφάλαιο 5

Συμπεράσματα

5. Σχολιασμός Ερευνητικών Ερωτημάτων

5.1. 1^ο Ερευνητικό Ερώτημα

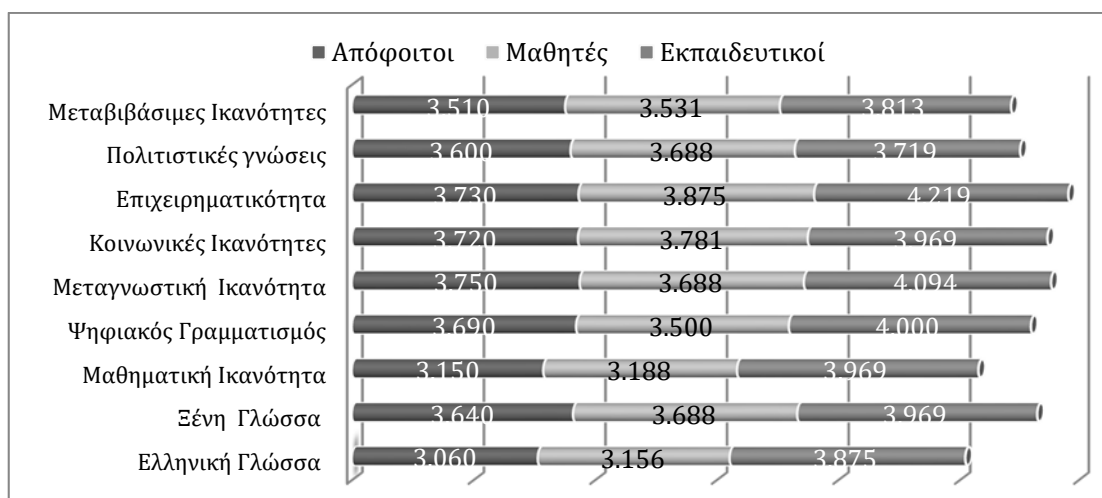
Το πρώτο ερευνητικό μας ερώτημα αφορούσε την εξέταση του βαθμού επηρεασμού της ελκυστικότητας της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, από την παροχή προς τους μαθητές, προοπτικών συνέχισης της εκπαίδευσης σε επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες. Από τις μέσες τιμές των δηλώσεων των τριών ομάδων πληθυσμού (Μαθητές:Μ.Ο.:3,89, Τ.Α.:1,005; Απόφοιτοι:Μ.Ο.:3,732, Τ.Α.:1,185; Εκπαιδευτικοί:Μ.Ο.:3,763, Τ.Α.:1,139), απορρέει το συμπέρασμα πως η παροχή προοπτικών συνέχισης σε επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες επηρεάζει σε μέτριο βαθμό την ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ. Σε μία πενταβάθμια κλίμακα likert, η μέση βαθμολογία ανέρχεται στο 3 επομένως οι μετρήσεις άνω του ορίου αυτού αξιολογούνται ως θετικές (στην περίπτωση μας επηρεάζουν την ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ) ενώ μετρήσεις κάτω του ορίου αυτού αξιολογούνται ως αρνητικές (δεν επηρεάζουν την ελκυστικότητα). Η υψηλότερη βαθμολογία που έδωσαν και οι τρεις ομάδες συμμετεχόντων εντοπίστηκε στη δήλωση της αναγνώρισης των δεξιοτήτων που αποκτούνται κατά την πρακτική άσκηση, ως μέσο για τη συνέχιση των σπουδών τους σε επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες (Μαθητές:Μ.Ο.:4,500,Τ.Α.:0,803; Απόφοιτοι: Μ.Ο.:4,310,Τ.Α.:0,950; Εκπαιδευτικοί:Μ.Ο.:4,250,Τ.Α.:1,078). Το εύρημα αυτό υποστηρίζει την ανάγκη για αναγνώριση και πιστοποίηση των δεξιοτήτων που αποκτώνται στο πλαίσιο της πρακτικής άσκησης, μέσα δηλαδή από την επαγγελματική εμπειρία, καθώς στην επαγγελματική εκπαίδευση οι δεξιότητες αυτές έχουν υψηλή αξία για τη μετέπειτα πορεία των μαθητών([Marsick&Watkins,2015](#)).Στον Ελλαδικό χώρο η άτυπη μάθηση πιστοποιείται και αναγνωρίζεται, ως ένα βαθμό, επαγγελματικά, όταν για παράδειγμα αναφερόμαστε στην επαγγελματική εμπειρία, αλλά δεν υπάρχει ακαδημαϊκή αναγνώριση, δεν οδηγείται ο πιστοποιημένος επαγγελματίας σε μία άλλη ανώτερη

εκπαιδευτική βαθμίδα, όπως συμβαίνει σε άλλες χώρες ([Singh,2005](#)). Στο ερώτημα πόσο ελκυστικό είναι για την ΕΠΑΣ, να σας ενημερώνουν για το ποιες χώρες της Ευρώπης αναγνωρίζουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που θα έχετε αποκτήσει μετά την ολοκλήρωση της φοίτησής σας, τόσο οι μαθητές (Μ.Ο.:4,188) και οι απόφοιτοι(Μ.Ο.:3,960) όσο και οι εκπαιδευτικοί (Μ.Ο.:3,969) εξέφρασαν υψηλό βαθμό συμφωνίας. Το γεγονός αυτός εξηγείται από τη τάση που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα για αυξημένη κινητικότητα των νέων, οι οποίοι εξαιτίας της έλλειψης ευκαιριών απασχόλησης εντός των γεωγραφικών ορίων της χώρας, αναζητούν εργασία αλλά και περαιτέρω εκπαιδευτικές εμπειρίες σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες ([Labrianidis&Vogiatzis,2013](#)). Τέλος η ανάγκη για διασύνδεση της αρχικής δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης με την τριτοβάθμια επαγγελματική επιβεβαιώθηκε από τους συμμετέχοντες της παρούσας μελέτης καθώς οι μαθητές θεωρούν πως είναι πολύ ελκυστικό(Μ.Ο.: 4,000) για την επαγγελματική εκπαίδευση η δυνατότητα συμμετοχής τους, μέσω αυτής, σε εξετάσεις για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Σε αυτό συνηγορούν και οι εκπαιδευτικοί (Μ.Ο.:3,969) και οι απόφοιτοι(Μ.Ο.:3,910).

5.2. 2ο Ερευνητικό Ερώτημα

Το 2ο ερευνητικό μας ερώτημα το οποίο αφορά το βαθμό που επηρεάζει την ελκυστικότητα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης η ένταξη στα προγράμματα σπουδών της, μαθημάτων που προάγουν την απόκτηση των οκτώ βασικών ικανοτήτων, οι μαθητές (Μ.Ο.:3,601 Τ.Α.:1,175) και οι απόφοιτοι (Μ.Ο.:3,538 Τ.Α.:1,180),αξιολόγησαν πως μια τέτοια προοπτική θα συνέβαλε οριακά στην ελκυστικότητα των επαγγελματικών σχολών του ΟΑΕΔ. Αντίθετα οι εκπαιδευτικοί (Μ.Ο.:3,958 Τ.Α.:1,098),θεωρούν πως ο εμπλουτισμός του προγράμματος σπουδών θα συμβάλει αρκετά στην βελτίωση της ελκυστικότητας της συγκεκριμένης δομής. Η ικανότητα που θεωρείται ως η πλέον σημαντική και κατά συνέπεια θα οδηγούσε στη βελτίωση της ελκυστικότητας των ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ για τους μαθητές, είναι η ανάπτυξη της εγκάρσιας δεξιότητα της «Επιχειρηματικότητας» (Μ.Ο.:3,875 Τ.Α.:1,008) προς τους μαθητές. Εξίσου σημαντικές ικανότητες αξιολογήθηκαν από την ίδια ομάδα στόχο και η ανάπτυξη κοινωνικών ικανοτήτων (Μ.Ο.:3,781 Τ.Α.:0,941), η ανάπτυξη πολιτιστικών γνώσεων (Μ.Ο.:3,688 Τ.Α.:1,091), η ανάπτυξη προγραμμάτων τα οποία προωθούν τη

μεταγνωστική ικανότητα (Μ.Ο.:3,688 Τ.Α.1,12) και τέλος η δυνατότητα εκμάθησης ξένων γλωσσών (Μ.Ο.:3,688 Τ.Α.:1,167).

Σχήμα 14.Βασικές Ικανότητες& ελκυστικότητα ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ.

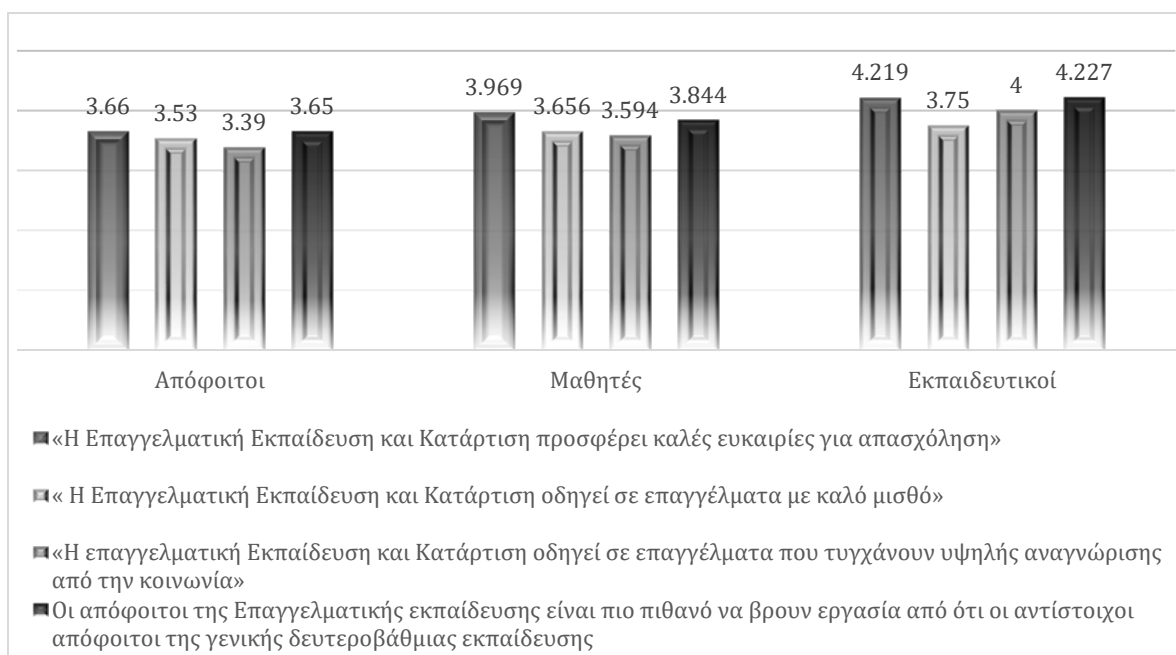
Για τους απόφοιτους οι μεταγνωστικές (Μ.Ο.:3,750 Τ.Α.:1,076) και κοινωνικές ικανότητες (Μ.Ο.:3,720 Τ.Α.:1,075) αλλά και η επιχειρηματικότητα (Μ.Ο.:3,730 Τ.Α.:1,187),αποτελούν τις τρεις σημαντικότερες ικανότητες που θεωρούνται πως εφόσον ενταχθούν στα προγράμματα σπουδών της ΕΠΑΣ, μπορούν να αυξήσουν την ελκυστικότητά της. Οι εκπαιδευτικοί γενικά θεωρούν πως ο εμπλουτισμός του προγράμματος σπουδών των ΕΠΑΣ με μαθήματα που προάγουν την ανάπτυξη βασικών ικανοτήτων, συντελεί πολύ στην αναβάθμιση της εικόνας και της ελκυστικότητάς τους. Κατά τη κρίση τους, μεταξύ των σημαντικότερων ικανοτήτων που θα πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές, είναι η ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος (Μ.Ο.:4,219 Τ.Α.:1,008), οι μεταγνωστικές ικανότητες (Μ.Α.:4,094 Τ.Α.:0,963) και ο ψηφιακός γραμματισμός (Μ.Ο.:4,000 Τ.Α.:1,136). Τα συμπεράσματα μας επιβεβαιώνουν τη πρόταση της [Παιδούση\(2016\)](#), σύμφωνα με την οποία μέσω της επαγγελματικής εκπαίδευσης θα πρέπει να προωθείται η παροχή των βασικών και εγκάρσιων ικανοτήτων, ώστε οι απόφοιτοί της να τυγχάνουν ίσων ευκαιριών στην αγορά εργασίας. Η ανάγκη για την προώθηση της επιχειρηματικότητας μέσω της αφύπνισης του επιχειρηματικού πνεύματος των μαθητών των σχολών του ΟΑΕΔ, υποστηρίχθηκε από τις απόψεις όλων των συμμετεχόντων, επικυρώνοντας τις στρατηγικές επιλογές τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και της Ελληνικής πολιτείας για την ανάπτυξη των εθνικών οικονομιών και τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής τους ([ΕυρωπαϊκόΚοινοβούλιο,2006;ΥπουργείοΑνάπτυξης, 2014](#)). Το γεγονός της πρόταξης

από τους συμμετέχοντες στην έρευνα, ένταξης στο πρόγραμμα σπουδών των ΕΠΑΣ, μαθημάτων που προάγουν την ανάπτυξη οριζόντιων ικανοτήτων, οδηγεί στην βελτίωση της ελκυστικότητάς τους αλλά και στην αυτοεκτίμηση των προγραμμάτων της, άποψη που υιοθετούν τόσο η [McGrath\(2012\)](#) όσο και η [\(Boutsiouki,2015\)](#).

5.3. 3^ο Ερευνητικό Ερώτημα

Το 3^ο ερευνητικό μας ερώτημα συνδέεται με το πεδίο ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης που σχετίζεται με την εξασφάλιση των αποφοίτων της με δεξιότητες οι οποίες θα τους καταστήσουν ικανούς ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των σύγχρονων θέσεων εργασίας. Οι απόφοιτοι ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν (Μ.Ο.:3,331 Τ.Α.:1,137), στη δήλωση πως οι γνώσεις και οι δεξιότητες που αποκτούν στην ΕΠΑΣ επηρεάζουν την ελκυστικότητα του σχολείου. Οι μαθητές (Μ.Ο.:3,531 Τ.Α.:1,27) αλλά περισσότερο οι εκπαιδευτικοί (Μ.Ο.:4,063 Τ.Α.:0,878) είχαν διαφορετική άποψη, θεωρώντας πως τα μαθησιακά αποτελέσματα επηρεάζουν πολύ την εικόνα των ΕΠΑΣ. Η αποτελεσματική σύζευξη μεταξύ των αναγκών της αγοράς εργασίας και των δεξιοτήτων που θα αναπτύσσονται στην επαγγελματικές σχολές κατά την [Boutsiouki\(2015\)](#) αποτελεί έναν από τους πιο κρίσιμους παράγοντες της ελκυστικότητάς της. Οι μαθητές συμφωνούν με τις δηλώσεις πως η επαγγελματική εκπαίδευση στις ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ προσφέρει καλές ευκαιρίες (Μ.Ο.:3,969 Τ.Α.:0,999) για απασχόληση καθώς και πως είναι πιο πιθανό να βρουν εργασία από ότι οι απόφοιτοι της δευτεροβάθμιας γενικής εκπαίδευσης (Μ.Ο.:3,844 Τ.Α.:0,954). Το εύρημα αυτό συνδέεται με την πτυχή της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης σε σχέση με τη γενική εκπαίδευση. Οι [Brunello και Rocco\(2017\)](#) είχαν καταλήξει στο ίδιο συμπέρασμα αναφορικά με την απασχολησιμότητα των αποφοίτων της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Οι απόψεις των αποφοίτων διαφοροποιούνται από τις αντίστοιχες απόψεις των εκπαιδευτικών και των μαθητών αναφορικά με το ενδεχόμενο καλύτερων απολαβών (Μ.Ο.:3,530 Τ.Α.:1,184) και την κοινωνική αναγνώριση των επαγγελματιών της επαγγελματικής εκπαίδευσης (Μ.Ο.:3,390 Τ.Α.:1,118). Σε αντίθεση οι [Backes-Gellner και Geel\(2014\)](#), υποστήριξαν πως οι απόφοιτοι της επαγγελματικής εκπαίδευσης τυγχάνουν υψηλότερων αποδοχών. Η διαφορά αυτή κατά την άποψή μας ερμηνεύεται από το διαφορετικό οικονομικό-κοινωνικό περιβάλλον μέσα στο οποίο δραστηριοποιούνται οι συμμετέχοντες των δυο ερευνητικών προσεγγίσεων. Τέλος, η έλλειψη κοινωνικής αναγνώρισης των

επαγγελματιών στα οποία οδηγεί η φοίτηση στις σχολές του ΟΑΕΔ, δεν θεωρήθηκε από τους μαθητές ως αρνητικός παράγοντας ελκυστικότητας. Η ερμηνεία της συγκριμένης παρατήρησης βασίζεται στις ιδιαιτερότητες της γεωγραφικής περιοχής όπου πραγματοποιήθηκε η έρευνα. Ο νομός Κοζάνης ως ενεργειακός νομός της χώρας, με τη δραστηριοποίηση της ΔΕΗ έχει δώσει πολλές ευκαιρίες απασχόλησης σε αποφοίτους των επαγγελματικών σχολών του ΟΑΕΔ, οι οποίοι έχουν διαγράψει σημαντική επαγγελματική πορεία.

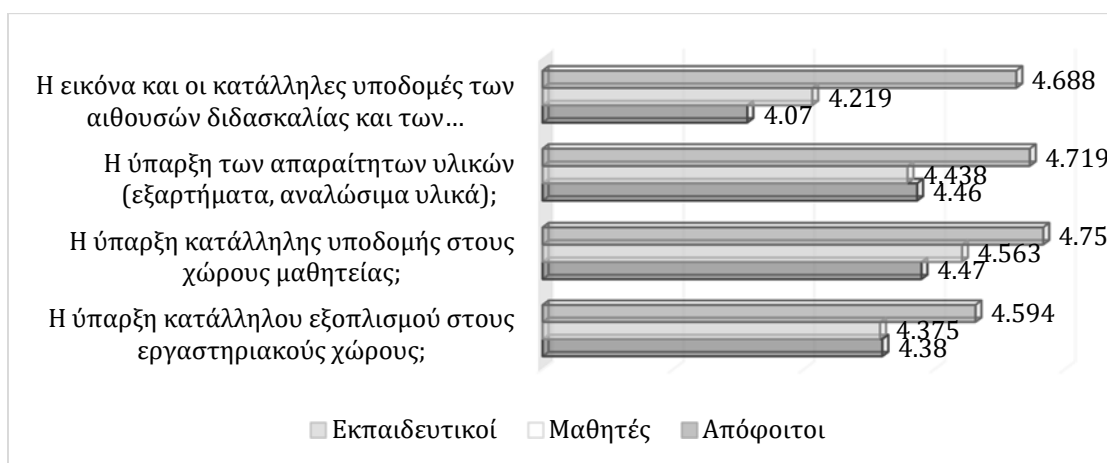
Σχήμα 15. Προοπτικές Απασχόλησης ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ

Αντίθετα οι εκπαιδευτικοί υποστηρίζουν πως η ελκυστικότητα των επαγγελματικών σχολών επηρεάζεται πολύ από τις αυξημένες πιθανότητες ανεύρεσης εργασίας των αποφοίτων σε σχέση με τους ομότιμους τους της γενικής εκπαίδευσης (Μ.Ο.:4,227 Τ.Α.:1,069) καθώς και από την κοινωνική καταξίωση των επαγγελματικών πεδίων στα οποία οδηγεί η φοίτηση στις ΕΠΑΣ(Μ.Ο.:4,000 Τ.Α.:1,087) αλλά και από τις αυξημένες ευκαιρίες απασχόλησης (Μ.Ο.:4,219 Τ.Α.:1,069).

5.4. 4^ο Ερευνητικό Ερώτημα

Το 4^ο ερευνητικό ερώτημα σχετίζεται με μία από τις σπουδαιότερες διαστάσεις που συμβάλουν στην ελκυστικότητα των επαγγελματικών σχολών του ΟΑΕΔ, τις παρεχόμενες εκπαιδευτικές υποδομές, τα απαραίτητα υλικά και τον κατάλληλο

εξοπλισμό των εργαστηριακών χώρων αλλά και των χώρων όπου υλοποιείται η μαθητεία. Οι υποδομές εκπαίδευσης αποτελούν κριτήρια της ποιότητας των παρεχόμενων εκπαιδευτικών υπηρεσιών και υπό αυτή την έννοια, συνδέονται με την ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης (Podářil&Hrmo,2013). Από το σχήμα 16 φαίνεται πως τόσο οι μαθητές όσο οι απόφοιτοι αλλά και οι εκπαιδευτικοί, έχουν τοποθετηθεί σχεδόν απόλυτα πως οι παραπάνω μεταβλητές συμβάλουν στη βελτίωση της ελκυστικότητας των σχολείων. Μεταξύ των δηλώσεων η υψηλότερη βαθμολογία δόθηκε στην ύπαρξη των κατάλληλων υποδομών στους χώρους της μαθητείας (Εκπαιδευτικοί, Μ.Ο.:4,750,Απόφοιτοι, Μ.Ο.:4,470, Μαθητές, Μ.Ο.:4,563). Τα αποτελέσματά της έρευνάς μας επιτάσσουν την ανάγκη αναβάθμισης των υποδομών των επαγγελματικών σχολών ώστε η χώρα να βελτιώσει τη θέση που κατέχει στην Ευρώπη, στο τομέα της πρόσβασης σε σύγχρονο εξοπλισμό μέσα από την ΕΕΚ. Θα πρέπει ωστόσο να αναφέρουμε πως οι επαγγελματικές σχολές του ΟΑΕΔ διατηρούν πολύ καλό εργαστηριακό εξοπλισμό ο οποίος ωστόσο απαιτεί αναβάθμιση ώστε οι μαθητές να μπορούν να κατακτούν τις πλέον σύγχρονες δεξιότητες που αναζητά η αγορά εργασίας. Κατά συνέπεια, προτείνεται αρχικά η συνολική απογραφή των υποδομών και στη συνέχεια η αποτελεσματική αξιοποίησή τους.

Σχήμα 16. Ελκυστικότητα ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ και υποδομές εκπαίδευσης.

5.5. 5^ο Ερευνητικό Ερώτημα

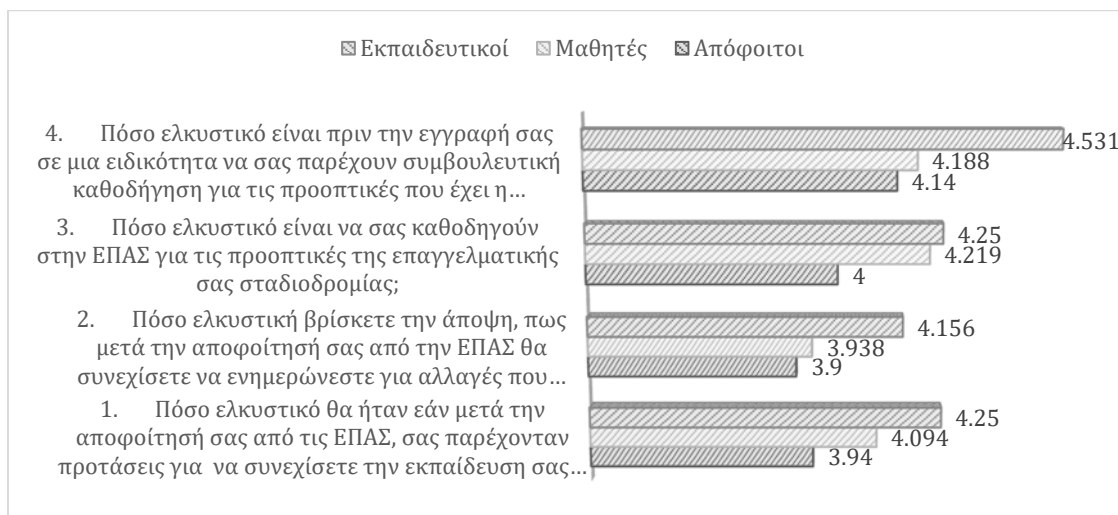
Στο 5^ο ερευνητικό ερώτημα, αξιολογήθηκαν οι παράγοντες ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης που σχετίζονται με την αποτελεσματική προώθηση της μάθησης σε χώρους εργασίας. Οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν πως οι παράγοντες αυτοί αυξάνουν σε μεγάλο βαθμό την ελκυστικότητα των σχολών του ΟΑΕΔ (Μ.Ο.:4,084 Τ.Α.:0,87), ενώ οι μαθητές (Μ.Ο.:3,844 Τ.Α.:1,118) και οι απόφοιτοι (Μ.Ο.:3,648 Τ.Α.:1,155)

αξιολογούν τη διάσταση αυτή χαμηλότερα. Η απόκτηση των κατάλληλων δεξιοτήτων στο χώρο μαθητείας ώστε να είναι ικανοί να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των μελλοντικών εργοδοτών τους ή γενικότερα στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, αποτέλεσε τον σπουδαιότερο παράγοντα ελκυστικότητας στην συγκεκριμένη κατηγορία. Οι μαθητές (Μ.Ο.:4,094 Τ.Α.:0,586) και απόφοιτοι (Μ.Ο.:4,210 Τ.Α.:0,95) αλλά και οι εκπαιδευτικοί (Μ.Ο.:4,531 Τ.Α.:0,803) αξιολόγησαν πολύ υψηλά τη συγκεκριμένη δήλωση.

Σε αντίθεση με τα παραπάνω, οι μαθητές (Μ.Ο.:3,188 Τ.Α.:1,540) και οι απόφοιτοι (Μ.Ο.:2,970 Τ.Α.:1,595) δεν βρίσκουν ελκυστική την ιδέα να καθορίζουν οι ίδιοι οι εργοδότες τις δεξιότητες που θα πρέπει να αποκτούν, μέσα από τη φοίτηση στις ΕΠΑΣ. Το συμπέρασμα αυτό δεν συμβαδίζει με τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάγκη συμμετοχής των εργοδοτών στο σχεδιασμό των προγραμμάτων της επαγγελματικής εκπαίδευσης ([Ανακοινωθέν της Μπρίζ, 2012](#)). Η αντίδραση των μαθητών και των αποφοίτων πιθανά βασίζεται στην έλλειψη ενός υποστηρικτικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, στο πλαίσιο του οποίου θα συνεργάζονται αρμονικά όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς. Πολλοί μαθητές υλοποιούν την πρακτική τους άσκηση σε επιχειρήσεις-υπηρεσίες όπου τους ανατίθενται και αρμοδιότητες μη συναφείς με το αντικείμενο εκπαίδευσης, γεγονός που δικαιολογεί την διστακτικότητα των μαθητών και των αποφοίτων στην παραπάνω δήλωση. Ωστόσο στη συγκεκριμένη τοποθέτηση παρατηρήθηκε υψηλή απόκλιση μεταξύ των απόψεων των συμμετεχόντων (Μαθητές Τ.Α.1,595 & Απόφοιτοι Τ.Α.1,540). Επιπλέον, στην ερευνητική μας προσέγγιση οι μαθητές και οι απόφοιτοι θεωρούν πως η παροχή, στο χώρο της μαθητείας, αυτονομία στις αποφάσεις τους, συμβάλλει αρκετά στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ, καθώς οι μέσοι όροι των δηλώσεών τους ανήλθαν σε (Μ.Ο.:3,969 Τ.Α.:0,999) και (Μ.Ο.:3,700 Τ.Α.:1,159) αντίστοιχα. Τέλος η εκτέλεση στο χώρο της μαθητείας σύνθετων καθηκόντων αξιολογήθηκε πως αποτελεί ουδέτερη μεταβλητή αναφορικά με τη βελτίωση της ελκυστικότητας των σχολών των ΟΑΕΔ. Οι δηλώσεις συμφωνούν με την τοποθέτηση του [Κοροβήλου\(2014\)](#), βάση της οποίας απαιτείται η εντατικοποίηση της συνεργασίας της δευτεροβάθμιας ΕΕΚ και των επιχειρήσεων και η απόδοση ευθύνης και λόγου σε όλα τα στάδια της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

5.6. 6^ο Ερευνητικό Ερώτημα

Στο 6^ο ερευνητικό ερώτημα, που αφορά το βαθμό που επηρεάζει την ελκυστικότητα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης η παροχή ολοκληρωμένης παρακολούθησης των αποφοίτων της στην αγορά εργασίας και η υποστήριξή τους στα πλαίσια της συνεχιζόμενης ΕΕΚ, οι συμμετέχοντες δήλωσαν πως γενικά η κατηγορία αυτή επηρεάζει αρκετά την ελκυστικότητα των σχολών του ΟΑΕΔ. Περισσότερο θετικοί στη παραπάνω δήλωση ήταν οι εκπαιδευτικοί (Μ.Ο.:4,297 Τ.Α.:0,734) και στη συνέχεια οι μαθητές (Μ.Ο.:4,109 Τ.Α.:1,109). Εξάλλου όπως αναφέρθηκε στο πρώτο μέρος της εργασίας, μέσω της παρακολούθησης των αποφοίτων της επαγγελματικής εκπαίδευσης επιτυγχάνεται η αποτελεσματική σύνδεση της τελευταίας με την αγορά εργασίας. Τόσο οι μαθητές όσο και οι απόφοιτοι συμφώνησαν πως εάν υπάρχει καθοδήγηση από το σχολείο, πριν την επιλογή μιας ειδικότητας και μετά την αποφοίτηση από αυτήν, για τις προοπτικές εργασίας που προσφέρει, τότε αυτό μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της ελκυστικότητας των σχολών. Θετικά επίσης αξιολογήθηκε και η πρόταση για παροχή μετά την αποφοίτηση από τις ΕΠΑΣ, προτάσεων για συνεχιζόμενη επαγγελματικής κατάρτιση στο γνωστικό αντικείμενο της ειδικότητας αποφοίτησης (Εκπαιδευτικοί, Μ.Ο.:4,250, Τ.Α.:0,718, Μαθητές, Μ.Ο.:4094, Τ.Α.:1,201, Απόφοιτοι, Μ.Ο.:3,940 Τ.Α.: 1,179). Στην έρευνα του ευρωβαρόμετρου το 2011, ένας στους δύο Έλληνες υποστηρίζει πως δεν λαμβάνει την απαιτούμενη καθοδήγηση αναφορικά με τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές του επιλογές ([EuropeanCommission,2011](#)). Οι απόψεις των συμμετεχόντων στην παρούσα ερευνητική προσέγγιση, επικυρώνουν την στρατηγική επιλογή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για παροχή συμβουλευτικής στις δομές της ΕΕΚ ([Ευρωπαϊκή Επιτροπή,2017α](#)). Αυτό που αναδεικνύεται από την παρούσα έρευνα είναι η ένταξη μέσα στην σχολική κοινότητα εξειδικευμένων στελεχών που θα μπορούν να παρέχουν εξατομικευμένη καθοδήγηση προς τους μαθητές. Μία πρώτη προσπάθεια προς την κατεύθυνση αυτή έγινε με την ίδρυση των γραφείων σταδιοδρομίας και διασύνδεσης μέσα στις σχολές του ΟΑΕΔ. Τα γραφεία όμως αυτά δεν επανδρώθηκαν με το κατάλληλα εξειδικευμένο προσωπικό, με αποτέλεσμα να μην είναι σαφές το επίπεδο του έργου που παράγουν.

Σχήμα 17. Ελκυστικότητα ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ και συνεχής παρακολούθηση μαθητών - αποφοίτων

5.7. 7^ο Ερευνητικό Ερώτημα

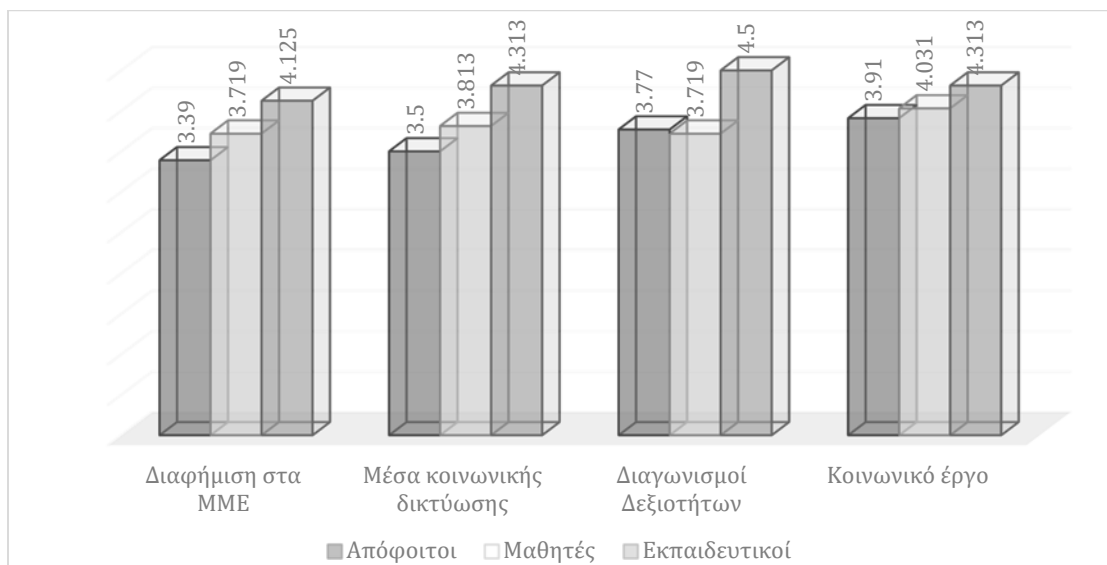
Το 7^ο ερευνητικό ερώτημα συνδέεται με τη βελτίωση των ικανοτήτων ολόκληρου του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται στις δομές της ΕΕΚ. Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες το πεδίο αυτό αποτελεί τη σημαντικότερη μεταβλητή η οποία μπορεί να επηρεάσει την ελκυστικότητα των σχολών του ΟΑΕΔ (Μαθητές Μ.Ο.:4,289 Τ.Α.:0,93, Απόφοιτοι Μ.Ο.:4,350 Τ.Α.:0,85, Εκπαιδευτικοί Μ.Ο.:4,789 Τ.Α.:0,419). Στις επιμέρους δηλώσεις της κατηγορίας και ειδικότερα σε αυτές που αφορούν την παιδαγωγική και γνωστική επάρκεια του εκπαιδευτικού προσωπικού και οι τρεις ομάδες συμμετεχόντων τοποθετήθηκαν πως η ελκυστικότητα των σχολών επηρεάζεται πολύ από αυτές. Πολύ σημαντική μεταβλητή ελκυστικότητας θεωρήθηκε η επαγγελματική εμπειρία των εκπαιδευτικών στο γνωστικό τους αντικείμενο (Μαθητές Μ.Ο.:4,500 Τ.Α.:0,842, Απόφοιτοι Μ.Ο.:4,470 Τ.Α.:0,771, Εκπαιδευτικοί Μ.Ο.:4,813 Τ.Α.:0,397). Ομοίως η υποστήριξη (ηθική και τεχνική) από το διοικητικό προσωπικό του σχολείου αποτελεί κατά τη κρίση των μαθητών και των αποφοίτων παράγοντα ελκυστικότητας των επαγγελματικών σχολών (Μαθητές Μ.Ο.:4,156 Τ.Α.:1,273, Απόφοιτοι Μ.Ο.:4,240 Τ.Α.:1,016).

Ο εκπαιδευτικός αποτελεί τον πιο σημαντικό πόρο (ανθρώπινο) του σχολείου. Το τελευταίο καλείται να ανταποκριθεί στις μεταβαλλόμενες συνθήκες και απαιτήσεις του περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο δραστηριοποιείται, παρέχοντας ποιοτικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες. Η ανταπόκριση αυτή επιτυγχάνεται κυρίως όταν οι εκπαιδευτικοί μιας σχολικής μονάδας μπορούν να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις και τις προκλήσεις που

προτάσσονται, εξαιτίας των αλλαγών που συντελούνται στο κοινωνικό, οικονομικό και τεχνολογικό συγκείμενο. Απαιτείται, λοιπόν, να αποκτήσουν εκείνες τις γνώσεις, να αναπτύξουν εκείνες τις δεξιότητες και να υιοθετήσουν εκείνες τις στάσεις, με τις οποίες θα συμβάλλουν στην αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης, αξιοποιώντας ποιοτικά το επιστημονικό και παιδαγωγικό τους υπόβαθρο. Η ποιότητα της διδασκαλίας των εκπαιδευτικών εξαρτάται από τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις συμπεριφορές που αυτοί υιοθετούν. Οι ανάγκες τους αυξάνονται και αλλάζουν με ταχείς ρυθμούς ενώ οι ίδιοι καλούνται να παίξουν καθοριστικό ρόλο στον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης. Για να γίνει αυτό, πρέπει να επικαιροποιήσουν τις υπάρχουσες γνώσεις και να αναπτύξουν νέες δεξιότητες στη λογική μιας διαρκούς επιμόρφωσης που θα τους υποστηρίζει σε ολόκληρο τον επαγγελματικό τους βίο. Ο εκπαιδευτικός περισσότερο από ότι συμβαίνει σε κάθε άλλο επαγγελματικό χώρο «χάνει σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα τον ενεργό επιστημονικό και παιδαγωγικό του εξοπλισμό» (Μαυροειδής&Τύπας, 2001, σ.147), με αποτέλεσμα να απαιτείται η συνεχής επιμόρφωσή του.

5.8. 8^ο Ερευνητικό Ερώτημα

Η τελευταία πτυχή της ελκυστικότητας των επαγγελματικών σχολών του ΟΑΕΔ και κατά συνέπεια το 8^ο ερευνητικό ερώτημα της εργασίας μας, αφορά σε θέματα συστηματοποιημένης ενημέρωσης του ευρύτερου κοινού αλλά και των δυνητικών μαθητών. Στο σχήμα 18 αποτυπώνεται πως μεταξύ των προτεινόμενων επικοινωνιακών ενεργειών προς τις ομάδες ενδιαφέροντος, η προβολή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Μ.Ο.:3,813 Τ.Α.:1,176), οι διαγωνισμοί δεξιοτήτων (Μ.Ο.:43,719 Τ.Α.:1,125) και η προσφορά κοινωνικού έργου (Μ.Ο.:4,031 Τ.Α.:0,927) αποτελούν για τους μαθητές τις σημαντικότερες ενέργειες δημοσιότητας. Οι εκπαιδευτικοί αξιολόγησαν τη συμμετοχή σε διαγωνισμούς δεξιοτήτων ως την κύρια επικοινωνιακή πρόταση για την αναβάθμιση της ελκυστικότητας των σχολών (Μ.Ο.:4,500 Τ.Α.:0,622). Οι απόφοιτοι, προτείνουν ως επικοινωνιακή στρατηγική την παροχή κοινωνικού έργου (Μ.Ο.:3,910 Τ.Α.:1,026) αλλά και τους διαγωνισμούς δεξιοτήτων (Μ.Ο.:3,770 Τ.Α.:1,043). Τέλος η διαφήμιση στα μέσα μαζικής ενημέρωσης αποτέλεσε την χαμηλότερη ελκυστικά επικοινωνιακή πρόταση και για τις τρεις ομάδες συμμετεχόντων, καθώς έλαβε τη χαμηλότερη βαθμολογία στην συγκεκριμένη κατηγορία.

Σχήμα 18.Επικοινωνιακές στρατηγικές ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ.

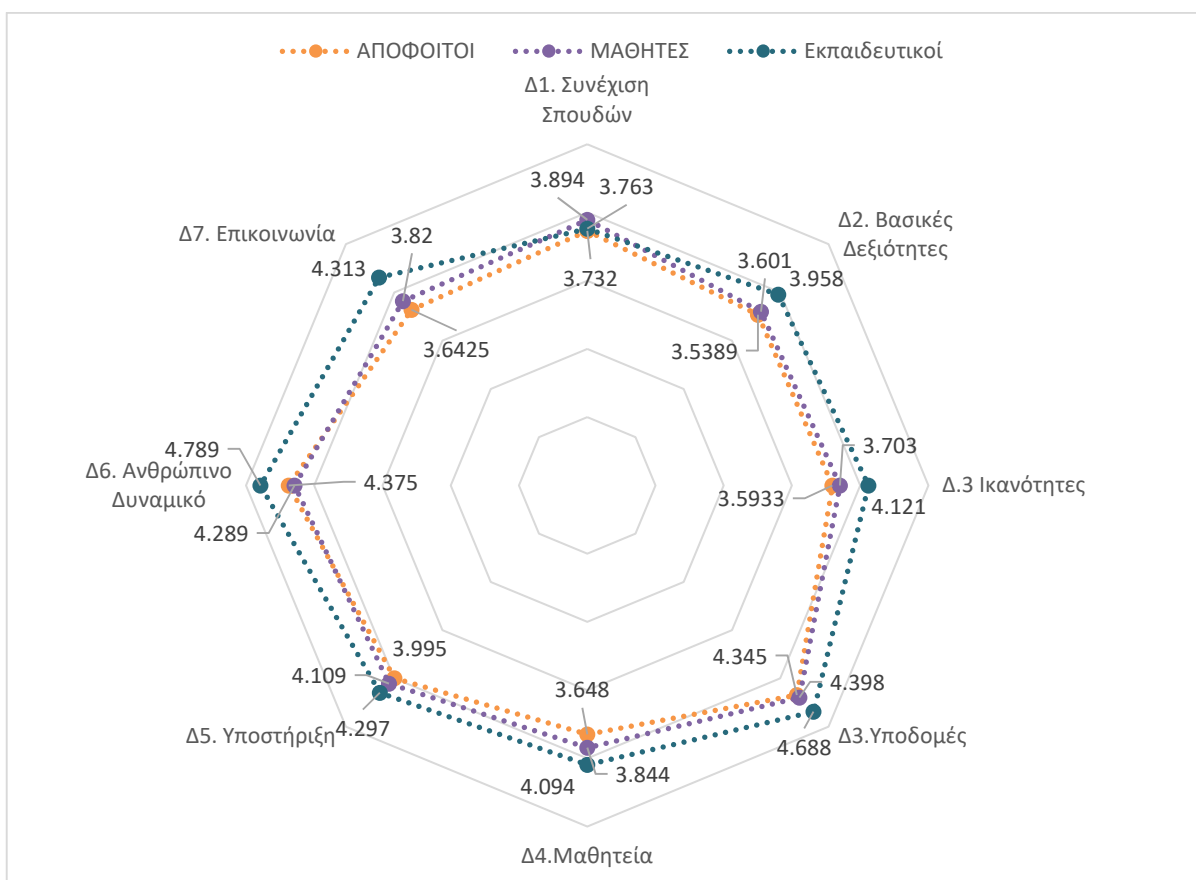
Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνά μας συμβάλουν στην ενδυνάμωση της απαίτησης για την ύπαρξη εξωστρέφειας στις επαγγελματικές σχολές του ΟΑΕΔ. Η προβολή θα πρέπει να εστιάζει στην προώθηση της αναγνωρισιμότητάς τους και στην διάχυση των επιτευγμάτων των μαθητών, ώστε να γίνει ευρέως γνωστός ο ρόλος που επιτελούν στα πλαίσια του σύγχρονου οικονομικό-κοινωνικού γίγνεσθαι. Τη άποψη αυτή ενστερνίζονται και οι [Chankseliani,Relly και Laczik\(2016\)](#) οι οποίοι προτείνουν την προώθηση των επιτευγμάτων τόσο προς την κοινωνία γενικότερα όσο και προς τις οικογένειες και τους γνωστούς των μαθητών. Η συμμετοχή σε διαγωνισμούς δεξιοτήτων προκειμένου να αναβαθμιστεί η εικόνα των επαγγελματικών σχολών του ΟΑΕΔ συμφωνεί με τα συμπεράσματα των ερευνητικών εργασιών των [Chankselianietal.\(2016\)](#) και [Atkins και Flint\(2015\)](#), οι οποίοι υποστήριξαν πως μέσω των διαγωνισμών αυτών είναι πιθανό να επηρεαστούν οι νέοι συνομήλικοι των μαθητών ώστε να επιλέξουν τη φοίτηση σε ένα επαγγελματικό σχολείο. Γενικότερα οι διαγωνισμοί δεξιοτήτων και η παροχή κοινωνικού έργου συμβάλουν στη διάδοση των μαθησιακών αποτελεσμάτων των σχολών του ΟΑΕΔ προς την κοινωνία, με αποτέλεσμα την κοινωνική τους καταξίωση. Οι ενέργειες αυτές επισκίασαν τις προτάσεις για διαφήμιση του σχολείου μέσω των κοινωνικών δικτύων κυρίως λόγω του ότι η διαφήμιση εξαιτίας του χρονικού της περιορισμού δεν καθιστά δυνατή την αποτελεσματική επικοινωνία του συνόλου των πληροφοριών που απαιτούνται προκειμένου να γίνει αντιληπτό το έργο που παρέχεται στις επαγγελματικές σχολές.

5.9. 9^ο Ερευνητικό Ερώτημα

Το 9^ο ερευνητικό ερώτημα αφορά στη διερεύνηση της ύπαρξης ομοιογένειας μεταξύ των δηλώσεων των τριών ομάδων συμμετεχόντων. Από την μη παραμετρική ανάλυση που υλοποιήσαμε, προέκυψε η ύπαρξη στατιστικά σημαντικής ανομοιογένειας μεταξύ των απόψεων των εκπαιδευτικών και των μαθητών-αποφοίτων στις έξι από τις οκτώ διαστάσεις της ελκυστικότητας των επαγγελματικών σχολών του ΟΑΕΔ. Στις μόνες διαστάσεις ελκυστικότητας των σχολών του ΟΑΕΔ, στις οποίες υπήρξε συμφωνία, ήταν στη συνέχιση των σπουδών των αποφοίτων σε επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες και στην παροχή συμβουλευτικής καθοδήγησης προς τους μαθητές. Οι τρεις ομάδες συμφωνήσαν που δεν αποτελεί σημαντικό παράγοντα ελκυστικότητας η πρόσβαση σε επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα, καθώς οι σχολές λειτουργούν ως μια εναλλακτική εκπαιδευτική διαδρομή για όσους δεν θέλουν ή δεν μπορούν να εισαχθούν σε ένα τριτοβάθμιο εκπαιδευτικό ίδρυμα. Οι προσδοκίες τους σταματούν στη συγκεκριμένη δομή και δεν ενδιαφέρονται να συνεχίσουν σε κάποια επόμενη. Κατά την άποψή μας οι απόψεις αυτές επηρεάζονται από το διαμορφωμένο θεσμικό πλαίσιο, βάση του οποίου δεν δίνεται πρόσβαση μέσω των ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ σε επόμενο εκπαιδευτικό επίπεδο της τυπικής εκπαίδευσης και επομένως οι μαθητές επιλέγουν τις σχολές προκειμένου να αποκτήσουν μια τεχνική ειδικότητα μέσα από τη διετή φοίτηση. Εάν το θεσμικό πλαίσιο παρείχε πρόσβαση στην τριτοβάθμια τεχνολογική εκπαίδευση, τότε αρκετοί μαθητές θα επέλεγαν τις σχολές του ΟΑΕΔ μετά την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (Γυμνάσιο) (Μ.Ο.:3,777 Τ.Α.:1,124).

Στη διάσταση που αφορά την παροχή συμβουλευτικής καθοδήγησης προς τους μαθητές οι τρεις ομάδες συμφωνούν πως συμβάλει αρκετά έως πολύ στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ. Ο ρόλος του Επαγγελματικού Προσανατολισμού είναι καθοριστικός στην απόφαση επιλογής ενός συγκεκριμένου επαγγέλματος. Οι επαγγελματικές σχολές θα πρέπει να παρέχουν την απαραίτητη υποστήριξη προς των μαθητές τους ώστε να τους βοηθούν να ανακαλύψουν τις ευκαιρίες και τις απειλές που θα συναντήσουν στον επαγγελματικό κλάδο που πρόκειται να δραστηριοποιηθούν. Το σχήμα 19 αποτυπώνει τη σύγκριση των δηλώσεων των τριών ομάδων που συμμετείχαν στην έρευνα. Από το σχήμα παρατηρούμε πως υπάρχει ταύτιση απόψεων μεταξύ των τριών ομάδων που συμμετείχαν στην έρευνα στη διάσταση Δ1 (Συνέχιση Σπουδών) και Δ5 (Υποστήριξη). Η συμφωνία αυτή ενισχύει την άποψη της σπουδαιότητας των δυο αυτών διαστάσεων στην προσπάθεια ενίσχυσης της ελκυστικότητας της ΕΕΚ. Επιπλέον από το σχήμα

προκύπτει πως οι απόψεις των μαθητών και των αποφοίτων τείνουν να συγκλίνουν σε όλες τις διαστάσεις της ελκυστικότητας της ΕΕΚ, ενώ οι εκπαιδευτικοί εμφανίζονται να διαφοροποιούνται αρκετά σε τέσσερις από αυτές (Δ2,Δ3,Δ6 και Δ7).

Σχήμα 19. Σύγκριση Δηλώσεων ομάδων συμμετεχόντων μεταξύ των 8 διαστάσεων ελκυστικότητας των ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ.

Τέλος, από τον πίνακα 27 προκύπτει συμφωνία μεταξύ των απόψεων των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των αποφοίτων, πως οι τρεις σημαντικότερες διαστάσεις της ελκυστικότητας των επαγγελματικών σχολών του ΟΑΕΔ είναι το Εκπαιδευτικό Προσωπικό, οι Υποδομές Εκπαίδευσης και η παροχή Συμβουλευτικής και Υποστήριξης προς τους μαθητές μέσα στο σχολείο.

Εκπαιδευτικοί	Μ.Ο.	Μαθητές	Μ.Ο.	Απόφοιτοι	Μ.Ο.
Εκπαιδευτικό Προσωπικό	4,789	Παρεχόμενες Υποδομές	4,398	Εκπαιδευτικό Προσωπικό	4,375
Παρεχόμενες Υποδομές	4,688	Εκπαιδευτικό Προσωπικό	4,289	Παρεχόμενες Υποδομές	4,345

Υποστήριξη- Συμβουλευτική	4,297	Υποστήριξη- Συμβουλευτική	4,109	Υποστήριξη- Συμβουλευτική	3,995
Ενημέρωση - Επικοινωνία	4,313	Συνέχιση σε επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες	3,894	Συνέχιση σε επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες	3,732
Αποκτώμενες Ικανότητες	4,121	Μαθητεία	3,844	Μαθητεία	3,648
Μαθητεία	4,094	Ενημέρωση - Επικοινωνία	3,820	Ενημέρωση - Επικοινωνία	3,642
Εμπλουτισμός Προγράμματος Σπουδών	3,958	Αποκτώμενες Ικανότητες	3,703	Αποκτώμενες Ικανότητες	3,593
Συνέχιση σε επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες	3,763	Εμπλουτισμός Προγράμματος Σπουδών	3,601	Εμπλουτισμός Προγράμματος Σπουδών	3,538

Πίνακας 27. Κατάταξη διαστάσεων ελκυστικότητας ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ

Η υψηλότερη βαθμολογία δόθηκε από τους εκπαιδευτικούς στο εκπαιδευτικό προσωπικό των σχολών (Μ.Ο.:4,789), υποδεικνύοντας πως αναγνωρίζουν τον κομβικό ρόλο που επιτελούν αναφορικά με την εικόνα και κατ' επέκταση την ελκυστικότητα της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής δομής. Η παρατήρηση αυτή οδηγεί στην επιβεβαίωση των προτάσεων της εκπαιδευτικής πολιτικής για συνεχή επιμόρφωση του προσωπικού προκειμένου να καθίσταται ικανό στην ανταπόκρισή του, στις σύγχρονες εκπαιδευτικές προκλήσεις. Εάν οι εκπαιδευτικοί αφιέρωναν περισσότερο χρόνο στη διερεύνηση καινοτόμων μαθησιακών τεχνικών, στην εσωτερική, περιφερειακή, εθνική και διεθνής δικτύωση και την ανάπτυξη γλωσσικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων τότε θα μπορούσαν να γίνουν πολύ περισσότερα για να βοηθήσουν τους νέους ανθρώπους να μαθαίνουν μέσα στις τάξεις τους ([Besson, et.al, 2014, σελ.24](#)) και αυτό θα αύξανε την ελκυστικότητα των σχολών στα οποία διδάσκουν.

Οι μαθητές αξιολόγησαν τις υποδομές εκπαίδευσης, ως τη σημαντικότερη διάσταση η οποία επηρεάζει την ελκυστικότητα των σχολών του ΟΑΕΔ (Μ.Ο.:4,398). Η σύνδεση της

ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου με την ποιότητα των υποδομών του σχολείου έχει διερευνηθεί εκτενώς από την επιστημονική κοινότητα ([Ματσαγγούρας,2001· ΚοινωνικοΠολύκεντρο,2011·Ρακιντζή,2015](#)).Τα πορίσματα των ερευνών καταλήγουν στην ύπαρξη στατιστικά σημαντικής συσχέτισης μεταξύ των υποδομών των σχολείων και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού έργου. Ειδικότερα στην επαγγελματική εκπαίδευση όπου το μεγαλύτερο μέρος του προγράμματος σπουδών της περιλαμβάνει εργαστηριακά μαθήματα, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να παρέχονται τόσο οι απαραίτητες υποδομές όσο και τα ανάλογα υλικά ώστε να υλοποιείται αποτελεσματικά η εκπαιδευτική διαδικασία.

Η παροχή συμβουλευτικής και υποστήριξης προς τους μαθητές κατέλαβε την τρίτη θέση στην κατάταξη σπουδαιότητας των μεταβλητών που επηρεάζουν την ελκυστικότητα των επαγγελματικών σχολών του ΟΑΕΔ και από τις τρεις ομάδες των συμμετεχόντων. Ο επαγγελματικός προσανατολισμός σχετίζεται με την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης μέσω δύο διακριτών σταδίων, πριν την επιλογή και κατά τη διάρκεια της παρακολούθησης ενός προγράμματος επαγγελματικής εκπαίδευσης ([Watts,2009](#)). Η συμβουλευτική υποστήριξη λειτουργεί ουσιαστικά ως μια πρόσθετη γέφυρα ανάμεσα στην επαγγελματική εκπαίδευση και την αγορά εργασίας ([Fielletal,2009](#)). Μέσω αυτής βεβαιώνεται πως οι μαθητές είναι καλά ενημερωμένοι για τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά εργασίας. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να υποστηρίζεται από υψηλής ποιότητας πληροφορίες οι οποίες θα παρέχονται από εξειδικευμένα στελέχη της εκπαίδευσης και πολλές φορές ίσως ακόμη και από τους ίδιους τους εργοδότες.

Η διάσταση της μαθητείας ως μεταβλητή της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης κατατάχθηκε στην μεσαία 4^η θέση από τους μαθητές και τους αποφοίτους ενώ οι εκπαιδευτικοί την κατέταξαν στην 5^η θέση με υψηλότερο ωστόσο βαθμό συμβολής στην ελκυστικότητα των σχολών του ΟΑΕΔ (Μ.Ο.:4,094). Τα αποτελέσματα δείχνουν πως οι μαθητές αναγνωρίζουν τη σημασία της επαγγελματικής γνώσης που λαμβάνουν τόσο μέσα στο σχολείο όσο και στο χώρο εργασίας, χωρίς ωστόσο να θεωρούν πως ο κύριος λόγος επιλογής της συγκεκριμένης δομής εκπαίδευσης είναι η πρακτική άσκηση. Οι μαθητές εξαιτίας της πρακτικής μαθαίνουν με διαφορετικό τρόπο στο σχολείο καθώς μπορούν να μετασχηματίζουν τις θεωρητικές γνώσεις σε

εφαρμοσμένες εξαιτίας των εμπειριών που αποκομίζουν από την πρακτική άσκηση ([Baartman,et.al,2018](#)).

Τέλος ο εμπλουτισμός του προγράμματος σπουδών με μαθήματα που προάγουν την ανάπτυξη των βασικών ικανοτήτων, αν και η πολιτική αυτή είναι ψηλά στην ατζέντα της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης, φαίνεται πως οι μαθητές των σχολών του ΟΑΕΔ δεν είναι έτοιμοι να αποδεχθούν μία τέτοια μεταρρύθμιση. Οι ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ λειτουργούσαν στο παρελθόν ως ΤΕΕ (Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια) και ως τέτοια είχαν στα προγράμματα σπουδών τους, μαθήματα γενικής παιδείας. Οι μαθητές δεν μπορούν να κατανοήσουν τον τρόπο εμπλουτισμού του προγράμματος σπουδών με μαθήματα που οδηγούν στην ανάπτυξη οριζόντιων δεξιοτήτων με αποτέλεσμα κάθε αλλαγή να απορρίπτεται καθώς συνδέεται με την κλασική σχολική τους εμπειρία.

Κεφάλαιο 6

Επίλογος

Η επαγγελματική εκπαίδευση μπορεί να συμβάλει στην βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας υπό την έννοια της ανάπτυξης επαγγελματικών δεξιοτήτων στους νέους, συμβάλλοντας στην μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των ομάδων του πληθυσμού μιας χώρας ([Powell,2012](#)).Επομένως η ανάγκη για τη προώθησή της στους νέους, ως μια αξιόπιστη εναλλακτική εκπαιδευτική επιλογή είναι αδιαμφισβήτητη. Από την έρευνα που πραγματοποιήσαμε προέκυψε πως οι πολιτικές που προωθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση αναφορικά με τη βελτίωση της εικόνας της επαγγελματικής εκπαίδευσης κινούνται προς την σωστή κατεύθυνση. Ωστόσο, όπως σε κάθε άλλη πολιτική που προωθεί η Ευρώπη προς τα κράτη μέλη της, έτσι και στο θέμα της βελτίωσης της εικόνας της επαγγελματικής εκπαίδευσης, χρειάζεται να γίνει προσαρμογή των πολιτικών στις εκάστοτε συνθήκες που διέπουν την χώρα εφαρμογής. Επομένως οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να αποτελέσουν σημείο αναφοράς για την ανάπτυξη εθνικών στρατηγικών και κοινούς τομείς συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών.

Οι επαγγελματικές σχολές του ΟΑΕΔ διαδραματίζουν ένα ιδιαίτερο ρόλο στο ελλαδικό εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς είναι οι μόνες σχολές που ανήκουν στην τυπική δευτεροβάθμια εκπαίδευση και προσφέρουν διετή πρακτική άσκηση. Στην πραγματικότητα όμως αντιμετωπίζονται ως δομή της μη τυπικής εκπαίδευσης με ότι αυτό συνεπάγεται επικοινωνιακά για την εικόνα τους. Η προσέγγιση αυτή είναι εσφαλμένη και ο λόγος, κατά τη γνώμη μας, έγκειται στο ότι η διοικητική τους ευθύνη ανήκει στο Υπουργείο Εργασίας, όταν όλο το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας τελεί υπό την συγκεντρωτική διοίκηση του Υπουργείου Παιδείας. Το τελευταίο προωθεί την δευτεροβάθμια αρχική επαγγελματική εκπαίδευση, μέσω των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑΛ) στα οποία μόλις την τρέχουσα εκπαιδευτική περίοδο έχει εισαχθεί ο θεσμός της μαθητείας, σε ορισμένες μόνο ειδικότητες και για διάρκεια μόλις 9 μηνών.

Η παρούσα εργασία εστιάζει στη διερεύνηση της ελκυστικότητας των επαγγελματικών σχολών του ΟΑΕΔ στο Νομό Κοζάνης. Προκειμένου όμως να γίνει γενίκευση των

πορισμάτων της έρευνας κρίνεται σκόπιμη η επέκτασή της σε όλες τις επαγγελματικές σχολές του ΟΑΕΔ. Επιπλέον προκειμένου να προσεγγισθούν ολιστικά όλες οι δομές της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, προτείνεται η επέκταση της έρευνας τόσο στις υπόλοιπες δομές της επαγγελματικών σχολείων (ΕΠΑΛ και ΕΠΑΣ) όσο και των ιδρυμάτων επαγγελματικής κατάρτισης (ΙΕΚ) που λειτουργούν στην χώρα με την παράλληλη χρήση και μία ποιοτικής ερευνητικής μεθόδου.

Κλείνοντας, θα πρέπει να επισημάνουμε πως θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη μέριμνα ώστε όλη η εμπειρία και η τεχνογνωσία που έχει αναπτυχθεί στις σχολές του ΟΑΕΔ μέσα από τα 60 και πλέον χρόνια λειτουργίας τους, να αποτελέσει σημείο αναφορά για τους υπευθύνους χάραξης πολιτικών στο πεδίο της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Παράρτημα

Ερωτηματολόγιο Έρευνας

Ελκυστικότητα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Μαθητές)

Το ερωτηματολόγιο προσδοκά να διερευνήσει την ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης μέσα από τη δομή των ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ. Ως ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης νοείται η ικανότητα που έχει να **ενθαρρύνει** τα άτομα να επιλέγουν την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, να παρέχει **προσόντα υψηλής ποιότητας** που ανοίγουν προοπτικές σταδιοδρομίας και να **πειθεί** τους εργοδότες να προσλαμβάνουν κατόχους πιστοποιητικών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (Stasz,et.al.,2014). Στις 40 προτάσεις που ακολουθούν σας ζητείται να δηλώσετε το βαθμό συμφωνίας η διαφωνίας σας μέσω της πενταβάθμιας κλίμακας Likert.

Δ.1. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με τις προοπτικές που παρέχει η ΕΕΚ για τη συνέχιση των αποφοίτων της, στις επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες.	Καθόλου	Λίγο	Ούτε Λίγο Ούτε Πολύ	Αρκετά	Πολύ
	1	2	3	4	5
1. Μετά την αποφοίτηση σας από την ΕΠΑΣ, πόσο ελκυστικό είναι να συνεχίσετε τις σπουδές σας στα ΙΕΚ;					
2. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ακόλουθη δήλωση «Η φοίτηση στις ΕΠΑΣ θα δίνει τη δυνατότητα συμμετοχής σε πανελλαδικές εξετάσεις για την είσοδο σε ΤΕΙ/ΑΕΙ»					
3. Η δυνατότητα αναγνώρισης των μαθημάτων που έχετε ολοκληρώσει στην ΕΠΑΣ, σε επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα ώστε να απαλλάσσετε από την παρακολούθησή τους θεωρείτε πως αυξάνει την ελκυστικότητα της φοίτησης στις επαγγελματικές σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ;					
4. Πόσο ελκυστικό είναι για την ΕΠΑΣ να αναγνωρίζονται οι δεξιότητες που αποκτάτε κατά την πρακτική σας άσκηση, ώστε να μπορείτε να συνεχίσετε σε άλλη βαθμίδα εκπαίδευσης τις σπουδές σας (δηλαδή να παίρνετε βεβαίωση από τον εργοδότη για το τι μπορείτε να κάνετε και αυτή να αναγνωρίζεται);					

5. Πόσο ελκυστικό είναι για την ΕΠΑΣ, να σας ενημερώνουν για το ποιες χώρες της Ευρώπης αναγνωρίζουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που θα έχετε αποκτήσει μετά την ολοκλήρωση της φοίτησής σας στη ειδικότητα που επιλέξατε;					
Δ.2. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με την απόκτηση βασικών δεξιοτήτων οι οποίες θα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του προγράμματος σπουδών.	Καθόλου	Λίγο	Ούτε Λίγο Ούτε Πολύ	Αρκετά	Πολύ
	1	2	3	4	5
1. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων ενδυνάμωσης της Ελληνικής Γλώσσας (να μάθετε να γράφετε και να μιλάτε σωστά και χωρίς λάθη)					
2. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων Ξένης Γλώσσας (όχι μόνο Αγγλικά αλλά και άλλες γλώσσες);					
3. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων για Μαθηματικές δεξιότητες (όχι σύνθετα μαθηματικά αλλά μαθηματικά της αγοράς)					
4. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων Ψηφιακού Γραμματισμού (όπως πχ να δημιουργείτε ιστοσελίδες, να πληρώνετε μέσω ηλεκτρονικής τραπεζικής κ.α)					
5. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων που να προωθούν τη μεταγνωστική σας ικανότητα (μαθαίνω πώς να μαθαίνω, δηλαδή να μπορώ να εντοπίζω τις προσωπικές μου ανάγκες για μάθηση);					
6. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων που συμβάλλουν στην ανάπτυξη των κοινωνικών σας ικανοτήτων (δηλαδή την ικανότητα να επικοινωνείτε αποτελεσματικά σε διαφορετικά περιβάλλοντα, τη γνώση των κοινωνικών και πολιτικών εννοιών και δομών);					
7. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων Επιχειρηματικότητας (να σας οραματίζουν και να σας παρακινούν για το πώς μπορείτε να κάνετε μόνοι σας μία επιχείρηση);					
8. Πόσο ελκυστική είναι η ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΠΑΣ, μαθημάτων που συμβάλλουν στην ανάπτυξη Πολιτιστικών γνώσεων (δηλαδή η επίγνωση της τοπικής, της εθνικής και της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, και της θέσης τους στον κόσμο για να μπορείτε να συνεργάζεστε καλύτερα με ανθρώπους άλλων πολιτισμών);					
9. Πόσο συμβάλλουν στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η απόκτηση μεταβιβάσιμων δεξιοτήτες (δηλαδή να μπορείτε να δουλεύετε ομαδικά, έχετε δημιουργική σκέψη και να μπορείτε να λύνεται προβλήματα);					
Δ.3. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με την εξασφάλιση των αποφοίτων της με δεξιότητες οι οποίες θα τους καταστήσουν ικανούς, ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των σύγχρονων θέσεων εργασίας.	Καθόλου	Λίγο	Ούτε Λίγο Ούτε Πολύ	Αρκετά	Πολύ
	1	2	3	4	5

1. Πόσο συμβάλλουν στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ οι γνώσεις και οι δεξιότητες που αποκτάτε από τη φοίτησή σας στη συγκεκριμένη σχολή;					
2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ να μαθαίνετε στη σχολή ότι χρειάζεται ώστε να μπορείτε να ενταχθείτε στην αγορά εργασίας;					
3. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ακόλουθη τοποθέτηση «Η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση προσφέρει καλές ευκαιρίες για απασχόληση»;					
4. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ακόλουθη τοποθέτηση « Η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση οδηγεί σε επαγγέλματα με καλό μισθό»;					
5. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ακόλουθη τοποθέτηση «Η επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση οδηγεί σε επαγγέλματα που τυγχάνουν υψηλής αναγνώρισης από την κοινωνία»					
6. Θεωρείτε ορθή την άποψη πως οι απόφοιτοι της Επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι πιο πιθανό να βρουν εργασία από ότι οι αντίστοιχοι απόφοιτοι της γενικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης;					
Δ.4. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με την παροχή των κατάλληλων υποδομών και εξοπλισμού από τους πάροχους της ΕΕΚ.	Καθόλου	Λίγο	Ούτε Λίγο Ούτε Πολύ	Αρκετά	Πολύ
1. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ, η ύπαρξη κατάλληλου εξοπλισμού στους εργαστηριακούς χώρους;					
2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ, η ύπαρξη κατάλληλης υποδομής στους χώρους μαθητείας;					
3. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ, η ύπαρξη των απαραίτητων υλικών (εξαρτήματα, αναλώσιμα υλικά);					
4. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ, η εικόνα και οι κατάλληλες υποδομές των αιθουσών διδασκαλίας και των κοινόχρηστων χώρων;					
Δ.5. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με την αποτελεσματική προώθηση της μάθησης σε χώρους εργασίας.	Καθόλου	Λίγο	Ούτε Λίγο Ούτε Πολύ	Αρκετά	Πολύ
1. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η ορθή σύζευξη μεταξύ της ειδικότητας και του χώρου όπου υλοποιείται η μαθητεία (δηλαδή να ταιριάζει αυτό που σπουδάζετε με το αντικείμενο που σας έχουν αναθέσει στην εργασία πρακτικής;					
2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η παροχή στο χώρο της μαθητείας, αυτονομίας στις αποφάσεις σας (δηλαδή να παίρνετε μόνοι σας πρωτοβουλίες για το τι θα κάνετε;					
3. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η παροχή στο χώρο της μαθητείας, σύνθετων καθηκόντων (δύσκολες εργασίες);					
4. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η απόκτηση στο χώρο της μαθητείας τέτοιων γνώσεων και δεξιοτήτων που ζητά η αγορά εργασίας προκειμένου να έχετε μελλοντική δουλειά;					

5. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την ιδέα να καθορίζουν οι ίδιοι οι εργοδότες τις δεξιότητες που θα πρέπει να αποκτήσετε μέσα από τη φοίτηση στις ΕΠΑΣ;					
Δ.6. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με τη νολοκληρωμένη παρακολούθηση των αποφοίτων της στην αγορά εργασίας και την υποστήριξή τους στα πλαίσια της συνεχιζόμενης ΕΕΚ.	Καθόλου	Λίγο	Ούτε Λίγο Ούτε Πολύ	Αρκετά	Πολύ
1. Πόσο ελκυστικό θα ήταν εάν μετά την αποφοίτησή σας από τις ΕΠΑΣ, σας παρέχονταν προτάσεις για να συνεχίσετε την εκπαίδευση σας σε ΚΕΚ /σεμινάρια κ.α.;					
2. Πόσο ελκυστική βρίσκετε την άποψη, πως μετά την αποφοίτησή σας από την ΕΠΑΣ θα συνεχίσετε να ενημερώνεστε για αλλαγές που έχουν γίνει στον επαγγελματικό σας τομέα, με σκοπό να εμπλουτίσετε τις γνώσεις σας;					
3. Πόσο ελκυστικό είναι να σας καθοδηγούν στην ΕΠΑΣ για τις προοπτικές της επαγγελματικής σας σταδιοδρομίας;					
4. Πόσο ελκυστικό είναι πριν την εγγραφή σας σε μια ειδικότητα να σας παρέχουν συμβουλευτική καθοδήγηση για τις προοπτικές που έχει η ειδικότητα αυτή;					
Δ.7. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με τη βελτίωση των ικανοτήτων ολόκληρου του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται στις δομές της ΕΕΚ.	Καθόλου	Λίγο	Ούτε Λίγο Ούτε Πολύ	Αρκετά	Πολύ
1. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η υψηλή παιδαγωγική κατάρτιση (μεταδοτικότητα) του εκπαιδευτικού προσωπικού;					
2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η υψηλή γνωστική ικανότητα (να ξέρει καλά αυτό που σας διδάσκει) του εκπαιδευτικού προσωπικού;					
3. Πόσο συμβάλλουν στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ στις επαγγελματικές γνώσεις (να έχει δουλέψει στο αντικείμενο) του εκπαιδευτικού προσωπικού;					
4. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η υποστήριξη (ηθική και τεχνική) από το διοικητικό προσωπικό του σχολείου					
Δ.8. Παράγοντες Ελκυστικότητας της ΕΕΚ που σχετίζονται με την εντατικοποίηση και την συστηματοποίηση της ενημέρωσης του ευρύτερου κοινού αλλά και των δυνητικά ωφελομένων στον χώρο της ΕΕΚ.	Καθόλου	Λίγο	Ούτε Λίγο Ούτε Πολύ	Αρκετά	Πολύ
1. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η προβολή τους στα ΜΜΕ;					
2. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η προβολή τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;					
3. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η προβολή των μαθησιακών αποτελεσμάτων μέσω εκδηλώσεων προς τις τοπικές κοινωνίες (διαγωνισμούς δεξιοτήτων);					
4. Πόσο συμβάλλει στην ελκυστικότητα των ΕΠΑΣ η προσφορά κοινωνικού έργου στο πλαίσιο των μαθησιακών αποτελεσμάτων (φροντίδα ηλικιωμένων από το τμήμα νοσηλευτικής, εκπόνηση έρευνας από το τμήμα υπαλλήλων οικονομικών καθηκόντων για λογαριασμό του εμπορικού συλλόγου κ.α.);					

Προσωπικές Πληροφορίες

ΦΥΛΟ
ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐
ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ
18-20 ☐ 21-24 ☐
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΟΝΕΑ
ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ (ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟ) ☐ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ (ΛΥΚΕΙΟ) ☐
ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ (ΤΕΙ/ΑΕΙ) ☐
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΓΟΝΕΑ
ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ ☐ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ ☐ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ ☐
ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΣ ☐ ΑΓΡΟΤΗΣ ☐ ΑΝΕΡΓΟΣ ☐
ΜΗΝΙΑΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ
ΜΕΧΡΙ 1000 ☐ ΑΠΟ 1001 - 1500 ☐ ΑΠΟ 1500 - 2000 ☐ ΑΝΩ ΤΩΝ 2001 ☐
ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ ΠΟΥ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΕΙΤΕ
ΕΧΕΤΕ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΙ ΚΑΙ ΆΛΛΗ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΠΑΣ
ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

Βιβλιογραφία

Αθανασιάδης,Α.(2015). *Έρευνα αναγνωρισιμότητας ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ Φλώρινας*. Αδημοσίευτα δεδομένα.

Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις.(2013 Σεπτέμβριος,17).*Εφημερίδα της Ελληνικής Κυβέρνησης* (ΦΕΚ193),Ν.4186/2013.

Ανακοινωθέν της Μπριζ, (2012). Στήριξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,2012, ISBN 978-92-79-19898-4, doi:10.2766/13838.

Ανακοινωθέν των Ευρωπαίων Υπουργών Παιδείας, των Ευρωπαϊκών Κοινωνικών φορέων και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Συνεδρίαση της Μπριζ στις 7 Δεκεμβρίου σχετικά με την ενισχυμένη ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης -περίοδος 2011-2020.

Atkins, L., & Flint, K. J. (2015). Nothing Changes: Perceptions of Vocational Education in England. *International Journal of Training Research*, 13(1), 35-48.

Baartman, L. K. J., Kilbrink, N., & de Bruijn, E. (2018). VET students' integration of knowledge engaged with in school-based and workplace-based learning environments in the Netherlands. *Journal of Education and Work*, 1-14.

Backes-Gellner, U., & Geel, R. (2014). A comparison of career success between graduates of vocational and academic tertiary education. *Oxford Review Of Education*, 40(2), 266-291. doi:10.1080/03054985.2014.889602

Besson,B.,Huber,J.,Mompoin,P.,Rohmann,G.(2014). Η Εκπαίδευση για την Αλλαγή. Η Αλλαγή για την Εκπαίδευση.(Μτφ)Κίτσου,Σ.,Κοζιώρη,Β.,Λεμωνιάτης,Ν.,Σαββίδης,Θ.Μανιφέστο των Εκπαιδευτικών για τον 21οαίωνα από το Συνέδριο: Η επαγγελματική εικόνα και το ήθος των εκπαιδευτικών, Απρίλιος 2014, Συμβούλιο της Ευρώπης, Στρασβούργο.

Bjornavold&Chakroune(2017). Using learning outcomes to compare the profile of VET qualifications: a global approach. Στο: Cedefop, ETF and UNESCO (eds). *Global inventory of regional and national qualifications frameworks*, Volume I: thematic chapters.

Boutsiouki, S. (2015). Labour Market Challenges and VET: Perspectives and Prospects of Reforms in Greece. *Management Education: An International Journal*, 15(2), 11-30.

Brunello, G., & Rocco, L. (2017). The effects of vocational education on adult skills, employment and wages: What can we learn from PIAAC? *Series*, 8(4), 315. doi:10.1007/s13209-017-0163-z

Bryman, A. (1992). Quantitative and qualitative research: further reflections on their integration. *Mixing methods: Qualitative and quantitative research*, 57-78.

Bryman, A. (2015). *Social research methods*. Oxford university press.

Buli, B. M., & Yesuf, W. M. (2015). Determinants of entrepreneurial intentions. *Education + Training*, 57(8/9), 891. doi:10.1108/ET-10-2014-0129

Γούλα,Χ.,&Φωτόπουλος,Ν.(2015). Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων και πιστοποίηση επαγγελματικών προσόντων: Μεθοδολογικά, οργανωτικά και θεσμικά ζητήματα. Στο Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις.(1985 Σεπτέμβριος,30). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας* (ΦΕΚ167),Ν.1566/1985.

Caliendo, M., & Schmidl, R. (2016). Youth unemployment and active labor market policies in Europe. *IZA Journal of Labor Policy*, 5(1), 1. <https://doi.org/10.1186/s40173-016-0057-x>

Cedefop(2008).Terminology of European Education and Training Policy. <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/4064>

Cedefop(2010). *A bridge to the future: European policy for vocational education and training: 2002-10*. Luxembourg: Publications Office. Cedefop Reference series. http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/3058_en.pdf.

Cedefop(2011α). The benefits of vocational education and training. <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/17868.aspx>

Cedefop(2011β). The anatomy of the wider benefits of VET in the workplace. <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/17947.aspx>

Cedefop(2011γ). The economic benefits of VET for individuals. <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/18070.aspx>

Cedefop (2011δ). Παρά τα πολλά της οφέλη, η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση υστερεί από άποψη κύρους. Διαθέσιμο από www.cedefop.europa.eu/files/9061_el.pdf

Cedefop (2012). *Trends in VET policy in Europe 2010-12* [Τάσεις στις πολιτικές ΕΕΚ στην Ευρώπη, 2010-12]. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων.

Cedefop(2014α). *Αναπτύσσοντας προγράμματα μαθητείας*. Ενημερωτικό Σημείωμα. Διαθέσιμο από www.cedefop.europa.eu/files/9088_el.pdf

Cedefop(2014β). *Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα*. Συνοπτική περιγραφή. Διαθέσιμο από www.cedefop.europa.eu/files/9088_el.pdf

Cedefop(2014γ). Πολιτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης.

Cedefop (2014δ). *Επαγγελματικός προσανατολισμός σε αβέβαιους καιρούς: οικονομικά, κοινωνικά και ατομικά οφέλη*. Ενημερωτικό Σημείωμα.

Cedefop(2014ε). *Attractiveness of initial vocational education and training: identifying what matters*. Luxembourg: Publications Office. Cedefop Reference series. www.cedefop.europa.eu/EN/Files/5539_en.pdf

Cedefop (2015α). *Το μέλλον μας με οδηγό τις ρίζες μας: Άξονας της τεσσαρακοστής επετείου από την ίδρυση του Cedefop είναι η άντληση έμπνευσης από το παρελθόν με στόχο τη βελτίωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στο μέλλον*. Ενημερωτικό Σημείωμα.

Cedefop (2015β). *Ενθαρρύνοντας την εκπαίδευση ενηλίκων Η εκπαίδευση ενηλίκων πρέπει να γίνει πιο ελκυστική, προσιτή και ευέλικτη, χωρίς αποκλεισμούς*. Ενημερωτικό Σημείωμα.

Cedefop (2015γ). *Παγκόσμια αγορά εργασίας, παγκόσμια Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση: Η επαγγελματική κατάρτιση χαράζει νέα σύνορα: ευκαιρίες και προκλήσεις*. Ενημερωτικό Σημείωμα.

Cedefop (2015δ). *Η μαθητεία στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις: Πώς οι ΜΜΕ θα την εντάξουν μόνιμα στη λειτουργία τους*. Ενημερωτικό Σημείωμα 9102EL.

Cedefop(2015ε). *Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση αποτρέπει την πρόωρη αποχώρηση από το εκπαιδευτικό σύστημα*. Ενημερωτικό Σημείωμα.

Cedefop (2016). *Υποστηρίζοντας την κατάρτιση και τη μάθηση στο εξωτερικό: Πίνακας των αποτελεσμάτων κινητικότητας στην ΕΕ στο πλαίσιο της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης*. Ενημερωτικό Σημείωμα, 9114EL

Cedefop(2017α). *Cedefop European public opinion survey on vocational education and training*. Luxembourg: Publications Office. Cedefop research paper; No 62. <http://dx.doi.org/10.2801/264585>.

Cedefop(2017β). *The changing nature and role of vocational education and training in Europe. Volume 2: results of a survey among European VET experts*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Chankseliani, M., James Relly, S., &Laczik, A. (2015). *Overcoming vocational prejudice: how can skills competitions improve the attractiveness of vocational education and training in the UK?* *British Educational Research Journal*.

Clarke, L., & Winch, C. (Eds.). (2007). *Vocational education: international approaches, developments and systems*. Routledge.

Cohen,L.&Manion,L.(1997).*Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*, Μητσοπούλου, Χ.&Φιλοπούλου,Μ.(μτφ). Αθήνα, εκδόσεις Έκφραση.

Communiqué, M. (2004). *on the Future Priorities of Enhanced European Cooperation in Vocational Education and Training (VET)*. *Online*: http://ec.europa.eu/education/news/ip/docs/maastricht_com_en.pdf (04.01. 2012).

Council of the European Union; European Commission (2004). *The Maastricht communiqué*.

http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/eu/pub/commission/dgeac/2004_0018_en.pdf.

Cronbach, L. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika* 16(3), pp.297-334.

De Vaus, D. (2014). *Surveys in social research* (6th ed.). Abingdon, Oxon: Routledge.

Denmark. Ministry of Education. (2014). Improving vocational education and training: overview of reform of the Danish vocational education system. <https://goo.gl/2qjBRN>

Eichhorst, W., Rodríguez-Planas, N., Schmidl, R., & Zimmermann, K. F. (2012). A roadmap to vocational education and training systems around the world. Ανακτήθηκε από <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/69486/1/734002173.pdf>

Elliott, G., Fourali, C., & Issler, S. (Eds.). (2010). *Education and social change: Connecting local and global perspectives*. Bloomsbury Publishing.

EQAVET, M. Supplement to EQAVET Newsletter Issue 5. 2012-6)[2012-8-19]. http://www.eqavet.eu/Libraries/Newsletters/Supplement_Newsletter_05_EN.sflb.ashx.

Euler, D. (2013). *Germany's dual vocational training system: a model for other countries?* Bertelsmann Stiftung, Germany. Προσβάσιμο στις 30/11/2016 από <http://www.unevoc.unesco.org/go.php?q=Glossary+article%3A+Dual+System+in+Germany>

European Commission (2015β). Riga Conclusions 2015. Ανακτήθηκε από <https://goo.gl/hUvqFH>

E.E. Maastricht Communiqué (2004). Ανακοινωθέν του Μάαστριχτ της 14ης Δεκεμβρίου 2004 σχετικά με τις μελλοντικές προτεραιότητες της ενισχυμένης ευρωπαϊκής συνεργασίας όσον αφορά την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (EEK).

EE Helsinki Communiqué (2006). Ανακοινωθέν του Ελσίνκι της 5ης Δεκεμβρίου 2006 για την αυξημένη ευρωπαϊκή συνεργασία στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

EE Bordeaux Communiqué (2008). Ανακοινωθέν του Μπορντό της 26ης Νοεμβρίου 2008 για την επανεξέταση των προτεραιοτήτων και των στρατηγικών της διαδικασίας της Κοπεγχάγης για την EEK. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:ef0018>

EEO GROUP (2015). Η μαθητεία του Ο.Α.Ε.Δ.: τάσεις, εξελίξεις, προοπτικές, η μεταρρύθμιση της μαθητείας.

Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία. (2016). *Επαγγελματική Εκπαίδευση*. Ανακτήθηκε από <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SED27/2014>

Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία.(2017). *Έρευνα απασχόλησης εργατικού δυναμικού*. Ανακτήθηκε από <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJ002/->

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης(2015α). Κοινή έκθεση για το 2015 του Συμβουλίου και της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (ΕΚ 2020): Νέες προτεραιότητες για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. (2015/C 417/04). <https://goo.gl/mSmXRz>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή,(2016α). *Ενισχυμένη συνεργασία της ΕΕ για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση*. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=LEGISSUM:ef0018>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή,(2016β). *Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την αγορά εργασίας*. doi:10.2767/089024

Ευρωπαϊκή Επιτροπή,(2016γ). Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης του 2016:Κύπρος. http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/et-monitor_en#country

Ευρωπαϊκή Επιτροπή,(2017α). *Πρόταση Σύστασης του Συμβουλίου για την παρακολούθηση των αποφοίτων*. Αιτιολογική Έκθεση, COM/2017/0249- 2017/0100 (NLE)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή,(2017β). *Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων: Οικοδόμηση μιας πιο δίκαιης και χωρίς αποκλεισμούς Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Πηγή:https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights_el.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2006). Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις βασικές ικανότητες της δια βίου μάθησης Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Σύσταση COD 2005/0221.

Ευρωπαϊκό σύστημα ακαδημαϊκών μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ECVET) (22/09/2015). <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3Ac11107>

Field, S., Hoeckel, K., Kis, V., &Kuczera, M. (2009). *Learning for jobs: OECD policy review of vocational education and training: initial report*. Paris:OECD.

Ζαρίφης,Γ.(2015). Κοινωνικός διάλογος για θέματα επαγγελματικής κατάρτισης. Στο Λιντζέρης, & Γούλας (επιμ.), *Διά βίου μάθηση, επαγγελματική κατάρτιση, απασχόληση και οικονομία: Νέα δεδομένα, προτεραιότητες και προκλήσεις*. Πρακτικά συνεδρίου ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ και ΙΝΕ ΓΣΕΕ (σελ.125-170). Ανακτήθηκε από

<http://www.inegsee.gr/ekdosi/dia-viou-mathisi-epangelmatiki-katartisi-apascholi-ke-ikonomia/>

Gall, M. D., Gall, J. P., & Borg, W. R. (2007). *Educational research. An introduction* (8th ed.). Boston, MA: Pearson Education, Inc.

Goozee, G. (2001). *The development of TAFE in Australia*. National Centre for Vocational Education Research.

Gordon, J. (2015). Glimpsing the Future in the Past: VET in Europe. *European Journal of Education*, 50(4), 440-460. doi:10.1111/ejed.12151

Grm, S. P., Bjørnåvold, J., & Cedefop - European Centre for the Development of Vocational, T. (2014). *Qualifications at Level 5: Progressing in a Career or to Higher Education*. Working Paper, No 23. *Cedefop - European Centre For the Development of Vocational Training*.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (1998). *Multivariate data analysis* (Vol. 5, No. 3, pp. 207-219). Upper Saddle River, NJ: Prentice hall.

Hanson, J. W. (1980). A proposed paradigm for consumer product disposition processes. *Journal of Consumer Affairs*, 14(1), 49-67.

Hippach-Schneider, U., Weigel, T., Brown, A., & Gonon, P. (2013). Are graduates preferred to those completing initial vocational education and training? Case studies on company recruitment strategies in Germany, England and Switzerland. *Journal of Vocational Education & Training*, 65(1), 1. doi:10.1080/13636820.2012.727856

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ (2014). *Η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στην Ελλάδα. Αδυναμίες, Δυνατότητες και Προοπτικές*. Αθήνα: ΙΜΕΓΣΕΒΕΕ.

Ιωαννίδου, Α. & Σταύρου, Σ. (2013). Προοπτικές μεταρρύθμισης της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. *Διεθνής Πολιτική Ανάλυση, Ίδρυμα Friedrich-Ebert*. <https://goo.gl/9zt2Kq>

Καραμεσίνη, Μ. (2015). Ο ρόλος του ΟΑΕΔ στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση: Ιστορική αναδρομή και αναπροσδιορισμός στο νέο θεσμικό τοπίο. Στο

Kämäräinen, P. (2017). Learning from Europe and for Europe with David Raffe - insights into early years of European cooperation in vocational education and training research. *Journal of Education & Work*, 30(7), 750. doi:10.1080/13639080.2017.1380754

Kaplan, A. (1964). *The Conduct of Inquiry: Methodology for Behavioral Science*. Chandler Publishing Company.

Κοινωνικό Πολύκεντρο (τμήμα ερευνών) (2011). Όροι και συνθήκες άσκησης του εκπαιδευτικού έργου στη δημόσια πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευσης. Έκδοση του Κοινωνικού Πολύκεντρου.

König, J., Blömeke, S., Paine, L., Schmidt, B., & Hsieh, F.-J. (2011). General pedagogical knowledge of future middle school teachers. On the complex ecology of teacher education in the United States, Germany, and Taiwan. *Journal of Teacher Education*, 62, 188–201.

Κοροβήλος, Β. (2014). Πολιτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας. Τομέας Έρευνας και Ανάλυσης Πολιτικών, Cedefop. Ανακτήθηκε από <https://goo.gl/MvrEUs>

Kotler, P. & Gaslione, J., (2009). ΧΑΟΣ: *Επιχειρήσεις σε περιόδους αναταράξεων*. Εκδόσεις Κέρκυρα ΑΕ.

Labrianidis, L., & Vogiatzis, N. (2013). Highly Skilled Migration: What Differentiates the 'Brains' Who Are Drained from Those Who Return in the Case of Greece? *Population Space & Place*, 19(5), 472-486. doi:10.1002/psp.1726.

Lasonen, J., & Gordon, J. (2009). Improving the attractiveness and image of VET. *Modernising vocational education and training: fourth report on vocational training research in Europe: background report*, 3, 15-88.

Lavendels, J., Sitikovs, V., & Uhanova, M. (2012). Influence of Socio-Demographic Characteristics to Attractiveness and Success of Initial Vocational Education And Training In Latvia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 55, 756-765.

Leney, T., QCA, L., & UK BIBB, B. (2004). Achieving the Lisbon goal: The contribution of VET. https://www.bibb.de/dokumente/pdf/a13_lisbon_goals_final_10-09-04.pdf

Liakopoulou, M. (2012). The role of field experience in the preparation of reflective teachers. *Australian Journal of Teacher Education*, 37(6), 42-54.

Litwin, M. S., & Fink, A. (1995). *How to measure survey reliability and validity* (Vol. 7). Sage.

Ματσαγγούρας, Η. (2001). *Η σχολική τάξη*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Marsick, V. J., & Watkins, K. (2015). *Informal and Incidental Learning in the Workplace (Routledge Revivals)*. Routledge.

Μαυροειδής, Γ., & Τύπας, Γ. (2001). Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: τεχνική και μεθοδολογία επιμορφωτικών σεμιναρίων (σε σχέση με το νόμο 1566/85). *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 5, 147-153.

McGrath, S. (2012). Vocational education and training for development: A policy in need of a theory? *International Journal of Educational Development*, 32(5), 623-631.

Nakip, M. (2006). *Marketing Research Techniques and (SPSS Aided) Applications*. Ankara, Turkey: Seckin Publishing, 423.

OECD(2010). *Economic Policy Reforms Going for Growth, PART II, Chapter 5 A Family Affair: Intergenerational Social Mobility across OECD Countries*. <http://www.oecd.org/tax/public-finance/chapter%205%20gfg%202010.pdf>.

ΟΑΕΔ(δ.α.).Μαθητεία ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ. Ανακτήθηκε από <http://www.oaed.gr/epas>

Οργάνωση και λειτουργία της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις.(2006 Ιούλιος,13).*Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας* (ΦΕΚ146),N.3475/2006.

Παϊδούση,Χ.(2016). *Ελκυστικότητα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης: Κοινωνικές και έμφυλες διαστάσεις*. Εθνικό Ινστιτούτο εργασίας και ανθρώπινου δυναμικού.

Pallant, J. (2005). *SpssSurvivalManual*. Sydney: Allen &Unwin.

Παπαναούμ, Ζ. (2003). *Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Δάρδανος.

Podářil, M., &Hrmo, R. (2013). Introduction of a Quality Management System for Vocational Education and Training in Slovakia. *International Journal of Engineering Pedagogy*, 3(3), 18-23. doi:10.3991/ijep.v3i3.2733

Powell, L. (2012). Reimagining the purpose of VET–Expanding the capability to aspire in South African Further Education and Training students. *International Journal of Educational Development*, 32(5), 643-653.

Ρακιτζή, Κ. (2015). *Ποιότητα σχολικού χώρου: επάρκεια και καταλληλότητα υλικοτεχνικής υποδομής και εκπαιδευτικό έργο* (Master's thesis). Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Rauhvargers, A. (2004). “Improving the recognition of qualifications in the framework of the Bologna Process”, *European Journal of Education*, 39 (3), pp. 331-347.

Robson,C.(2007). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*, Νταλάκου,Β&Βασιλικού,Κ.(μτφ). Αθήνα, εκδόσειςGutenberg

Ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις.(2016 Μαΐου,11).*Εφημερίδα της Ελληνικής Κυβέρνησης*(ΦΕΚ83),N.4386/2016.

Siikaniemi, L. (2005). *Magnetic Metal-Toward a Model for Satisfaction of Education and Career in Vocational Upper Secondary Education and Training of Machinery and Metal Technology in the Lahti Region*. Tampere University Press.

Singh, M. (2005). Recognition, validation and certification of informal and non-formal learning: synthesis report. *Hamburg: UNESCO Institute for Education*.

Stasz, C., Drabble, S., Castle-Clarke, S., Ertl, H., Holmes, C., & Villalba van Dijk, L. (2014). Attractiveness of Initial Vocational Education and Training. http://www.rand.org/pubs/external_publications/EP50530.html

Tchibozo, G. (2009). Improving attractiveness of initial vocational education and training: some observations on the EU experience. Paper delivered at the conference *Lifelong learning revisited: what next?* University of Stirling, 23-26 June 2009

TNS Opinion and Social (2011). Attitudes towards vocational education and training. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_369_en.pdf

Watters, E. (2009). *Making IVET more attractive for learners: results of the work undertaken by the thematic group on making VET more attractive*. Dublin: ENQA-VET, European Network for Quality Assurance. <https://goo.gl/g54xQ2>

Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων της Εργατικής Νομοθεσίας και ρύθμιση διαφόρων θεμάτων.(1983 Απρίλιος,14).*Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας* (ΦΕΚ46),Ν.1346/1983.

Τσιώλης,Γ.(2013).Η σχέση ποιοτικής και ποσοτικής προσέγγισης στην κοινωνική έρευνα: από τη θέση περί 'ριζικής ασυμβατότητας' στο συνδυασμό ή τη συμπληρωματικότητα των προσεγγίσεων. Στο Μ. Πουρκός (Επιμ.) *Δυνατότητες και όρια της μείξης των μεθοδολογιών στην κοινωνική και εκπαιδευτική έρευνα*. Ίων, σελ. 271-292.

Υπουργείο Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας(2014).ΕΠΑνΕΚ-κίνηση «2014-2020». Διαθέσιμο από <https://goo.gl/Nk92Yy>

Υπουργείο Παιδείας (2016 Δεκέμβριος, 08).Ημερίδα με θέμα «Ο ρόλος της ΕΕΚ στην Περιφερειακή Ανάπτυξη» σε συνεργασία με Φινλανδούς εκπαιδευτικούς Διαθέσιμο από <https://www.minedu.gov.gr/tehniki-ekpaideusi-2/ekdiloseis-tehnikiekpaideusi-3/25859-08-12-16-imerida-me-thema-o-rolos-tis-EEK-stin-perifereiaki-anaptyksi-se-synergasia-me-finlandoys-ekpaideftikoys-5>

Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων,(2016).Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας.https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/Στρατηγικό_Πλαίσιο_Ε_ΕΚ.pdf

Υπουργείο Παιδείας, Ερευνάς και Θρησκευμάτων (2015). *Αναθέσεις μαθημάτων ανά Ομάδα Προσανατολισμού, Τομέα και Ειδικότητα των Α', Β' και Γ' τάξεων Ημερησίων ΕΠΑ.Λ. και Α', Β' και Γ' τάξεων Εσπερινών ΕΠΑ.Λ.*(Απόφαση). Ανακτήθηκε από https://www.esos.gr/sites/default/files/articles-legacy/anatheseis_mathimatou_eidikotiton_epal.pdf

Watts, A. G. (2009). The relationship of career guidance to VET. *National Institute for Careers Education and Counselling (OECD Report)*. Cambridge: OECD. Ανακτήθηκε από www.oecd.org/edu/skills-beyond-school/44246616.pdf.

Weigel, T., Mulder, M., & Collins, K. (2007). The concept of competence in the development of vocational education and training in selected EU member states. *Journal of Vocational Education & Training*, 59(1), 53-66.

Wheelahan, L., & Moodie, G. (2011). Rethinking skills in vocational education and training: from competencies to capabilities. *NSW Department of Education and Communities*.

Winch, C. (2013). The attractiveness of TVET. *Revisiting global trends in TVET: Reflections on theory and practice*, 86-122.